ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 9

— Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль

— Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль

— Тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль

— Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ
1997 ОН

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

ХУУЛЬ, ТОГТООЛ, ЗАРЛИГ, ШИЙДВЭР, ХУУЛИЙН ТАЙЛБАР

Монгол Улсын Их Хурлын Хэвлэл

№ 1997 оны 9-р сар №9 /64/

ГАРЧИГ

1. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай 781
2. Засгийн газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 782
3. Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 782
4. Захиргааны хариуцлагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 783
5. Тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай 783
5. Монгол Улсын Их Хурлын Хуралдааны дэгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 784
7. Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 784
8. Гэрээ соёрхон батлах тухай 785
9. Конвенцийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орох тухай 786
0. Гэрээ соёрхон батлах тухай 786
1 Конвенцийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орох тухай 787
2 Конвенцийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орох тухай 787

2. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

3 Зарим шүүхийн шүүгчийг албан тушаалаас чөлөөлөх тухай №14 788
4 Зарим шүүхийн шүүгчийг томилох тухай №15 788
5 Шүүхийн ерөнхий шүүгчийг томилох тухай №16 789
6 Зөвшөөрөл олгох тухай №17 789

3. МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦ

7. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 132 дугаар захирамж Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн зарим заалтыг зөрчсөн тухай №02 790
8. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн зүйл, заалт хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулиудыг хэрэглэх журмын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 3

дахь хэсгийн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хууль зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай №02 792
19. Монгол Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны 1997 оны 03 тоот тогтоол Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийг зөрчсөн эсэх тухай №03 798
20. Импортын барааны гаалийн татварын тухай Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 24 тоот тогтоолын 1 дэх хэлэлцүүлгийн санал хураалтыг явуулсан байдал нь Үндсэн хууль зөрчсөн эсэх тухай маргааны талаар №04 801
21. Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 4 дэх заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь заалтыг зөрчсөн эсэх маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай №05 806
22. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны 71 дүгээр зарлиг Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай №06 808

4. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

23. Ан агнуурын тухай хуулийн зарим зүйл заалтыг тайлбарлах тухай №271 811

5. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

24. Газрын төлбөрийн хуулийг хэрэгжүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай №152 813
25. Журам батлах тухай №153 826
26. Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих ялдлыг журамлах тухай №154 830
27. Сургалтын байгууллагын бүтэц, ажиллагчдын орон тоог оновчтой болгох зарим арга хэмжээний тухай №156 831
28. Улс төрийн зарим албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн жишгийг шинэчлэн тогтоох тухай №158 839
29. Зарим хүмүүсийг Засгийн газрын хүндэт өргөмжлөлөөр шагнах тухай №159 840
30. Хөтөлбөр батлах тухай №160 841
31. Хилийн заагийг тогтоох тухай №162 887
32. Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг зөвшөөрөх, тус яамны бүтцийг батлах тухай №164 888
33. Хувьчлах объектын жагсаалт батлах тухай №165 899
34. Дүрэм батлах тухай №166 901

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР БИЕЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/ 23 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэг:

"7. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэгч үл хөдлөх эд хөрөнгийг битүүмжлэх, барьцаалах, хураахдаа үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллагад мэдэгдэнэ."

2/ 29[1] дүгээр зүйл:

"29[1] дүгээр зүйл. Албадан дуудлага худалдаа зохион байгуулах, гүйцэтгэх

1. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллага нь шүүхийн шийдвэрийн дагуу хураагдсан үл хөдлөх эд хөрөнгийн албадан дуудлага худалдааг зохион байгуулна.

2. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллага нь шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллагатай тохиролцон албадан дуудлага худалдаа явагдах газар, цаг, хугацаа, үл хөдлөх эд хөрөнгийн байршил, хэмжээ, зориулалт, анхны үнэ болон холбогдох бусад мэдээллийг дуудлага худалдаа эхлэхээс 1 сарын өмнө нийтэд зарлан мэдэгдэнэ.

3. Албадан дуудлага худалдаагаар борлогдох эд хөрөнгийн анхны үнийг төлбөр төлөгч, төлбөр авагч талууд тохиролцон тогтоож болно. Хэрвээ талууд харилцан тохиролцож чадаагүй бол үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллагаас томилогдсон хөндлөнгийн инженерийн саналыг үндэслэн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэгч тогтооно.

4. Албадан дуудлага худалдааг эрхлэх хөтлөгчийг шүүхийн шийдвэр биелүүлэх газар, тасаг, хэсгийн дарга томилно.

5. Хөтлөгчөөс үл хөдлөх эд хөрөнгө худалдах анхны үнийг зарласнаар албадан дуудлага худалдаа эхэлсэнд тооцно.

6. Албадан дуудлагын анхны худалдаагаар борлогдоогүй үл хөдлөх эд хөрөнгийг хоёр дахь дуудлага худалдаанд оруулж шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллага нь үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллагатай тохиролцсоны үндсэн дээр өмнөх дуудлага худалдааны анхны үнийг 50 хүртэл хувиар бууруулж болно.

7. 50 хүртэл хувиар буурсан үнээр зарагдаагүй бол үл хөдлөх эд хөрөнгийг гуравдахь дуудлага худалдаагаар худалдаална. Энэ

тохиолдолд уг үл хөдлөх эд хөрөнгийг тухайн албадан дуудлага худалдааны хамгийн дээд үнээр худалдана.

8. Албадан дуудлага худалдааны явцад шүүхийн шийдвэр биелүүлэх газар, тасаг, хэсгийн даргаас томилсон нарийн бичгийн дарга тэмдэглэл хөтөлж, түүнд хөтлөгч, худалдан авагч, нарийн бичгийн дарга гарын үсэг зурна."

3/ 48 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалт:

"6/үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөгчийн төлбөрийн чадварыг харгалзан үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн байгууллагын саналаар 1 жил хүргэл"

2 дугаар зүйл. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн "... шийдвэр гүйцэтгэгч нь ..." гэсний дараа "үл хөдлөх эд хөрөнгөөс бусад" гэж нэмсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Засгийн газрын тухай хуулийн 2О дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "улсын статистик" гэснийг хассугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хуулийн 164 дүгээр зүйлийн "хорин таван мянгаас тавин мянга" гэснийг "тавин мянгаас хоёр зуун мянга" гэж өөрчилсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ЗАХИРГААНЫ ХАРИУЦЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Захиргааны хариуцлагын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

"1. Хүн ам, эд хөрөнгө, мал, тэжээвэр амьтан, аж ахуйн нэгжийн үлсын тооллого явуулах, бүртгэх ажлаас зайлсхийсэн, эсхүл тооллого, судалгаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр оролцоогүй, түүнчлэн эд хөрөнгө, мал, тэжээвэр амьтныг тооллогоос нуун дарагдуулсан нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол холбогдох албан тушаалтан, иргэнийг 20000-100000 төгрөгөөр торгох шийтгэл ногдуулна."

2 дугаар зүйл. Захиргааны хариуцлагын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "20000" гэснийг "10000-50000" гэж өөрчилсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА — **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

997 оны 7 дугаар арын 4-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд дор дурдсан гуулгатай зүйл, заалт нэмсүгэй:

1/ 17^2 дугаар зүйл:

"17^2 дугаар зүйл. Үл хөдлөх эд хөрөнгийг бүртгэхэд хураах хураамжийн хэмжээ

Үл хөдлөх эд хөрөнгийг бүртгэхэд түүний үнийн дүнгийн О,О1 хувиар бодож хураамж хураана."

2/ 18 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн 5 дахь заалт:

"5/төрөөс хуульд заасан журмын дагуу хувьчлан авсан орон сууцыг үл хөдлөх эд хөрөнгийн улсын бүртгэлд бүртгэхэд."

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2, 3 дахь хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 2, 4, 5, 6 дахь хэсэг, 30 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсгийн "Төрийн байгуулалтын байнгын хороо" гэснийг "Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо" гэж, 32 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2, 3, 5 дахь доголын "Төсөв, санхүү, эдийн засгийн бодлогын байнгын хороо" гэснийг "Төсвийн байнгын хороо" гэж тус тус өөрчилсугэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр Улаанбаатар хот

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 16 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"5 Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа, олон улсын байгууллага, гадаадын байгууллага болон аж ахуйн нэгж нь Монгол Улсын иргэнийг ажиллуулж байгаа бол түүний нийгмийн даатгалын шимтгэлийг энэ хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх

хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 1,2,3,4 дэх хэсэгт заасан хувь хэмжээ, журмын дагуу тухайн нутаг дэвсгэрийн нийгмийн даатгалын байгууллагад төлнө."

2/ 21 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"1.Нийгмийн даатгалын байгууллагын тогтолцоо нь нийгмийн даатгалын төв байгууллага /Улсын нийгмийн даатгалын ерөнхий газар/, орон нутгийн салбар, нэгж /төлөөлөгч, байцаагч/-ээс бүрдэнэ."

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр — Улаанбаатар хот

ГЭРЭЭ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл Монгол Улс, Япон Улсын Далайн чанад дахь Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны сангийн хооронд 1995 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр байгуулсан "Улаанбаатар хотын IY дулааны цахилгаан станцын шинэчлэлтийн төслийн зээлийн Гэрээ"; Монгол Улс, Азийн хөгжлийн банк хооронд 1995 оны 5 дугаар сарын 17-ны өдөр, Монгол Улс, Нордикийн хөгжлийн сангийн хооронд 1995 оны 3 дугаар сарын 3-ны өдөр тус тус байгуулсан "Эрчим хүчний эргэлзээн босголтын төслийн зээлийн Гэрээ"; Монгол Улс, Азийн хөгжлийн банк хооронд 1995 оны 12 дугаар сарын 4-ний өдөр байгуулсан "Авто зам хөгжүүлэх зээлийн Гэрээ"; Монгол Улс, Азийн хөгжлийн банк хооронд 1995 оны 11 дүгээр сарын 2-ны өдөр байгуулсан "Агаарын навигацыг хөгжүүлэх зээлийн Гэрээ"-г Засгийн газраас өргөн мэдүүлсний дагуу тус тус соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр | Улаанбаатар хот

КОНВЕНЦИЙГ ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ НЭГДЭН ОРОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1980 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдөр Вена хотноо байгуулсан "Олон улсын бараа худалдах, худалдан авах гэрээний тухай НҮБ-ын Конвенц"-ийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орсугай.

2 дугаар зүйл. Уг Конвенцид нэгдэн орсонтой холбогдуулан Монгол Улс "Бараа худалдах, худалдан авах гэрээ, талуудын Хэлэлцээрээр, түүнд оруулсан нэмэлт өөрчлөлт, цуцлалт, гэрээний төсөл, түүнийг зөвшөөрөх буюу санал зоригийн бусад илэрхийллийг бичгийн бус аливаа хэлбэрээр хийх боломжоо олгож буй Конвенцийн 11, 29 дүгээр зүйлүүд болон 2 дугаар хэсгийн аливаа заалтыг аль нэг тал нь Монгол Улсад үйлдвэрийн газартай байвал үл мөрдөнө" гэдгийг шийдвэрлэсэн болохыг мэдэгдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА — **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр | Улаанбаатар хот

ГЭРЭЭ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1997 оны 6 дугаар сарын 9-ний өдөр Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Экспорт-импорт банкны хооронд байгуулсан "Өмнөговь аймгийн Даланзадгад суманд дулааны цахилгаан станц барих төслийн талаархи зээлийн Гэрээ"-г Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон батлагсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА — **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр | Улаанбаатар хот

КОНВЕНЦИЙГ ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ НЭГДЭН ОРОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1968 оны 11 дүгээр сарын 8-ны өдөр Вена хотноо байгуулсан "Замын хөдөлгөөний тухай Конвенц"-ийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орсугай.

2 дугаар зүйл. Энэхүү Конвенцийн 46 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасны дагуу олон улсын замын хөдөлгөөнд оролцож буй Монгол Улсын тээврийн хэрэгсэлд "MGL" гэсэн ялгах тэмдгийг сонгон авч байгааг мэдэгдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр | Улаанбаатар хот

КОНВЕНЦИЙГ ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ НЭГДЭН ОРОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1968 оны 11 дүгээр сарын 8-ны өдөр Вена хотноо байгуулсан "Замын дохио, тэмдгийн тухай Конвенц"-ийг хүлээн зөвшөөрч нэгдэн орсугай.

2 дугаар зүйл. Энэхүү Конвенцийн 46 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу замын "Анхааруулах тэмдэг"-ийн "Аа", "Зогсохгүй явах хориотой" тэмдгийн "В, 2 а" хэлбэрийг сонгон авч байгааг мэдэгдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 7 дугаар сарын 28-ны өдөр	Дугаар 14	Улаанбаатар хот

Зарим шүүхийн шүүгчийг албан тушаалаас чөлөөлөх тухай

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Цэвээндоогийн Өрнөндэлгэрийг Орхон аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Готовдоржийн Цаганцоожийг Ховд аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгч, ерөнхий шүүгчийн, Бадам-Оргийн Рэнчинтогмидыг Дархан-Уул аймгийн шүүхийн шүүгчийн, Ичинхорлоогийн Атарбямбыг Дархан-Уул аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Нямын Алтангэрэлийг Дорнод аймгийн хэсгийн эрдын шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас тус тус чөлөөлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 7 дугаар сарын 28-ны өдөр	Дугаар 15	Улаанбаатар хот

Зарим шүүхийн шүүгчийг томилох тухай

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Сүнжидмаагийн Оюунцэцэгийг Дундговь аймгийн шүүхийн шүүгчээр, Цэвээндоогийн Өрнөндэлгэрийг Орхон аймгийн шүүхийн шүүгчээр, Готовдоржийн Цаганцоожийг Ховд аймгийн шүүхийн шүүгчээр Шаравын Оюунхандыг Ховд аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгчээр, Тойдонгийн Даваасүрэнг Архангай аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Сүрэнхорын Амар, Бэгзийн Аминчимэг нарыг Говь-Сүмбэр аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Цэрэндоржийн Жамбалсүрэнг Дундговь аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Паламын Мөнхтөрийг Дорнод аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Хишигтийн Мөнхжаргалыг Орхон аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Санжаажавын Дорждагвыг Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгчээр, Наянбуугийн Чулуунжавыг Төв аймаг дахь сум дундын

дүгээр шүүхийн шүүгчээр, Гэндэнжавын Пагмыг Увс аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Гэндэнжавын Пагмыг Увс аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр, Агваны Базарсадыг Ховд аймаг дахь сум дундын 2 дугаар шүүхийн шүүгчээр, Дашзэгвийн Доржхандыг Хөвсгөл аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчээр тус тус томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 7 дугаар сарын 28-ны өдөр	Дугаар 16	Улаанбаатар хот

Шүүхийн ерөнхий шүүгчийг томилох тухай

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор Шарав овогтой Оюунхандыг Ховд аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн ерөнхий шүүгчээр томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 7 дугаар сарын 28-ны өдөр	Дугаар 17	Улаанбаатар хот

Зөвшөөрөл олгох тухай

Монгол Улсын Шүүхийн тухай хуулийн 63 дугаар зүйлийн 4,5 дахь заалт, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 1997 оны 34 дүгээр тогтоолыг үндэслэн Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн шүүхийн шүүгч Пүрэвдорж овогтой Сарантуяа, Бадамцоо овогтой Идэрчулуун нарыг эрүүгийн хариуцлагад татах зөвшөөрөл олгож, тэднийг эрүүгийн хариуцлагад татсан өдрөөс эхлэн Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллагаас зохих шийдвэр гаргах хүртэл шүүгчийн бүрэн эрхийг нь түдгэлзүүлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 3 дугаар сарын 29-ний өдөр	Дугаар 02	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 132 дугаар захирамж Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн зарим заалтыг зөрчсөн тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн бүх гишүүдийн хуралдааныг Цэцийн дарга Г.Совд даргалж, гишүүн Л.Баасан, Н.Жанцан, Ж.Бямбаа /илтгэгч/, С.Жанцан, Д.Чилхаажав, Ж.Бямбажав нарын бүрэлдэхүүнтэй, нарийн бичгийн даргаар Б.Цэндээхүү оролцуулан хийв.

Хуралдаанаас нийслэлийн Сүхбаатар дүүргийн 7,9 дүгээр хорооны иргэн Г.Ганболд, М.Амарсайхан болон Хан-Уул дүүргийн 1 дүгээр хорооны иргэн Д.Дашцэдэн нарын гомдлоор үүсгэн Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 132 дугаар захирамж Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2-т байгаа холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг эцэслэн хэлэлцэв.

Цэцийн хуралдаанд өргөдөл гаргагч Д.Дашцэдэн, М.Амарсайхан, УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч С.Батчулуун, Э.Бат-Үүл, мөн Ерөнхий сайдын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Д.Сугар нар оролцов.

Иргэн Г.Ганболд, Д.Дашцэдэн, М.Амарсайхан нар Үндсэн хуулийн Цэцэд гаргасан өргөдөлдөө "Монгол Улсын Ерөнхий сайд М.Энхсайхан 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр захирамж гаргаж нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас хуулийн дагуу нэр дэвшээгүй хүнийг хамгийн олон санал авсан гэдгээр Засаг даргын үүрэг гүйцэтгэгчээр томилж, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2-т заасан холбогдох заалт зөрчсөнийг шударга ёсны үүднээс хянан үзэж, шүүн хэлэлцэж өгнө үү" гэжээ.

Энэхүү өргөдлийн дагуу Үндсэн хуулийн Цэц маргаан үүсгэж хянан хэлэлцээд "Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас хууль ёсоор нэр дэвшүүлж санал болгоогүй байхад Ж.Наранцацралтыг Нийслэлийн Засаг даргын үүрэг гүйцэтгэгчээр томилсон Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 132 дугаар захирамж нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн "Засаг даргыг тухайн аймаг, нийслэлийн ... Хурлаас нэр дэвшүүлж, аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг Ерөнхий сайд ... 4 жилийн хугацаагаар томилно" гэсэн заалтыг зөрчсөн байна гэсэн дүгнэлт гаргаж Улсын Их Хуралд уламжилжээ.

Үндсэн хуулийн Цэцийн энэхүү дүгнэлтийг авч хэлэлцсэн Улсын Их Хурал 1997 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн 12 дугаар тогтоолдоо "Засаг даргын үүрэг гүйцэтгэгч томилсон тухай" Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 132 дугаар захирамж нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн 1996 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн 10 тоот дүгнэлтийг "... аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг томилох тухай ..." асуудлыг зохицуулсан Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасантай холбогдолгүй байна" гэсэн үндэслэл заан, хүлээн авах боломжгүй гэж үзжээ.

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд нэхэмжлэгчээр оролцсон иргэн Д.Дашцэдэн, М.Амарсайхан нар "Бид нэхэмжлэлээ буцааж авахгүй. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1997 оны захирамж гарч, урьдах нь үйлчлэхээ больсон. Улсын Их Хурал үндсэн хуулийн Цэцийн хууль зүйн үндэслэл бүхий 10 тоот дүгнэлтийг хүлээж авахгүй байх учиргүй. Дүгнэлтийн заалт нь Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2-т заасан заалттай "Үүрэг гүйцэтгэгч" гэдэг үг байхгүйгээр холбогдолгүй болно гэж байхгүй.

Хууль зүйн үр дагаврын хувьд Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 132 дугаар захирамж ч хүчингүй болох ёстой.

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд оролцсон УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Э.Бат-Үүл, С.Батчулуун нар тайлбарлахдаа: "Улсын Их Хурлын тайлбарыг Үндсэн хуулийн Цэцэд урьд нь бид гаргаж өгсөн ба өнөөдөр Монгол Улсын Ерөнхий сайдын нийслэлийн Засаг даргын үүрэг гүйцэтгэгчийг томилсон тухай 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 132 дугаар захирамж нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчсөн байна гэсэн Үндсэн хуулийн Цэцийн 1996 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн 10 тоот дүгнэлтийг Үндсэн хуулийн дээрх заалттай холбогдолгүй байна гэсэн үндэслэлээр хүлээн авах боломжгүй гэж байгаагаа дахин илэрхийлье гэв.

ХЯНАВАЛ:

1. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 132 дугаар захирамж Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн тухай Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн 1996 оны 10 тоот дүгнэлтийг хүлээн авах боломжгүй гэж Улсын Их Хурлаас 1997 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдөр гаргасан 12 дугаар тогтоолын хууль зүйн үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 132 дугаар захирамж Монгол Улсын Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн болох нь Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааны явцад болон бусад нотлох баримтаар батлагдаж байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийг удирдлага болгон ТОГТООХ нь:

1. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас хууль ёсоор нэр дэвшүүлж санал болгоогүй байхад Ж.Наранцацралтыг нийслэлийн Засаг даргын үүрэг гүйцэтгэгчээр томилсон Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 1996 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 132 дугаар захирамж нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 60 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчсөн тул хүчингүй болгосугай.

2. Үндсэн хуулийн Цэцийн 10 тоот дүгнэлтийн тухай Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 1 дүгээр сарын 31-ний 12 тоот тогтоолыг хүчингүй болгосугай.

3. Энэхүү шийдвэр гармагцаа хүчин төгөлдөр болно.

Дарга	**Г.СОВД**
Гишүүд	**Л.БААСАН**
	Н.ЖАНЦАН
	С.ЖАНЦАН
	Д.ЧИЛХААЖАВ
	Ж.БЯМБАЖАВ
	Ж.БЯМБАА

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

1997 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдөр	Дугаар 02	Улаанбаатар хот

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай, нийгмийн халамжийн сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн зүйл, заалт хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулиудыг хэрэглэх журмын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хууль зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Ж.Бямбаа даргалж, гишүүдэд Л.Баасан /илтгэгч/, Н.Жанцан, Д.Чилхаажав, Ж.Бямбажав, нарийн бичгийн даргад Б.Цэндээхүүг оролцуулан хийв.

Цэцийн хуралдаанд гомдол гаргагч иргэн Ж.Бямбадорж, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Шаравжамцын Батбаяр, Хашбатын Хулан нар оролцов.

1. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 6 дугаар хорооны иргэн Жамсрангийн Бямбадорж Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өргөдөл, уг өргөдлийг тодотгон бичгээр гаргасан тайлбартаа: "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн 1 дүгээр зүйл, "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, нийгмийн халамжийн сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн зүйл, заалт хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулиудыг хэрэглэх журмын тухай" хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн заалтууд нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 5-д заасан "өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах ... тохиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй", мөн зүйлийн 4-т заасан "ажил, мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох эрхтэй" гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Хуульд заасан болзлыг хангаж тэтгэвэр авах эрх нэгэнт үүссэн бол тэтгэврээ тогтоолгон авах эрх хэрэгжих нь зайлшгүй. Өөрөөр хэлбэл өнгөрсөн хөдөлмөр, төлсөн шимтгэлийн үр дүн нь тэтгэвэр тогтоолгон авах эрх юм. Түүнийг ямар нэгэн үндэслэлээр өөрөө хүсээгүй тохиолдолд зогсоож болохгүй, нөгөө талаар өөрийн амьдрал ахуйд нэмэр болох, амьжиргаагаа өөд татахын тулд хэрдээ таарсан ажил хийхэд түүний тэтгэвэр авч байгаа нь саад болохгүй. Хөдөлмөрийн гэрээг хоёр талын сайн дурын үндсэн дээр байгуулдаг. Цалин хөлс нь нийгмийн даатгалын санд огт хамаагүй юм.

Хуульд заасан үндэслэлээр тэтгэврээ тогтоолгон авч байгаа хүмүүсээс ажил албан тушаал эрхлээгүй хэсэг нь тэтгэврээ авч байхад албан хаагч, эсхүл хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагсад урьд тогтоолгосон тэтгэврээ зогсоолгох нь иргэдийг ажил, албан тушаалаар нь ялгаварлаж буй явдал мөн. Өндөр насны тэтгэвэр нь төрөөс иргэнд үзүүлж буй хайр хишиг биш. Иргэн хүн өндөр насалсан үедээ амьдрала хүрэлцэхүйц тэтгэвэр авна гэж тодорхой эрсдэлтэйгээр даатгуулж, зохих шимтгэл төлж байгаа болно. Энэ бол нэг ёсны даатгалын байгууллагатай байгуулсан гэрээ, болзол, журмынхаа дагуу тэтгэврээ авч байгаа явдал мөн. Хуулиар хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагсад, төрийн алба хаашигчдын тэтгэврийг зогсоож байгаа нь тэр хүний тэтгэврийн мөнгийг нийгмийн даатгалын санд ашиг болгон үлдээж, уг иргэнд орох ёстой байсан мөнгөн орлогыг дайчлан авч байгаа явдал билээ. Энэ утгаараа Монгол Улсын Үндсэн хуульд буй "... хувийн өмчийг хууль бусаар хураах, дайчлан авахыг хориглоно. Төр түүний эрх бүхий байгууллага нь нийгмийн

зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн хувийн өмчийн эд хөрөнгийг дайчлан авбал нөхөн олговор, үнийг төлнө" гэсэн заалтыг зөрчжээ. Иймд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэц асуудалд бодитой хандаж, маргааныг шийдвэрлэнэ гэдэгт итгэж байна гэжээ.

2. Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн 1 дүгээр хорооны иргэн Д.Төмөртогоо Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө: Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд тэтгэвэр тогтоолгосод хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа бол тэтгэврийг нь зогсоох заалт орсон нь агуулгаараа өндөр настнуудыг ажлаа хий гэсэн агуулгатай болж Монгол Улсын Үндсэн хуульд буй "хэнийг ч албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй" гэсэн заалттай зөрчилдөж байна.

Энэ хуулийн зохицуулалт нь тэтгэвэр авах, хөдөлмөрлөх хоёрын аль нэгийг сонго гэсэн утгыг илэрхийлснээрээ "иргэд ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, ... амрах эрхтэй" гэсэн Үндсэн хуулийн заалтыг зөрчиж байна. Мөн Үндсэн хуулийн 17 дугаар зүйлд буй "хөдөлмөрлөх нь иргэн бүрийн журамт үүрэг мөн" гэсэн заалт зөрчигдөж байна.

Зах зээлийн харилцааны өнөө үед хэн чадвартай нь хөдөлмөрлөж байж амьдрах эрхтэй. Нэгэнт хөдөлмөрлөж байгаа бол хаана ажиллаж байгаагаас үл хамааран Үндсэн хуульд заасан эд мөнгөний тусламж авах эрхийг эдлэх ёстой.

Улсын Их Хурал, Засгийн газар ард түмний томоохон хэсэг болж буй ахмад настнуудыг тэтгэвэр тэтгэмжийн хувьд ялгаварлах байдлаар хандах, хэсэг бүлэг хүмүүсийг ажилгүй болгож, хүний эрхэнд халдаж буй ноцтой асуудалд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн дарга, гишүүд та бүхнийг нухацтай хандаж ... ихээхэн нөлөө бүхий шийдвэр гаргана гэдэгт итгэж байна гэжээ.

Иргэн Д.Төмөртогоо өөрийн өргөдлийг тодотгосон тайлбарыг бичгээр ирүүлсэн байна.

3. Улсын Их Хурлын даргын 1997 оны 3 дугаар сарын 29-ны 50 дугаар захирамжаар томилогдсон Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Шаравжамцын Батбаяр Үндсэн хуулийн Цэцэд бичгээр ирүүлсэн тайлбартаа: Иргэн Ж.Бямбадоржийн гомдлыг хүлээн авахгүй байх доорхи үндэслэлтэй байна. Үүнд:

1/Нийгмийн даатгалын багц хууль бүхэлдээ тус улсын иргэдийн тэтгэвэр, тэтгэмж тогтоож олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулах зорилготой. Гомдолд дурьдсан заалтууд нь Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 5-д заасан "өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах ... тохиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй" гэсэн заалтыг баталгаажуулан хуульчилжээ.

2/Дээрхи хэм хэмжээ үйлчилснээр иргэдийн ажил, мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох эрх хязгаарлагдахгүй. Үндсэн хуулийн 16 дугаар

зүйлийн 4,5-д заасан хүний эрх, эрх чөлөөний тухай заалт нь энд заагдсан эрхүүдийг зэрэг эдлэх тухай ойлголт биш. Тухайн эрхүүдийг тус тусын хуулиар баталгаажуулан зохицуулдаг.

3/Иргэд санаачлан эсхүл тэтгэвэр тогтоолгохоор хүсэлт гаргасан гэдэг үндэслэлээр хөдөлмөрийн гэрээг цуцлах тухай одоо мөрдөгдөж буй Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуульд заасан. Энэ бол иргэдийн ажил, мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох эрхийг хуульчилж өгсөн заалт болно.

4/Мөн хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1-ийн 3,4-т Монгол Улсын Тэтгэврийн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн нэг дэх хэсэгт заасан болзол нөхцөлийг хангасан иргэдийг Захиргаа санаачлан ажлаас чөлөөлөх тухай заажээ. Энэ бол нийгмийн даатгалын шинэ хуулиудад тусгагдсан тэтгэвэр тогтоох болзол гэсэн утгаар ойлгогдох болов уу.

5/Өргөдөлд дурьдсан иргэд өөрсдийн амьдрал ахуйд нэмэр болох, амьжиргаагаа өөд татахын тулд хэр тохирсон ажил хийхэд саад болохгүй гэдэг асуудал бол цаашид анхаарвал зохих зүйл бөгөөд Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийг шинэчлэхэд шийдвэрлэх боломж бий.

6/Цалин хөлс нь нийгмийн даатгалын санд огт хамаагүй гэж бичсэн нь харьцангуй ойлголт. Учир нь нийгмийн даатгалын сангийн багагүй хэсгийг Засгийн газар улсын төсвөөс бүрдүүлдэг болно гэжээ.

4. Гомдол гаргагч иргэн Ж.Бямбадорж Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд оролцож тайлбарлахдаа: Миний бие Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан хүсэлт бол тэтгэвэр тогтоолгоод ажиллаж байгаа нийт хүмүүсийн эрх ашигтай холбоотой асуудал болно. Би албан ажлын шугамаар "Сутай" хэмээх жижиг үйлдвэрт очиж ажиллахад тэнд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон олон хүн ажиллаж байна. Тэд ажлын шаардлагыг бүрэн биелүүлдэг, хөдөлмөрийн чадвар сайтай хүмүүс атал өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон гэдгээр одоо ажлаас халагдах, эсхүл нэгэнт тогтоолгосон тэтгэврээ зогсоох асуудалд тулаад байна.

Иргэд нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлж байгаа нь тэтгэвэр авах нөхцөлийг аяндаа бүрдүүлдэг байна. Энэхүү эрхийг Улсын Их Хурлаас 1997 оны 1 дүгээр сарын 16-нд гаргасан хуулиар зөрчсөн байна" гэв.

5. Улсын Их Хурлын даргын 1997 оны 53 дугаар захирамжаар томилогдсон Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Х.Хулангаас: Нийгмийн даатгалын багц хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай асуудлыг ямар цаг үед хэлэлцсэн гэдэг талаар тайлбарлая. Үүнийг манай улсад тэтгэврийн хууль тогтоомж хөгжиж ирсэн түүх, бусад орны тогтолцоотой холбон үзэх нь чухал. Манай улсад тэтгэвэр, тэтгэмжийн санг улс хариуцдаг системийг өөрчилж,

ажил олгогч, ажилтан өөрсдөө сан байгуулдаг шинэ системийг бий болгох зорилгоор нийгмийн даатгалын багц хуульд өөрчлөлт оруулах асуудлыг шийдвэрлэсэн юм. Өөрөөр хэлбэл Герман улсад үүсч бий болсон эв нэгдлийн /солидарность/ тогтолцоог түс улсад нэвтрүүлэх зорилгыг нийгмийн даатгалын багц хуульд тусгах зорилт тавьсан. Өнөөдөр тэтгэвэр тогтоолгосон хүмүүс төрийн алба хаших, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах нь тэд хөдөлмөрөө шинээр үнэлж, хөдөлмөрийн чадвартай гэдгээ нотолж байх тул тэдний тэтгэврийг зогсоохоос өөр аргагүй. Учир нь тэтгэврийг Үндсэн хуульд заасны дагуу иргэд хөдөлмөрийн чадваргүй байгаа тохиолдолд олгодог гэв.

6. Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Шаравжамцын Батбаяраас: Нийгмийн даатгалын багц хууль бол нийгмийн даатгалын тогтолцоог шинэ систем, журамд шилжүүлэхэд чиглэсэн. Иргэд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосноос хойш төрийн алба хаших, хөдөлмөрийн гэрээгээр хөдөлмөрлөх эрх нээлттэй байгаа. Ийм нөхцөлд тогтоогдсон тэтгэврийг зогсоохоос өөр арга байхгүй. Иргэн Д.Төмөртогоогийн өргөдлийн шаардлага бол Ж.Бямбадоржийн гомдолтой утга санаа нэг тул түүнд өгөх хариулт Ж.Бямбадоржид өгсөн хариулттай адилхан болно. Нөгөө талаар иргэн Д.Төмөртогоо зарим асуудлыг зөрүүлэн ойлгосон болохтой гэдгийг тодотгох нь чухал байна гэв.

ХЯНАВАЛ:

1. Иргэдийн тэтгэвэр авах эрх нь хуульд заасан болзол журмыг хангасны үндсэн дээр үүсдэг Үндсэн хуулиар баталгаажсан иргэний эрх тул энэ эрхийн харилцааг нэгэнт үүссэний хойно хөдөлмөр эрхэлсэн гэх үндэслэлээр зогсоож болох хууль зүйн үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

2. Насны тэтгэвэр тогтоолгосноор иргэдийг хөдөлмөрлөх чадваргүй гэж үзэх үндэслэлгүйн зэрэгцээ иргэдийн тэтгэвэр авах болон ажил, албаа чөлөөтэйгээр сонгох зэрэг үндсэн хуульд заасан иргэдийн эрхүүдийн нэг нь хэрэгжсэнээр нөгөө нь зогсоох, эсвэл эдгээр эрхүүд тус тусдаа хэрэгжинэ гэсэн зохицуулалт үйлчилж болохооргүй байна.

Тэтгэвэр бүхий иргэд төрийн алба хаших, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллах үед хуульд заасан болзлоор зайлшгүй хэрэгжих тэтгэврийг зогсоох нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан иргэдийн тэтгэвэр авах болон хөдөлмөрлөх эрхийг хязгаарласан шинжтэй байна.

3. Монгол Улсын тэтгэврийн хуулиар насны тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн дотор хөдөлмөрийн харилцааны субъект байж чадах хөдөлмөрлөх чадвар бүхий иргэд цөөнгүй байгаагаас гадна тэтгэвэр бүхий ихэнх хүмүүсийн амьжиргааны түвшин, тэтгэврийн хэмжээ нь тэтгэврээ авахын сацуу хөдөлмөрийн

гэрээгээр ажиллах, төрийн алба хаших, хувиараа аж ахуй эрхлэх зэргээр зайлшгүй хөдөлмөрлөхийн аяндаа шаардах болжээ.

Эдгээр байдлуудаас үндэслэн үзэхэд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, нийгмийн халамжийн сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн зүйл, заалт хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулиудыг хэрэглэх журмын тухай Монгол Улсын 1997 оны 1 дүгээр сарын 16-ны хуулийн 1 дүгээр зүйлд буй "тэтгэврийн эрх нь хэрэгжиж байгаа төрийн албан хаагч, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагсдын тэтгэврийг зогсоосугай" гэсэн заалт, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хууль нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуулийн Даатгуулагчийн тэтгэвэр авах эрх хэрэгжих гэсэн 4 дүгээр зүйлд буй "Тэтгэвэр авах эрх үүсэх үед болон үүссэнээс хойш төрийн албан хаагч төрийн албанаас чөлөөлөгдсөн, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагч уг гэрээгээ дуусгавар болгосон нөхцөлд даатгуулагчийн тэтгэвэр авах эрх нь хэрэгжинэ" гэсэн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4,5-д буй "иргэд ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, өндөр наслах ... хуульд заасан бусад тохиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй" гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн гэх үндэслэлтэй байна. Энэ талаар иргэн Ж.Бямбадорж, Д.Төмөртогоо нарын гаргасан гомдлыг хүлээн авах үндэслэлтэй байх тул Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийг удирдлага болгон ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн зүйл, заалт хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулиудыг хэрэглэх тухай Монгол Улсын 1997 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 3-т буй "Тэтгэврийн эрх нь хэрэгжиж байгаа төрийн албан хаагч, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагчдын тэтгэврийг зогсоосугай" гэсэн заалт, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуулийн 4-1 зүйлийн "тэтгэвэр авах эрх үүсэх үед болон үүссэнээс хойш төрийн албан хаагч төрийн албанаас чөлөөлөгдсөн, хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагч уг гэрээгээ дуусгавар болгосон нөхцөлд даатгуулагчийн тэтгэвэр авах эрх нь хэрэгжинэ" гэсэн заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4,5 дахь заалтуудыг зөрчсөн байна.

2. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш 15 хоногт багтаан хянан хэлэлцэж, хариу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

Дарга	Ж.БЯМБАА
Гишүүд	Л.БААСАН
	Н.ЖАНЦАН
	Д.ЧИЛХААЖАВ
	Ж.БЯМБАЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

Монгол Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны 1997 оны 03 тоот тогтоол Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийг зөрчсөн эсэх тухай

1997 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр	Дугаар 03	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Цэцийн дарга Г.Совд даргалж, гишүүн Н.Жанцан, С.Жанцан, Д.Чилхаажав, Ж.Бямбажав нарын бүрэлдэхүүнтэй, нарийн бичгийн даргаар Б.Цэндээхүүг оролцуулан хийв. Энэхүү дүгнэлтийг Төрийн ордны 251 тоот өрөөнд гаргав.

Цэцийн хуралдаанаар Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны 1997 оны 3 дугаар сарын 2-ны өдрийн 03 тоот тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хэлэлцэв.

Цэцийн хуралдаанд маргагч талуудыг төлөөлж Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны гишүүн Б.Долгор, Н.Батболд, өргөдөл гаргагч Ч.Доржгочоо, О.Дашням, гуравдагч этгээд П.Очирбатын төлөөлөгч Б.Дэлгэрмаа, С.Баярцогт, Б.Энэбиш нар оролцов.

Монгол Улсын иргэн Ч.Доржгочоо Цэцэд хандан гаргасан өргөдөлдөө: "П.Очирбат нь Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөр 1990-1993 онуудад сонгогдож ... бүрэн эрхийг хэрэгжүүлж байгаа Ерөнхийлөгч болох нь тодорхой байхад ... Сонгуулийн Ерөнхий Хороо 1997 оны 3 дугаар сарын 27-ны өдөр 03 тоот тогтоол гаргаж, Пунсалмаагийн Очирбатыг Монгол Улсын Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчээр бүртгэж, үнэмлэх олгосон байна. Энэ нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дугаар заалтыг зөрчсөн байна" гэжээ.

Иргэн О.Дашням өргөдөлдөө: "Одоогийн Ерөнхийлөгч П.Очирбатын нэрийг дахин нэр дэвшүүлсэн нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хавсралт хуулийн холбогдох заалтуудыг зөрчиж байна" гэжээ.

Иргэн Ч.Доржгочоо бичгээр ирүүлсэн тайлбартаа: "П.Очирбат бол 1990 онд ... Ерөнхийлөгчөөр сонгогдож, ... тангараг өргөж Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхээ эдэлсэн билээ. ... хуулиудад бүх ард түмнээр сонгогдсоноос бүрэн эрх нь эхлэх тухай ямар ч заалт байхгүй. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 30 дугаар зүйлийн 2-т ... Ерөнхийлөгчийг 4 жилийн хугацаагаар сонгоно. ... 7-д "Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно" гэж заасныг үзэхэд ... Ерөнхийлөгч нийтдээ 8 жил дараалан Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх Үндсэн хуулийн агуулга байна. ...Одоо 03 дугаар тогтоолоор сонгогдвол 11 жил Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх болж байна" гэжээ.

Иргэн О.Дашням тайлбартаа: "БНМАУ-ын Үндсэн хуулийн нэмэлтийн тухай хууль"-ийн ... 13 дугаар зүйлийн 4-т "Ерөнхийлөгчийг зөвхөн нэг удаа улируулан сонгож болно" гэсэн заалт байгаа нь одоо дагаж мөрдөж байгаа Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь заалттай ижил байна. ... П.Очирбат 1990.03.21-нд АИХ-ын Тэргүүлэгчдийн даргаар, 1990.09.03, 1993.06.17-нд Ерөнхийлөгчөөр тус тус сонгогджээ.

П.Очирбат 1993 онд улиран сонгогдож байна гэдгээ хүлээн зөвшөөрч байжээ. Тухайлбал 1993 оны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө улиран сонгогдвол ... гэжээ. Ер нь Үндсэн хуульд /шинэ, хуучин хууль/ Ерөнхийлөгчийг сонгох журмын ялгааг харгалзан үзэж, 3 дахь удаагаа сонгож болно гэсэн ямар нэг хоёрдмол санаа үгүй байна" гэжээ.

Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Б.Долгор, Н.Батболд нар тайлбар гаргахдаа: "П.Очирбат нь 1990 онд БНМАУ-ын АИХ-аас, 1993 онд шинэ Үндсэн хуулийн гучин нэгдүгээр зүйлд заасан зарчим, журмаар ... сонгогдож ... БНМАУ-ын болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгч болсон билээ.

Үндсэн хуулийн гучиннэгдүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасан ... заалт нь АИХ-аас сонгогдсон БНМАУ-ын ... Ерөнхийлөгчид хамаарахгүй гэсэн дүгнэлтийг иш үндэс болгон Сонгуулийн Ерөнхий Хороо шийдвэрээ гаргасан болно" гэжээ.

Нэр дэвшигч Пунсалмаагийн Очирбатын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Б.Дэлгэрмаа, С.Баярцогт, Б.Энэбиш нар "Монгол Улсын Үндсэн хууль 1992 оны 2 дугаар сарын 13-наас дагаж мөрдөгдсөн учир шинэ Үндсэн хуулиар зохицуулсан харилцаа мөн 13-наас эхлэн тоолно. ... БНМАУ-ын Үндсэн хуулийн шилжилтийн тухай хуулиар батлагдан бүрдүүлсэн ... төрийн дээд байгууллагуудыг тус

түүний шинэ сонгууль хүртэл ажиллуулахаар хүлээн зөвшөөрсөн юм. ... өмнөх төрд Ерөнхийлөгчөөр сонгогдож байсан хүн дахин сонгогдож болохгүй ... гэж байхгүй" гэжээ.

Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигч П.Очирбатын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч С.Баярцогт, Б.Дэлгэрмаа нар Цэцийн хуралдаанд оролцож өгсөн тайлбартаа: "БНМАУ-ын Ерөнхийлөгч, Монгол Улсын Ерөнхийлөгч хоёр сонгогдох, эрх хэмжээний хувьд ялгаатай. Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн тодорхойлолтоос харагдаж байна. Тухайлбал БНМАУ-ын Ерөнхийлөгчийг АИХ-аас сонгосон, Одоогийн Ерөнхийлөгч бол шинэ Үндсэн хуулийн дагуу анх удаа сонгогдсон гэж үзэж байна.

Иймд П.Очирбат хоёр дахь удаагаа нэр дэвшиж байгаа юм. Ерөнхийлөгчийн ярьж хэлж байсныг хуулийн заалттай хутгаж болохгүй. Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн заалт эргэж үйлчлэх хүчингүй юм" гэжээ.

Нэхэмжлэгч иргэн Дашням, Доржгочоо нар Цэцийн хуралдаанд оролцож өгсөн тайлбартаа "1990, 1993 онд сонгогдсон Ерөнхийлөгч эрх мэдлийн хувьд зарчмын ялгаагүй. П.Очирбат хоёр удаа Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон, тухайлбал хоёр удаа тангараг өргөсөн, Үндсэн хуульд заасан бүрэн эрхийг 1993 оны 6 дугаар сар хүртэл хэрэгжүүлсэн. Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэгт зааснаар зөвхөн нэг удаа улиран сонгогдож болно" гэж хоёрдмол утгагүй заасан.

Иймд П.Очирбатыг Ерөнхийлөгчид нэр дэвшигчээр бүртгэж, үнэмлэх олгох тухай Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны шийдвэр Үндсэн хуулийн заалтыг зөрчсөн байна. Үндсэн хуулийн Цэц шударга шийдвэр гаргана гэдэгт итгэж байна" гэв.

Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Б.Долгор, Н.Батболд нар Цэцийн хуралдаанд оролцож өгсөн тайлбартаа: "Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн заалт нь АИХ-аас сонгогдсон БНМАУ-ын Ерөнхийлөгч болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг 1992 оны 2 дугаар сарын 12-ноос 1993 оны 6 дугаар сарын 18 хүртэл хэрэгжүүлж байсан БНМАУ-ын Ерөнхийлөгчид хамаарахгүй гэдэг үндэслэлийг иш үндэс болгож, Сонгуулийн Ерөнхий Хороо шийдвэрлэн гаргасан юм. Энэ шийдвэр Үндсэн хууль зөрчөөгүй" гэжээ.

ХЯНАВАЛ:

1. БНМАУ-ын Ардын Их Хурлаас 1990 онд батлагдсан БНМАУ-ын Үндсэн хуулийн нэмэлтийн тухай хуульд заасан БНМАУ-ын Ерөнхийлөгч, Монгол Улсын шинэ Үндсэн хуульд заасан Монгол Улсын Ерөнхийлөгч нь хэрэгжүүлэх бүрэн эрх болон сонгогдох зарчмынхаа хувьд хоорондоо эрс ялгаатай байна.

2. Нэр дэвшигч Пунсалмаагийн Очирбат нь нийт ард түмнээс Ерөнхийлөгчөөр сонгогдохоор хоёр дахь удаагаа нэр дэвшиж байна.

3. Сонгуулийн Ерөнхий Хорооноос нэр дэвшигч Пунсалмаагийн Очирбатыг Ерөнхийлөгчид нэр дэвшүүлснийг бүртгэж авсан 1997 оны 3 дугаар сарын 27-ны 03 тоот тогтоол Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийг удирдлага болгон ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны 1997 оны 3 дугаар сарын 27-ны 03 тоот тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн заалтыг зөрчөөгүй байна.

2. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээж авснаас хойш 15 хоногийн дотор хэлэлцэж хариу мэдэгдэхийг УИХ-д уламжилъя.

Дарга	Г.СОВД
Гишүүд	Н.ЖАНЦАН
	С.ЖАНЦАН
	Д.ЧИЛХААЖАВ
	Ж.БЯМБАЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

1997 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдөр	Дугаар 04	Улаанбаатар хот

Импортын барааны гаалийн татварын тухай Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 24 тоот тогтоолын 1 дэх хэлэлцүүлгийн санал хураалтыг явуулсан байдал нь Үндсэн хууль зөрчсөн эсэх тухай маргааны талаар

Үндсэн хуулийн Цэцийн энэ дүгнэлтийг 1997 оны 6 дугаар сарын 18-ны өдрийн 14цагт Төрийн ордны 251 дүгээр өрөөнд үйлдэв.

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Үндсэн хуулийн Цэцийн дарга Г.Совд даргалж, гишүүдээс Л.Баасан, Н.Жанцан, Д.Чилхаажав /илтгэгч/, Ж.Бямбажав нар оролцов. Цэцийн хуралдааны нарийн бичгийн даргаар Цэцийн нарийн бичгийн дарга Б.Цэндээхүүг оролцуулан хийв.

Хуралдаанд маргагч талыг төлөөлж иргэн С.Зориг, УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр УИХ-ын гишүүн Ч.Сайханбилэг, УИХ-ын Тамгын газрын орлогч дарга Б.Энэбиш, гэрчээр УИХ-ын гишүүн До.Ганболд, М.Чимэдцэрэн нар оролцов.

Иргэн С.Зориг 1997 оны 5 дугаар сарын 02-ны өдөр Үндсэн хуулийн Цэцэд хандан гаргасан өргөдөлдөө: "Импортын барааны гаалийн татварын тухай 1997 оны 04 дүгээр сарын 18-ны Монгол Улсын Их Хурлын 24 тоот тогтоолын нэг дэх хэлэлцүүлгийн санал хураалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний 16 цаг 48 минутад явуулсан байдал нь Үндсэн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн "Үндсэн хууль, бусад хуульд өөрөөр заагаагүй бол УИХ-ын нийт гишүүдийн дийлэнх олонхи нь хүрэлцэн ирснээр чуулганыг хүчинтэйд үзэж, чуулганд оролцсон нийт гишүүний олонхийн саналаар асуудлыг шийднэ" гэсэн заалтыг зөрчиж байна. Учир нь 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний 16 цаг 48 минутад явуулсан санал хураалтад оролцсон гишүүдийн нэрсийн жагсаалтыг цахим тооцоолуураас авч үзэхэд АНУ-д томилолтоор явж байсан гишүүн Д.Дашпүрэв санал хураалтад оролцсоноор гарчээ. Үндсэн хууль зөрчиж гаргасан тогтоолыг хүчингүй болгож, шинээр хэлэлцүүлэг явуулан батлуулах, цаашдаа УИХ-ын хуралдааныг зөвхөн хуулийн хүрээнд явуулж байх нь хуулийг дээдлэх ажлыг төр өөрөөсөө эхэлж, нийт иргэдээ үлгэр дууриал болох юм" гэжээ.

УИХ-ын гишүүн Д.Дашпүрэв, Р.Одонбаатар нар Үндсэн хуулийн Цэцэд бичгээр тодорхойлолт ирүүлж, 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн УИХ-ын чуулганы хуралдаанд оролцоогүй болохоо батлан илэрхийлэв.

УИХ-ын гишүүн До.Ганболд, М.Чимидцэрэн, Д.Батнасан, Ц.Төмөртогоо нар 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн үдээс хойшхи хуралдаанд биечлэн оролцож, импортын барааны гаалийн татварыг тэг байлгах нь зүйтэй гэсэн томъёоллоор хураасан санал хураалтад оролцсон болохоо илэрхийлэв. Тэдний зарим нь /До.Ганболд, М.Чимидцэрэн, Д.Батнасан/ Үндсэн хуулийн Цэцэд хандан энэ талаар бичгээр тодорхойлолт ирүүлжээ. Үүнд:

УИХ-ын гишүүн М.Чимидцэрэн Үндсэн хуулийн Цэцэд бичгээр ирүүлсэн тодорхойлолтондоо: "Миний бие тухайн хуралдаанд оролцож байсны хувьд хуралдаан 51 хүний ирцтэй байсныг тоолсон билээ. Эзгүй байсан гишүүний товчлуур дарагдсан тухайд бол Д.Дашпүрэв гишүүний товчлуурыг миний бие санамсаргүйгээр дарсан бөгөөд ингэхдээ өөрийн товчлуурыг дараагүй болно. Иймээс тус чуулганы хуралдааныг хуулийн дагуу явагдсан гэж үзэж байгаа бөгөөд шаардлагатай бол энэ тухай гэрчлэхэд бэлэн байгаагаа мэдэгдье" гэжээ.

УИХ-ын гишүүн До.Ганболд Үндсэн хуулийн Цэцэд бичгээр ирүүлсэн тодорхойлолтондоо: "... УИХ-ын чуулганы энэ оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн хуралдаанд миний бие оролцсон нь үнэн бөгөөд харин цахим тооцоолуурын ирц дээр хуралдаанд оролцоогүйгээр тэмдэглэсэн байна. Өнгөрсөн хугацаанд Татварын багц хуулийн төслийн Төсөв, санхүү эдийн засгийн бодлогын байнгын хорооны ажлын хэсгийн ахлагчаар томилогдон ажилласан бөгөөд албан үүргийнхээ дагуу уг асуудлыг хэлэлцэж байх үед хуралдаанд оролцохгүй байх эрх надад байхгүйг болгооно биз ээ. Цахим тоолуур, Тамгын газрын ажилтан хоёрын бүртгэсэн ирц зөрж байгаа нь техникийн алдаанаас болсон нь тодорхой. Иймээс импортын бараанд ноогдуулах хураамжийг тэглэх УИХ-ын тогтоолыг эцэслэн батлах үед УИХ-ын чуулганы ирц байвал зохих хэмжээндээ хүрээгүй мэтээр өргөдөл өгсөн нь үнэнд огт нийцэхгүй болно" гэжээ.

УИХ-ын гишүүн До.Ганболд 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн УИХ-ын чуулганы хуралдаан дээр уг тогтоолын төслийн талаарх Төсөв, санхүү, эдийн засгийн бодлогын байнгын хорооны дүгнэлтийг 16 цаг 11 минутын орчимд уншиж танилцуулжээ.

УИХ-ын чуулганы 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн хуралдааны протоколоос үзвэл Импортын барааны гаалийн татвар тэг байх нь зүйтэй гэсэн томъёоллоор санал хураахад 27 гишүүн зөвшөөрч, 24 гишүүн татгалзаж, бүгд 51 гишүүн оролцон, 52,9 хувийн саналаар уг асуудал дэмжигджээ. Энэ тогтоолын төслийн эхний хэлэлцүүлгийг дуусгаж, хоёрдугаар хэлэлцүүлэгт бэлтгэе гэсэн томъёоллоор санал хураахад 34 гишүүн зөвшөөрч 19 гишүүн татгалзаж, 64,2 хувийн саналаар батлагдан 16 цаг 50 минутад уг асуудлыг хэлэлцэж дуусчээ.

Чуулганы энэ өдрийн хуралдааны протокол болон Тамгын газрын ажилтнуудын ирцийн бүртгэлээс харвал Д.Дашпүрэв нарын 18 гишүүн чөлөөтэй, Р.Одонбаатар нарын 5 гишүүн өвчтэй гэж бүртгэгджээ. 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний 16 цаг 48, 16 цаг 50 минутад явагдсан 2 санал хураалтын жагсаалтыг цахим тооцоолуураас авч харахад Р.Одонбаатар, Д.Дашпүрэв нар санал хураалтад оролцон зөвшөөрсөн санал өгсөн, М.Чимидцэрэн, До.Ганболд, Ц.Төмөртогоо, Д.Батнасан нарын гишүүд санал хураалтад оролцоогүй гэж гарсан байв.

УИХ-ын гишүүн М.Чимидцэрэн Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаан дээр тайлбарлахдаа: "Би ярын эгнээний 3 дахь суудалд Дашпүрэв гишүүний суудал дээр суугаад Г.Ганхуяг гишүүнтэй ярьж сууж байгаад санал хураалт явуулах үед Дашпүрэв гишүүний товчлуурыг дарсан, өөрийнхийгөө дараагүй. Энэ санал хураалт нэрээр хураасан санал хураалт биш байсан" гэв.

УИХ-ын гишүүн До.Ганболд Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаан дээр тайлбарлахдаа: "Би татварын хуулийн ажлын хэсгийн ахлагч байсан учир хууль хэлэлцэж, санал хураах байхад ороогүй байх нөхцөл байхгүй. Би энэ санал хураалтад оролцож байсан. Ирц хүрэхгүй бол Ринчин хурал даргалагчид мэдэгдэх ёстой" гэв.

УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Ч.Сайханбилэг Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаан дээр тайлбарлахдаа:

1. Тэр өдрийн хуралдаан хуульд заасан ирцтэй явагдсан. Өвчтэй, чөлөөтэй 23 гишүүн байж, 53 гишүүн оролцсон.

2. До.Ганболд нарын 4 гишүүн хуралд байж санал хураалтад оролцон саналаа өгсөнөө нотолцгоож байна.

3. Хоёрхон минутын дараа явагдсан санал хураалтанд 53 гишүүн оролцсон.

4. Санал хураалт явуулдаг компьютерийн системийн согоггүйг нотолсон нотлох баримтыг Цэцийн хуралдаанд өгсөн.

5. 76 компьютерийн гар бүгд масстай учир скочоор боосон байдаг бөгөөд хажуугаар нь чангахан гишгээд өнгөрөхөд л зарим гар нь ажиллаж эхэлдэг тухай техникийн ажилчид баталж байгаа.

6. Хажуу талынхаа гишүүдийн кнопыг дарах явдал хаана байдаг.

7. 51 гишүүн хүрээгүй тохиолдолд дэг сахиулагч хуралдаан даргалагчид заавал мэдэгдэх үүрэгтэй бөгөөд тухайн үед ингээгүй нь ирц бүрэн байсныг нотолж байна" гэв.

УИХ-ын гишүүн, иргэн С.Зориг Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаан дээр тайлбарлахдаа: "Цахим тооцоолуур үнэн ажилладаг гэж үзэж байсан учраас одоо болтол компьютерийн системийг солиогүй гэж үзэж байгаа юм. Энэ гурван гишүүний хувьд техникийн буруу биш, хариуцлагын асуудал гэж үзэж байна. Хуралдааны ирц бүрэн эсэхийг Их Хурал даргалагч бүрэн хянаж байх ёстой. Тухайн өдрийн 15 цаг 30 минутад дээрх 4 гишүүн байсныг Ринчингийн бүртгэл нотолж байгаа бол 16 цаг 48 минутад дээрх 4 гишүүн байхгүй байсныг компьютерээс авсан жагсаалт нотолж байна. Энэ гишүүд байсан гэж би итгэж чадахгүй. Их Хурлын бүх санал хураалт шийдвэрлэх санал хураалт байна. Компьютер алддаг гэж үзвэл Их Хурлын баталсан бүх хууль хүчингүй буюу Үндсэн хууль зөрчиж гарсан гэж үзэх үндэстэн" гэжээ.

ХЯНАВАЛ:

1. Импортын барааны албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 16 цаг 48 минутад хэлэлцүүлэх үед гадаад улсад томилолтоор ажилласан, өвчтэй байсан гишүүдийг хуралд оролцож санал өгснөөр тооцон бүрэн бус бүрэлдэхүүнтэйгээр санал хураалгасан, мөн өдрийн 16 цаг 50 минутад гишүүн Р.Одонбаатар, Д.Дашпүрэв нарыг

хуралд хүрэлцэн ирснээр дахин санал хураалгасан зэрэг нь Улсын Их Хурал хуралдааныхаа явцад Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 6 дахь заалтыг зөрчсөн болох нь тогтоогдов.

Хуралд оролцоогүй гишүүдийн өмнөөс санал хураалтын товчлуурыг дарсан нь Улсын Их Хурлын гишүүдийн бүрэн эрх, халдашгүй байдалд харшилж Үндсэн хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчсөн байна.

Иргэн С.Зоригийн энэ талаархи гомдлыг хүлээн авах нь зүйтэй байна.

2. Улсын Их Хурал импортын барааны албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлыг хэлэлцэх явцдаа хуралдааны журам, Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхийг зөрчиж байсан боловч энэ талаархи эцсийн шийдвэр гаргахад хуралдааны ирц бүрэн байсан тул импортын барааны гаалийн албан татварын тухай Улсын Их Хурлын 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны 24 дүгээр тогтоол Үндсэн хууль зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогдохгүй байх тул Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 32,33 дугаар зүйлийг удирдлага болгон ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Улсын Их Хурлын 1997 оны 4 дүгээр сарын 11-ний оройн 16 цаг 48 минутын хуралдааны санал хураалтын үйл ажиллагаа нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 6, 29 дүгээр зүйлийн 2 дугаар зүйлүүдийг тус тус зөрчжээ.

2. Улсын Их Хурлын 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны 24 дүгээр тогтоол нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

3. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай Монгол Улсын хуульд заасны дагуу 15 хоногийн дотор хянан хэлэлцэж, хариуг манайд ирүүлэхийг уламжилсугай.

Дарга — **Г.СОВД**

Гишүүд — **Л.БААСАН**
Н.ЖАНЦАН
Д.ЧИЛХААЖАВ
Ж.БЯМБАЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

1997 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдөр	Дугаар 05	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 4 дэх заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь заалтыг зөрчсөн эсэх маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Цэцийн гишүүн Л.Баасан даргалж гишүүн Н.Жанцан, Ж.Бямбаа, С.Жанцан, Ж.Бямбажав /илтгэгч/ нарын бүрэлдэхүүнтэй, нарийн бичгийн даргаар Цэцийн нарийн бичгийн дарга Б.Цэндээхүүг оролцуулан хийв.

Энэхүү дүгнэлтийг Төрийн ордны 251 тоот өрөөнд үйлдэв.

Хуралдаанд өргөдөл гаргагч Г.Пүрэвжав, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч гишүүн Шаравжамцын Батбаяр, Тамгын газрын хуулийн зөвлөх Б.Өнөбаатар нар оролцов.

Иргэн Г.Пүрэвжав Үндсэн хуулийн Цэцэд хандан гаргасан өргөдөлдөө: "Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1-ийн 2, 4 дүгээр заалт нь Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дугаар заалтыг зөрчиж байна. Үүнээс болж аж ахуйн нэгж байгууллага нь тэтгэвэртэй буюу тахир дутуу хүнийг зохих тэнцэх ажил байсан ч ажилд авдаггүй, ажилд авсан нэг нь дуртай цагтаа Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1-ийн 2, 4 дүгээр заалтаар ажлаас халдаг боллоо. ... Иймд хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1-ийн 2, 4 дүгээр заалт Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дугаар заалттай нийцэж байгаа эсэхийг ... нягтлан шалгаж, хянан шийдвэрлэж өгнө үү?" гэжээ.

Г.Пүрэвжав нь Үндсэн хуулийн Цэцэд бичгээр өгсөн тайлбартаа: "Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1-ийн 2, 4 дүгээр заалт Үндсэн хууль зөрчиж байна хэмээн үзсэн юм. ... Үндсэн хуулиар олгогдсон "ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хуульд заасан бусад тохиолдолд эд, мөнгөний тусламж авах эрхтэй гэж боддог. Гэтэл энэ эрх маань яагаад эрхэлж чадаж байгаа ажил, хөдөлмөрөө эрхлэх боломжгүй болгож байгаа юм бэ? ... Амьдрал дээр тэтгэврээ аваад ажил хийгээд байгаа хүн олон байгаа юм. Энэ хоёр эрхийг зөрчилдүүлэн хууль гаргаснаас намайг ажлаас халахад хүргэлээ гэжээ.

Монгол Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Ша.Батбаяр тайлбар гаргахдаа: Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар

зүйлийн 4, 5 дахь заалтууд иргэдийн ерөнхий эрхийг хуульчилж заасан агуулгатай. Тиймээс энэ заалтыг хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн заалтуудтай шууд тулган харьцуулж болохгүй юм.

Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авах тухай хуулийн заалтын үндсэн зарчим нь тэтгэвэр авах болзол хангасан иргэн хүсэлтээ гаргах нь үндсэн ажлаа цаашид үргэлжлүүлэн хийх боломжгүй боллоо гэдгээ илэрхийлж, цалингийнхаа оронд тэтгэврээ авъя гэсэн утгыг агуулсан юм. Энэ нь тухайн иргэний ажил хөдөлмөр эрхлэх Үндсэн хуулиар олгогдсон эрхийг огт хязгаарлаагүй. Өөрөө хүсэлт тавьж, ажлаас гарсан, өөр ямар ч ажил, мэргэжил эрхлэх эрх нь нээлттэй байгаа. Гагцхүү уг ажил мэргэжилдээ тэнцэх эсэх, тухайн байгууллага хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах эсэх нь Үндсэн хууль болон өөр хуулиар ч түлгаж болохгүй асуудал юм" гэжээ.

Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Ш.Батбаяр Цэцийн хуралдаанд оролцож тайлбарлахдаа: "Монгол Улсын хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 нь Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4-ийг зөрчөөгүй гэж үзэж байна. Харин Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4-ийг өөрчилж, хүчингүй болгоогүй нь үнэн" гэв.

ХЯНАВАЛ:

1. 1991 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс мөрдөгдсөн Монгол Улсын Тэтгэврийн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт хүчингүй болсон боловч уг заалт Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4-т хүчинтэй хэвээр байна.

2. Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2, 4 дэх заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь заалтыг зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогдохгүй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 32, 33 дугаар зүйлийг удирдлага болгон гаргах ДҮГНЭЛТ:

1. Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 4 дэх заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь заалтыг зөрчөөгүй байна.

2. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуульд заасны дагуу 15 хоногт багтаан хянан хэлэлцэж, хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай хариу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

Дарга **Г.СОВД**
Гишүүд **Н.ЖАНЦАН**
С.ЖАНЦАН
Ж.БЯМБАА
Ж.БЯМБАЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

1997 оны 7 дугаар сарын 5-ны өдөр	Дугаар 06	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны 71 дүгээр зарлиг Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай

Үндсэн хуулийн Цэцийн энэхүү дүгнэлтийг 1997 оны 7 дугаар сарын 5-ны өдөр 13.00 цагт Төрийн ордны 251 тоот өрөөнд үйлдэв.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Цэцийн гишүүн Ж.Бямбажав даргалж, гишүүн Л.Баасан /илтгэгч/, С.Жанцан, Ж.Бямбаа, Д.Чилхаажав нарын бүрэлдэхүүнтэй, Цэцийн нарийн бичгийн дарга Б.Цэндээхүүг оролцуулан хийв.

Цэцийн хуралдаанд гомдол гаргагч иргэн Ё.Найгал, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч М.Алтангэрэл нар оролцов.

Нэг. Өвөрхангай аймгийн Хархорин сумын иргэн Эрдэнэзуу музейн захирал Ёндонгийн Найгал Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө: "Зарим сүм хийдийг сэргээн ажиллуулах тухай Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны 4 дүгэр сарын 30-ны өдрийн 71 дүгээр зарлиг Монгол Улсын Үндсэн хуулиар тогтоосон Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хэтрүүлэн гарчээ.

Төрийн өмчийн тухай Монгол Улсын хуулийн 2 дугаар бүлгийн 4 дүгээр зүйлд заасан нийтийн зориулалттай өмчид Хархорин суманд буй Эрдэнэзуу музей багтдаг ба энэхүү өмчийг ашиглах, захиран зарцуулах эрхийг Улсын Их Хурал эдэлдэг байна. Гэтэл Эрдэнэзуу музейг шашны байгууллагын өмчид шилжүүлэх асуудлыг Монгол Улсын Ерөнхийлөгч зарлиг гарган шийдвэрлэжээ.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 3 дугаар бүлгийн 9 дүгээр зүйлийн 3-т төрийн өмчид байгаа түүх соёлын дурсгалт зүйлийг язгуур зориулалтаар ашиглахыг хоригложээ. Энэхүү заалтыг Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлиг зөрчсөн байна. Эдгээр байдлуудыг хянан үзэхийг хүсье. Монгол Улсад Ерөнхийлөгчөөсөө эхлээд бид бүхэн Үндсэн хуулиа хүндэтгэх ёстой" гэжээ.

Хоёр. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Моломын Алтангэрэл бичгээр ирүүлсэн тайлбартаа: "Монгол Улсын Ерөнхийлөгч 1997 онд 71 дүгээр зарлиг гарган Хархорин дахь Эрдэнэзуу музейг шашны нийтийн өмчлөлд шилжүүлэх асуудлыг чиглэл болгон шийдвэрлэсэн нь:

1. Эрдэнэзуу хийдийн тэргүүн хамба Намхайжамц нарын хүмүүс гарын үсэг зурсан хүсэлт, Улсын Их Хурлын гишүүн Э.Бат-Үүл, Өвөрхангай аймгийн Засаг дарга О.Батмөнх, Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооны дарга С.Батчулуун, Гандантэгчилэн хийдийн хамба лам Чойжамц, Монгол сүсэгтний холбоо, Монголын шашинтны ардчилсан нам зэрэг төрийн ба төрийн бус байгууллага, албан тушаалтны хүсэлт, санал хүсэлт,

2. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийн 4-т буй "Ерөнхийлөгчийн тодорхой бүрэн эрхийг зөвхөн хуулиар олгож болно" гэсэн заалт, Төр, сүм хийдийн харилцааны тухай хуулийн "ард түмний эв нэгдэл, үндэсний аюулгүйн байдлын эрх ашигт нийцүүлэн төр, сүм хийдийн болон шашин хоорондын харилцааг Монгол Улсын Ерөнхийлөгч зохицуулна" гэсэн заалт, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийн 1-ийн 3-т "Ерөнхийлөгч өөрийн бүрэн эрхэнд хамаарах асуудлаар Засгийн газарт чиглэл өгөх эрхтэй. Энэ талаар Ерөнхийлөгч зарлиг гаргавал түүнд Ерөнхий сайд гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно" гэсэн заалт, Түүх соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 2-т буй "... Эртний хэрэм, цайз, ... сүм дуган, хийд ... байшин барилга зэрэг уран барилгын дурсгалыг ... түүх соёлын дурсгалт зүйлд хамааруулах" тухай заалт;

Мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 4-т буй сүм хийд, шашин номын ажиллагаа эрхлэн явуулахад нь шаардлагатай музей, номын сан дахь түүх соёлын дурсгалт зүйлийг Төр, сүм хийдийн харилцааны тухай хуульд заасны дагуу хэрэглэх асуудлыг соёлын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага болгосноор Засгийн газар шийдвэрлэнэ" гэсэн заалт;

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 4-ийн 2-т буй "... түүх соёлын үнэт цогцолбор, хөшөө дурсгал төрийн нийтийн зориулалттай өмчид хамаарна" гэсэн заалт. Мөн зүйлийн 4-т буй "төрийн нийтийн зориулалттай өмчлөлийн зүйлийг хуульд заасан нөхцөл журмын дагуу иргэн, бусад өмчийн хуулийн этгээдэд эзэмшүүлж, ашиглуулж болно", мөн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 1-д буй "төрийн өмчийн эд хөрөнгийг ... хуулиар зөвшөөрсөн бол үнэ төлбөргүйгээр бусдад эзэмшүүлж, ашиглуулж болно"; мөн хуулийн 30 дугаар зүйлийн 2-т буй "төрийн өмчийн үл хөдлөх хөрөнгө, хуулийн этгээдийн эрх хэмжээнд хамаарснаас бусад хөдлөх хөрөнгийг Засгийн газрын шийдвэрээр ... шилжүүлж болно" гэсэн заалтуудыг тус тус үндэслэсэн болно.

Хууль тогтоомжийн эдгээр заалтуудыг үндэслэл болгон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн гаргасан зарлигаар Эрдэнэзуу музейг "орон барилга" бусад холбогдох сан хөмрөгийнх нь хамт шашны нийтийн өмчид шилжүүлэх асуудлыг холбогдох хууль тогтоомжид

нийцүүлэн шийдвэрлэхийг Засгийн газарт чиглэл болгосон учир Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан бүрэн эрхээ зөрчсөн гэх үндэслэлгүй байна.

Харин Засгийн газар энэ чиглэлийг хүлээн аваад хууль зүйн дагуу хэрэхэн шийдвэрлэх нь түүний бүрэн эрхийн асуудал билээ" гэжээ.

Гурав. Гомдол гаргагч иргэн Ё.Найгал Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд оролцож тайлбарлахдаа "Эрдэнэзуу музей бол цогцолбороороо түүх соёлын дурсгалт зүйлд багтах төрийн нийтийн зориулалттай өмч болно. Энэхүү өмчийг захиран зарцуулах эрхийг Улсын Их Хурал эдэлдэг. Гэтэл энэ эрхийг Монгол Улсын Ерөнхийлөгч эдэлсэн тул түүнийг Үндсэн хуулийг зөрчиж эрхээ хэрэгжүүлсэн гэж гомдол гаргасан. Үүнээ дэмжих болно" гэв.

Дөрөв. Ерөнхийлөгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч М.Алтангэрэлээс: "Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Монгол Улсын хуульд зааж олгогдсон эрх хэмжээнийхээ дагуу Засгийн газарт чиглэл өгч зарлиг гаргасан. Энэхүү зарлиг гаргах үед Засгийн газар хуралдаанаараа уг асуудлыг хэлэлцсэн учир Ерөнхий сайд чиглэл өгсөн зарлигт гарын үсэг зурсан байна" гэв.

ХЯНАВАЛ:

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч П.Очирбат 1997 оны 4 дүгээр сарын 30-нд зарим сүм хийдийг сэргээн ажиллуулах тухай 71 дүгээр зарлиг гарган Өвөрхангай аймгийн Хархорин сум дахь Эрдэнэзуу музейг шашны байгууллагын нийтийн өмчлөлд шилжүүлсэн нь:

1. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхэд шууд хамаарагдаагүй, өөрөөр хэлбэл Улсын Их Хурлын эрх мэдлийн төрийн нийтийн өмчийн асуудлыг шийдвэрлэсэн;

2. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлиг Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийн 3-т заасныар Монгол Улсын Засгийн газарт чиглэл өгөх агуулгаас хальж зарим сүм хийдийг сэргээн ажиллуулах, төрийн нийтийн өмчийг захиран зарцуулах утгаар гарсан;

3. Ерөнхийлөгчийн зарлигийн төслийг Монгол Улсын Засгийн газар албан ёсоор хүлээн авч шийдвэрлээгүй байхад Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны 71 дүгээр зарлиг гарснаас үзэхэд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2, 5 дугаар зүйлийн 2, 33 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтуудыг зөрчсөн гэж үзэх үндэстэй байна.

Монгол Улсын төр, сүм хийдийн харилцааны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 3-т буй "ард түмний эв нэгдэл, үндэсний аюулгүй байдлын эрх ашигт нийцүүлэн төр, сүм хийдийн болон шашин хоорондын харилцааг Монгол Улсын Ерөнхийлөгч зохицуулна" гэсэн заалтыг төрийн өмчийн эд зүйлсийг захиран зарцуулах үйл ажиллагаатай холбон үзэх үндэслэлгүй байх тул Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үндсэн хуулийн Цэцэд маргаан

хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай Монгол Улсын хуулийн 32, 33 дугаар зүйлийг удирдлага болгон ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Зарим сүм хийдийг сэргээн ажиллуулах тухай Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 71 дүгээр зарлиг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлийг зөрчсөн;

2. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авсанаас хойш хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай хариуг Үндсэн хуулийн Цэцэд марган хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай Монгол Улсын хуульд заасан хугацаанд ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

Дарга **Ж.БЯМБАЖАВ**

Гишүүд **Л.БААСАН**
Ж.БЯМБАА
С.ЖАНЦАН
Д.ЧИЛХААЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр №271 Улаанбаатар хот

Ан агнуурын тухай хуулийн зарим зүйл заалтыг тайлбарлах тухай

Ан агнуурын тухай Монгол Улсын хуулийн 15, 18, 28 дугаар зүйлийн зарим заалтыг зөв ойлгож нэг мөр хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ нь:

Ан агнуурын тухай Монгол Улсын хууль (цаашид "хууль" гэх)-ийн 15, 18, 28 дугаар зүйлийн зарим заалтыг дор дурдсанаар тайлбарласугай.

1. Хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "ан агнах эрхийн үнэмлэх"-тэй хуулийн 16 дугаар зүйлд зааснаар иргэн өөрийн ам бүлийн хүнсний болон бусад хэрэгцээнд ахуйн зориулалтаар агнах, барих ан амьтны нэр, агнах, барих хугацаа газрыг заасан ан амьтан агнах, барих тухайн сум, дүүрэг баг, хорооны засаг даргаас авсан эрхийн бичиг; иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, нэн ховор ан амьтныг судалгаа шинжилгээний, ховор ан амьтныг судалгаа шинжилгээ соёл урлагийн зориулалтаар болон тусгай төлбөртэйгээр агнах, барихын тулд Төрийн захиргааны төв байгууллагаас, харин элбэг ан амьтныг судалгаа, шинжилгээ, соёл урлаг, эрүүл мэндийн

зэрэг зориулалтаар агнах, барих эрхийг сум дүүргийн Засаг даргаас зохих журмын дагуу тус тус олгосон зөвшөөрлийн бичгийг адилтган үзнэ.

2. Эрхийн бичиг, зөвшөөрлийн бичиг нь уг ажлыг эрхлэх төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан загварын дагуу хийгдсэн байвал зохино.

3. Монголын анчдын нийгэмлэг болон ан амьтан агнах, зохистой ашиглах асуудал эрхэлж байгаа төрийн бус бусад байгууллагын гишүүний үнэмлэх нь зөвхөн тухайн байгууллагын гишүүн болохыг нотлох баримт бичиг тул тэдгээрийг эзэмшигчид нь бусад иргэнээс давуу эрх эдлэхгүй бөгөөд ан агнах, барих эрхийн бичиг, зөвшөөрлийн бичгийг хуульд заасан журмын дагуу бусад иргэдийн нэгэн адил авч ан амьтан агнах, барих үйл ажиллагаа явуулж болно.

4. Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "сумын Засаг даргын шийдвэрийг үндэслэн ангийн мэргэжлийн байгууллагатай ан амьтныг агнах барих гэрээ байгуулна" гэдгийг иргэн, агнуурын ажил эрхэлдэг аж ахуйн нэгж нь сумын Засаг даргын шийдвэр гаргуулан, түүнд үндэслэн Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 30-р зүйлд заасан ан амьтан хамгаалах зохистой ашиглах асуудлыг хуулиар болон төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон эрхийн дагуу эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагатай гэрээ байгуулан үйлдвэрлэлийн зориулалтаар элбэг ан амьтны арьс, үс, мах, бусад түүхий эд бэлтгэх, тэжээвэр болгож өсгөж үржүүлэх, ан амьтан агнах, барих үйл ажиллагаа явуулахыг ойлгоно.

5. Гэрээ нь уг ажлыг эрхэлдэг Төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан загварын дагуу хийгдсэн байна.

6. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад ийнхүү ан амьтан агнах эрхийн бичиг, зөвшөөрлийн бичиг олгохдоо хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан ан амьтан агнах, барих арга барил, дадлага эзэмшсэн, холбогдох хууль тогтоомжийг судалсан, ангийн буу эзэмших эрхийн үнэмлэх авсан байдлыг үндэслэх бөгөөд хуульд заагаагүй бусад шаардлага тавихгүй.

7. Хуулийн 28 дугаар зүйлийн "Ан агнуурын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийг илрүүлсэн буюу түүний тухай мэдээлэл өгсөн иргэн" гэдэгт албан тушаалын хувьд ан агнуурын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийг илрүүлэх, мэдээлэх, таслан зогсоох, арга хэмжээ ноогдуулах эрх үүрэгтэйгээс бусад иргэнийг хамааруулан ойлгоно.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ — **Д.ДЭМБЭРЭЛЦЭРЭН**

ШҮҮГЧ — **А.ДОРЖГОТОВ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдөр	Дугаар 152	Улаанбаатар хот

Газрын төлбөрийн хуулийг хэрэгжүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Газрын төлбөрийн тухай Монгол Улсын хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1, 3 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Монгол Улсын газрын нэгдмэл сангийн үнэлгээний тойргийн хуваарь"-ийг 1 дүгээр хавсралтын ёсоор, "Хот, тосгон, бусад суурины газрын зэрэглэл, тэдгээрийн нэг гектарын суурь үнэлгээ, жилийн төлбөрийн дээд, доод хязгаар"-ыг 2 дугаар хавсралтын ёсоор, "Хөдөө аж ахуйн газрын үнэлгээний тойрог бүрийн 1 гектарын суурь үнэлгээ, жилийн төлбөрийн доод хязгаар"-ыг 3 дугаар хавсралтын ёсоор тус тус баталсугай.

2. Газрын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэлийн газрын харилцааны алба, албан тушаалтан, сум, дүүргийн газрын асуудал хариуцсан ажилтанд газрын төлбөрийн асуудлыг эрхлүүлэхээр тогтоосугай.

3. Бусдын эзэмшил, ашиглалтад олгоогүй төрийн өмчийн газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх болон газар зохион байгуулалтын арга хэмжээнд зориулан газрын төлбөрөөс орох орлогын зохих хувийг төв, орон нутгийн жил бүрийн төсөвт тусгаж байхыг Сангийн сайд П.Цагаан, Байгаль орчны сайд Ц.Адъяасүрэн, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга нарт тус тус даалгасугай.

4. Хөдөө аж ахуйн газрын суурь үнэлгээний нэгээс дээш тойрогт дэвсгэр нутаг нь багтаж байгаа сумдыг аль их талбай хамарсан тойрогт нь оруулж тооцож байхаар тогтоосугай.

5. Нийслэлийн Баянгол, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Баянзүрх, Хан-Уул дүүрэг болон хоёр буюу түүнээс дээш сумын нутаг дэвсгэрийг дамжсан газар эзэмшигч, ашиглагчийн газрын төлбөрийн орлогыг аймаг, нийслэлийн төсөвт, бусад орлогыг сум, дүүргийн төсөвт оруулж байхаар тогтоосугай.

6. Газрын төлбөр ногдуулах аргачилсан зааврыг энэ оны 7 дугаар сарын эхний хагаст багтаан батлан гаргаж мөрдүүлэхийг Байгаль орчны сайд Ц.Адъяасүрэнд даалгасугай.

7. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Улаанбаатар хотын газрын үнэлгээ, газар ашигласны төлбөр тогтоох тухай" БНМАУ-ын

Засгийн газрын 1991 оны 4 дүгээр сарын 26-ны өдрийн 136 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Байгаль орчны сайд **Ц.АДЬЯАСҮРЭН**

Засгийн газрын 1997 оны 152 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ГАЗРЫН НЭГДМЭЛ САНГИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТОЙРГИЙН ХУВААРЬ

Газрын үнэлгээний тойргийн нэр	Тойргийн индекс	Тойрогт нутаг дэвсгэр нь бүхэлдээ буюу дийлэнх нь хамарч буй аймаг, сумын нэр
1.Хангай Хэнтийн уулархаг	ХУ	**Хөвсгөл аймаг** 1. Алаг-эрдэнэ 2. Баянзүрх 3. Рэнчинлхүмбэ 4. Түнэл 5. Цагаан-үүр 6. Улаан-уул 7. Чандмань-өндөр 8. Эрдэнэбулган 9. Цагааннуур 10. Ханх 11. Арбулаг 12. Бүрэнтогтох 13. Их-уул 14. Рашаант 15. Тосонцэнгэл 16. Төмөрбулаг 17. Цагаан-уул 18. Цэцэрлэг 19. Тариалан 20. Мөрөн 21. Галт 22. Жаргалант 23. Шинэ-идэр

		Булган аймаг 1. Баян-агт 2. Бугат 3. Могод 4. Орхон 5. Сайхан 6. Хангал 7. Хишиг-өндөр 8. Сэлэнгэ 9. Хутаг-өндөр 10. Булган 11. Тэшиг 12. Бүрэгхангай 13. Гурванбулаг 14. Дашинчилэн 15. Баяннуур 16. Рашаант **Увс аймаг** 1. Өндөрхангай 2. Хяргас 3. Цагаанхайрхан 4. Зүүнхангай **Завхан аймаг** 1. Баянтэс 2. Баянхайрхан 3. Нөмрөг 4. Сонгино 5. Түдэвтэй 6. Тэлмэн 7. Цэцэн-уул 8. Тэс 9. Асгат 10. Булнай 11. Идэр 12. Их-уул 13. Алдархаан 14. Шилүүстэй 15. Яруу 16. Отгон 17. Улиастай 18. Цагаанхайрхан 19. Цагаанчулуут

		Архангай аймаг 1. Цэцэрлэг 2. Ихтамир 3. Өндөр-улаан 4. Эрдэнэмандал 5. Жаргалант 6. Хотонт 7. Хайрхан 8. Батцэнгэл 9. Эрдэнэбулган 10. Цэнхэр 11. Булган 12. Чулуут 13. Хангай 14. Тариат 15. Цахир 16. Хашаат 17. Өлзийт 18. Өгийнуур 19. Түвшрүүлэх **Өвөрхангай аймаг** 1. Бүрд 2. Зүйл 3. Зүүнбаян-улаан 4. Хужирт 5. Хархорин 6. Бат-өлзий 7. Уянга **Орхон аймаг** 1. Баян-өндөр 2. Жаргалант **Сэлэнгэ аймаг** 1. Алтанбулаг 2. Баруунбүрэн 3. Зүүнбүрэн 4. Сант 5. Түшиг 6. Цагааннуур 7. Шаамар 8. Хушаат 9. Сүхбаатар 10. Жавхлант 11. Сайхан

		12. Орхонтуул 13. Баянгол 14. Орхон 15. Мандал 16. Хүдэр 17. Ерөө **Баянхонгор аймаг** 1. Эрдэнэцогт 2. Галуут 3. Заг 4. Хүрээмарал 5. Жаргалант 6. Гурванбулаг 7. Баянбулаг **Дархан-уул аймаг** 1. Дархан 2. Хонгор 3. Орхон 4. Шарын гол **Төв аймаг** 1. Заамар 2. Лүн 3. Өндөрширээт 4. Баянцогт 5. Жаргалант 6. Угтаал 7. Сүмбэр 8. Цээл 9. Баянхангай 10. Аргалант 11. Алтанбулаг 12. Баяндэлгэр 13. Бүрэн 14. Дэлгэрхаан 15. Сэргэлэн 16. Эрдэнэсант 17. Архуст 18. Мөнгөнморьт 19. Эрдэнэ 20. Батсүмбэр 21. Борнуур 22. Баянчандмань 23. Зуун мод

		Улаанбаатар 1. Нийслэл 2. Налайх 3. Багануур **Дорнод аймаг** 1. Баяндун 2. Баян-уул **Хэнтий аймаг** 1. Жаргалтхаан 2. Биндэр 3. Баян-адарга 4. Дадал 5. Норовлин 6. Гурванбаян 7. Батноров 8. Хэрлэн 9. Өлзийт 10. Өмнөдэлгэр 11. Цэнхэрмандал 12. Батширээт
2. Алтайн уулархаг	АУ	**Баян-өлгий аймаг** 1. Цэнгэл 2. Сагсай 3. Буянт 4. Дэлүүн 5. Булган 6. Толбо 7. Алтай 8. Улаанхус 9. Ногооннуур 10. Алтанцөгц 11. Баяннуур 12. Бугат 13. Өлгий **Увс аймаг** 1. Сагил 2. Бөхмөрөн 3. Түргэн 4. Ховд **Ховд аймаг** 1. Цэцэг 2. Мөнххайрхан

		3. Дуут 4. Мөст **Говь-алтай аймаг** 1. Чандмань 2. Тонхил 3. Халиун **Баянхонгор аймаг** 1. Баянлиг 2. Баянговь 3. Баянцагаан **Өмнөговь аймаг** 1. Баяндалай 2. Баян-овоо 3. Булган 4. Манлай 5. Мандал-овоо 6. Сэврэй 7. Ханхонгор 8. Цогтцэций 9. Цогт-овоо 10. Даланзадгад **Өвөрхангай аймаг** 1. Богд
3. Говийн уулархаг талархаг нутаг	ГТ	**Увс аймаг** 1. Давст 2. Завхан 3. Зүүнговь 4. Малчин 5. Наранбулаг 6. Өлгий 7. Өмнөговь 8. Тариалан 9. Тэс 10. Хархираа 11. Баруунтуруун 12. Улаангом **Завхан аймаг** 1. Дөрвөлжин 2. Завханмандал 3. Сантмаргац 4. Ургамал 5. Эрдэнэхайрхан

		Ховд аймаг 1. Дарви 2. Зэрэг 3. Чандмань 4. Ховд 5. Буянт 6. Дөргөн 7. Манхан 8. Мянгад 9. Эрдэнэбүрэн 10. Жаргалант 11. Алтай 12. Үенч 13. Булган **Говь-алтай аймаг** 1. Баян-уул 2. Дарви 3. Жаргалан 4. Тогрог 5. Хөхморьт 6. Шарга 7. Бигэр 8. Дэлгэр 9. Тайшир 10. Есөнбулаг 11. Алтай 12. Эрдэнэ 13. Бугат 14. Цогт 15. Цээл **Баянхонгор аймаг** 1. Бөмбөгөр 2. Баян-овоо 3. Өлзийт 4. Жинст 5. Богд 6. Баацагаан 7. Бууцагаан 8. Баянхонгор 9. Шинэжинст 10. Баян-өндөр **Өвөрхангай аймаг** 1. Нарийнтээл

		2. Баруунбаян-улаан 3. Хайрхандулаан 4. Гучин-ус 5. Тогрог 6. Баянгол 7. Сант **Дундговь аймаг** 1. Сайхан-овоо 2. Дэлгэрхангай 3. Өндөршил 4. Гурвансайхан 5. Өлзийт 6. Хулд 7. Луус 8. Сайнцагаан 9. Мандалговь **Сүхбаатар аймаг** 1. Баяндэлгэр 2. Онгон 3. Наран **Өмнөговь аймаг** 1. Гурвантэс 2. Ноён 3. Ханбогд 4. Номгон 5. Хүрмэн **Дорноговь аймаг** 1. Мандах 2. Улаанбадрах 3. Хатанбулаг 4. Хөвсгөл 5. Айраг 6. Замын-үүд 7. Сайншанд 8. Алтанширээ 9. Даланжаргалан 10. Дэлгэрэх 11. Иххэт 12. Өргөн 13. Сайхандулаан 14. Эрдэнэ **Говьсүмбэр аймаг** 1. Сүмбэр

		2. Шивээговь 3. Баянтал
4. Тал нутаг	Т	**Дорнод** 1. Баянтумэн 2. Матад 3. Халхгол 4. Цагаан-овоо 5. Чойбалсан 6. Хэрлэн 7. Чулуунхороот 8. Булган 9. Гурванзагал 10. Дашбалбар 11. Хөлөнбуйр 12. Сэргэлэн **Өвөрхангай аймаг** 1. Тарагт 2. Өлзийт 3. Баян-өндөр 4. Арвайхээр **Төв аймаг** 1. Баян 2. Баян-өнжүүл 3. Баянцагаан 4. Баянжаргалан **Дундговь аймаг** 1. Дэлгэрцогт 2. Дэрэн 3. Говь-угтаал 4. Цагаандэлгэр 5. Баянжаргалан 6. Эрдэнэдалай 7. Адаацаг **Хэнтий аймаг** 1. Галшар 2. Баянхутаг 3. Баянмөнх 4. Дархан 5. Дэлгэрхаан 6. Баян-овоо 7. Мөрөн

		Сүхбаатар аймаг 1. Асгат 2. Халзан 3. Уулбаян 4. Сүхбаатар 5. Мөнххаан 6. Түвшинширээ 7. Түмэнцогт 8. Баруун-урт 9. Дарьганга 10. Эрдэнэцагаан

Засгийн газрын 1997 оны 152 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт

ХОТ, ТОСГОН, БУСАД СУУРИНЫ ГАЗРЫН ЗЭРЭГЛЭЛ, ТЭДГЭЭРИЙН НЭГ ГЕКТАРЫН СУУРЬ ҮНЭЛГЭЭ, ЖИЛИЙН ТӨЛБӨРИЙН ДЭЭД, ДООД ХЯЗГААР

Суурин газрын					Жилийн төлбөрийн хязгаар (мян.төг)	
Ангилал	Зэрэглэл	Хүн амын тоо (мян. хүн)	Нэр	Суурь үнэлгээ (сая. төг)	доод	дээд
	нийслэл		Улаанбаатар	440,0	440,0	4400,0
	улсын зэрэглэлтэй хот	50,0-500,0 хүртэлх	Дархан	300,0	300,0	900,0
			Эрдэнэт	200,0	200,0	600,0
			Чойбалсан	120,0	120,0	360,0

Хот	Аймгийн зэрэглэлтэй хот	30,0-50,0 хүртэлх	Улиастай	50,0	50,0	100,0
			Өлгий			
			Мөрөн			
			Цэцэрлэг			
			Ховд			
			Улаангом			
			Сүхбаатар			
		15,0-30,0 хүртэлх	Баянхонгор	40,0	40,0	80,0
			Өндөрхаан			
			Зуунмод			
			Баруун-урт			
			Сайншанд Даланзадгад			
			Арвайхээр			
			Мандалговь			
			Алтай			
			Булган			
			Зүүнхараа			
			Тосонцэнгэл			
			Чойр			
Тосгон	томоохон суурин сумын төв	0,5-15,0 хүртэлх	Сумдын төв	8,0	8,0	
бусад суурин		0,5 хүртэлх	Бусад суурин	5,0	5,0	

Засгийн газрын 1997 оны 152 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралт

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАЗРЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТОЙРОГ БҮРИЙН НЭГ ГЕКТАРЫН СУУРЬ ҮНЭЛГЭЭ, ЖИЛИЙН ТӨЛБӨРИЙН ДООД ХЯЗГААР

Газрын үнэлгээний тойргийн индекс	Бэлчээр					Тариалан		Хадлан		
	1 гектарын суурь үнэлгээ мян.төг	1 хонин толгойд ногдох газрын		1 гектарын жилийн төлбөрийн доод хязгаар төг	1 хонин толгойд ногдох жилийн төлбөрийн доод хязгаар төг	1 гектарын		Ангилал	1 гектарын	
		хэмжээ га	суурь үнэлгээ мян.төг			суурь үнэлгээ мян.төг	жилийн төлбөрийн доод хязгаар төг		суурь үнэлгээ мян.төг	жилийн төлбөрийн доод хязгаар төг
ХУ	548,2	1,4	767,5	55	77	3859,0	386	уулын нугын	2478,3	248
АУ	202,9	2,3	466,7	20	47	2253,0	225	уулын хээрийн	2027,6	203
ГТ	208,6	2,2	458,9	21	46	1738,0	174	тал хөндийн	912,2	91
Т	381,7	1,5	572,6	38	57	3843,4	384	голын хөндийн	2090,9	209
								нам хотосын нугат	2675,3	267

Тайлбар: 1 хонин толгойд болон 1 гектарт ногдох газрын төлбөрийг давхардуулан авахгүй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдөр | Дугаар 153 | Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Монгол Улсын Төрийн албаны тухай хууль, Монгол Улсын Гаалийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 5, 64 дүгээр зүйлийн 4, 66 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Гаалийн улсын байцаагчийн албан тушаалын зэрэг дэв, түүний нэмэгдэл олгох журмыг 1 дүгээр хавсралтын ёсоор, Гаалийн улсын байцаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдэл олгох журмыг 2 дугаар хавсралтын ёсоор тус тус баталсугай.

2. Гаалийн улсын байцаагчийн албан ажлын онцгой нөхцөлийн нэмэгдлийн хэмжээг албан тушаалын сарын цалингийнх нь 10 хувиар тогтоож олгосугай.

3. Улсын хил дээр ажиллаж буй гаалийн газар, хороо, алба, салбарын гаалийн ажилтнуудад албан тушаалын сарын цалингийнх нь 25 хувиар бодож хилийн нэмэгдэл олгож байсугай.

4. Гаалийн удирдах төв байгууллага, түүний харьяа гаалийн газар, хорооны ажилтнуудын түр буюу улирлын ажиллагаатай хилийн боомтод албан томилолтоор ажиллах хугацаанд тэдэнд албан тушаалын сарын цалингийнх нь 15 хувиар бодож хилийн нэмэгдэл олгож байсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд — **М.ЭНХСАЙХАН**
Сангийн сайд — **П.ЦАГААН**

Засгийн газрын 1997 оны 153 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

ГААЛИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧИЙН АЛБАН ТУШААЛЫН ЗЭРЭГ ДЭВ, ТҮҮНИЙ НЭМЭГДЭЛ ОЛГОХ ЖУРАМ

1. Монгол Улсын Төрийн албаны тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 2, Гаалийн тухай хуулийн 63, 64 дүгээр зүйлд заасны дагуу гаалийн улсын байцаагчийн албан тушаал нь дор дурдсан зэрэг дэвтэй байна:

Албан тушаалын ангилал	Албан тушаалын зэрэг дэв
Тэргүүн түшмэл	Тэргүүн зэрэг тэргүүн түшмэл Дэд зэрэг тэргүүн түшмэл Гутгаар зэрэг тэргүүн түшмэл Дөтгөөр зэрэг тэргүүн түшмэл
Эрхэлсэн түшмэл	Тэргүүн зэрэг эрхэлсэн түшмэл Дэд зэрэг эрхэлсэн түшмэл Гутгаар зэрэг эрхэлсэн түшмэл Дөтгөөр зэрэг эрхэлсэн түшмэл
Ахлах түшмэл	Тэргүүн зэрэг ахлах түшмэл Дэд зэрэг ахлах түшмэл Гутгаар зэрэг ахлах түшмэл Дөтгөөр зэрэг ахлах түшмэл
Дэс түшмэл	Тэргүүн зэрэг дэс түшмэл Дэд зэрэг дэс түшмэл Гутгаар зэрэг дэс түшмэл Дөтгөөр зэрэг дэс түшмэл
Туслах түшмэл	Тэргүүн зэрэг туслах түшмэл Дэд зэрэг туслах түшмэл Гутгаар зэрэг туслах түшмэл Дөтгөөр зэрэг туслах түшмэл

2. Зэрэг дэвийг төрийн албанд нийт ажилласан буюу тухайн албан тушаалын ангилалд ажилласан хугацааг харгалзан олгоно.

Албан тушаалын ангилал /зэрэг дэв/	Төрийн алба хаасан хугацаа /жилээр/				
	тухайн албан тушаалын ангилалд	Төрийн албанд			
		Тэргүүн зэрэг	Дэд зэрэг	Гут-гаар зэрэг	Дөт-гөөр зэрэг
Тэргүүн түшмэл		25 ба түүнээс дээш	23-24	21-22	19-20
Эрхэлсэн түшмэл		20 ба түүнээс дээш	18-20	14-17	10-13
Ахлах түшмэл		15-аас дээш	13-15	11-12	9-10
Дэс түшмэл	1	12-оос дээш	10-12	7-9	4-6
Туслах түшмэл	2	8-аас дээш	6-8	3-5	1-2

3. Төрийн албанд ажилласан нийт хугацаанд төрийн бүх төрлийн албан тушаалд ажилласан хугацааг оруулж тооцно.

4. Гаалийн улсын байцаагчид албан тушаалын зэрэг дэвийг олгохдоо төрийн албанд ажилласан нийт буюу тухайн албан тушаалын ангилалд ажилласан хугацаа, мэргэшлийн түвшингийн үнэлгээг харгалзана.

5. Зэрэг дэв олгох хугацаа болсон бөгөөд уг зэрэг дэв нь гаалийн улсын байцаагчийн тухайн албан тушаалд тохирч байгаа боловч түүний үйл ажиллагаа, мэргэшлийн түвшин хангалтгүй нь үнэлгээгээр тогтоогдсон бол уг зэрэг дэвийг олгохгүй байж болно.

6. Зэрэг дэв бүхий гаалийн улсын байцаагчид сар бүр түүний албан тушаалын сарын цалингаас дор дурдсан хувьтай тэнцэх хэмжээний нэмэгдэл олгоно:

Албан тушаалын ангилал	Зэрэг дэвийн нэмэгдэл /хувиар/			
	Тэргүүн	Дэд	Гуттаар	Дөтгөөр
Тэргүүн түшмэл	25	20	15	10
Эрхэлсэн түшмэл	25	20	15	10
Ахлах түшмэл	25	20	15	10
Дэс түшмэл	25	20	15	10
Туслах түшмэл	25	20	15	10

7. Гаалийн ажилд нарийн мэргэшин онцгой үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа гаалийн улсын байцаагчид энэ журмын 3 дугаар зүйлд заасан хугацаанаас өмнө зэрэг дэв олгож болох бөгөөд шаардлагатай гэж үзвэл зэрэг дэвийг алгасуулан олгож болно.

8. Гэмт хэрэг үйлдсэн нь нотлогдон шүүхийн таслан шийдвэрлэх тогтоол хүчин төгөлдөр болсон буюу сахилгын шийтгэл хүлээж ажлаас халагдсан гаалийн улсын байцаагчийн зэрэг дэвийг түүний ажлаас халагдсан өдрөөс эхлэн хүчингүй болсонд тооцно.

9. Сахилгын шийтгэл хүлээсэн, түүнчлэн мэргэшлийн түвшин, ажлын үр чадварын хувьд эрхэлсэн албан тушаалдаа тэнцэхгүй нь үнэлгээгээр тогтоогдсон тохиолдолд гаалийн улсын байцаагчийн зэрэг дэвийг бууруулж болно.

Харин тухайн албан тушаалд мэргэшлийн түвшингээрээ тэнцэж байгаа боловч албан тушаалын ангиллаас доогуур албан тушаалын ажилд өөрийн хүсэлтээр болон ажлын зайлшгүй шаардлагаар шилжин ажилласан гаалийн улсын байцаагчийн зэрэг дэвийг бууруулахгүй.

10. Гаалийн улсын байцаагчийн үйл ажиллагаа, мэргэшлийн түвшин болон ажлын үр чадварыг түүний шууд харьяалах дарга

үнэлж дүгнэх бөгөөд уг үнэлгээг дараагийн дээд шатны дарга хянаж батална.

Засгийн газрын 1997 оны 153 дугаар
тогтоолын 2 дугаар хавсралт

ГААЛИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧИД ТӨРИЙН АЛБА ХААСАН ХУГАЦААНЫ НЭМЭГДЭЛ ОЛГОХ ЖУРАМ

1. Гаалийн улсын байцаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдэл олгоход энэ журмыг мөрдөнө.

2. Төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдлийг тухайн ажилтны төрийн байгууллагад ажилласан хугацааг харгалзан түүний албан тушаалын сарын цалингаас доор дурдсан хувиар бодож олгоно:

Төрийн алба хаасан хугацаа /жилээр/	Төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдлийн хэмжээ /хувиар/
5-12	10,0
13-20	15,0
21-25	20,0
26 ба түүнээс дээш	25,0

3. Гаалийн улсын байцаагчийн төрийн алба хаасан хугацаанд дараахь хугацааг оруулж тооцно:

а/төрийн албанд ажилласан;

б/ажиллаж байх хугацааныхаа дундуур мэргэжил дээшлүүлэх, шинээр мэргэжил эзэмших дамжаа болон магистрантур, аспирантур, докторонтурт суралцсан;

в/ажиллах хугацаандаа цэргийн албанд явсан, жирэмсэн, амаржсан болон хууль тогтоомжийн дагуу нэмэгдэл чөлөөтэй байсан;

г/байгууллагын дотоод дүрэмд заасны дагуу захиргааны чөлөөтэй байсан.

4. Төрийн алба хаасан хугацааг байгууллагын хүний нөөцийн асуудал эрхэлсэн нэгж буюу ажилтан тодорхойлж, гаалийн удирдах төв байгууллагын даргын тушаалаар нэмэгдэл олгох хувийг тогтоож байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдөр | Дугаар 154 | Улаанбаатар хот

Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих явдлыг журамлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Нийслэл, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих талаар гаргасан шийдвэрээ үзүүлж буй хөнгөлөлтийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тогтоон өгөх чиглэлээр хянан үзэж өөрчлөхийн хамт төрөл бүрийн үнэмлэх, баримт бичиг үзүүлэн зорчих явдлыг зогсоох арга хэмжээ авахыг Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.Нямдаваа, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгаж, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд зөвлөмж болгосугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Тахир дутуу иргэдэд зарим хөнгөлөлт үзүүлэх тухай" Засгийн газрын 1992 оны 5 дугаар сарын 6-ны өдрийн 75 дугаар тогтоолын 1 дэх хэсгийн "б" заалтын "... аймгийн төв, хот суурин газрын нийтийн үйлчилгээний /таксинаас бусад/ тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй..." гэсэн хэсэг, "Мэргэжлийн сургуулийн оюутан, сурагчдад зарим хөнгөлөлт үзүүлэх тухай" Засгийн газрын 1993 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрийн 175 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд — **М.ЭНХСАЙХАН**

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд — **Г.НЯМДАВАА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдөр | Дугаар 156 | Улаанбаатар хот

Сургалтын байгууллагын бүтэц, ажиллагчдын орон тоог оновчтой болгох зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Боловсролын чанар, үр ашгийг дээшлүүлэх зорилгоор сургалтын байгууллагуудын бүтэц, ажиллагчдын орон тоог оновчтой болгох цогц арга хэмжээг тухайн орон нутгийн нийгэм, эдийн засаг, хүн амын бодлого, тэдгээрийн хөгжлийн хандлага, хэрэгцээ, шаардлагатай нь уялдуулан 1997-1999 онд шат дараалалтай авч хэрэгжүүлэхийг Гэгээрлийн сайд Ч.Лхагважав, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

2.Сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоог оновчтой болгосны үр дүнд хэмнэгдсэн хөрөнгийг тухайн сургууль, байгууллагад нь үлдээж сургалтын материаллаг баазыг бэхжүүлэх, идэвх зүтгэлтэй ажиллаж байгаа багш, ажиллагчдын цалинг нэмэгдүүлэх арга хэмжээнд зарцуулахыг Сангийн сайд П.Цагаан, Гэгээрлийн сайд Ч.Лхагважав, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

3."Сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоог оновчтой болгох, шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, тэтгэмж олгох журам"-ыг хавсралтаар баталж, түүний хэрэгжилт, үр дүнд хяналт тавьж ажиллахыг Сангийн сайд П.Цагаан, Гэгээрлийн сайд Ч.Лхагважав, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд Л.Зориг, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд — М.ЭНХСАЙХАН

Гэгээрлийн сайд — Ч.ЛХАГВАЖАВ

Сангийн сайд — П.ЦАГААН

Засгийн газрын 1997 оны 156
дугаар тогтоолын хавсралт

СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН БҮТЭЦ, ОРОН ТООГ ОНОВЧТОЙ БОЛГОХ, ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНИЙГ ЗОХИЦУУЛАХ, ТЭТГЭМЖ ОЛГОХ ЖУРАМ

Нийтлэг үндэслэл

Боловсролын чанар, үр ашгийг дээшлүүлэх зорилгоор хэрэгжүүлж буй "Боловсролын салбарын хөгжлийн бодлогын хөтөлбөр"-ийн (цаашид бодлогын хөтөлбөр гэнэ) хүрээнд сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоог оновчтой болгох, шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст* тэтгэмж олгоход энэхүү журмыг баримтална.

Нэг. Бүтэц, орон тоог оновчтой болгох, шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст тэтгэмж олгох ажлын удирдлага, зохион байгуулалт

1.1."Бодлогын хөтөлбөр"-ийн хүрээнд сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоо (цаашид бүтэц, орон тоо гэнэ)-г оновчтой болгох, шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст тэтгэмж олгох ажлыг улсын хэмжээнд Гэгээрлийн яам, Сангийн яам хамтран удирдан зохицуулна.

1.2.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ерөнхий боловсролын сургууль, хүүхдийн цэцэрлэгийн бүтэц, орон тоог оновчтой болгох, ажиллагчдын шилжилт хөдөлгөөнийг зохицуулах, ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст тэтгэмж олгох асуудлыг тухайн шатны Засаг даргын захирамжаар, их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв (цаашид мэргэжлийн сургууль гэнэ)-д тус сургуулийн захирлын тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсгүүд тус тус удирдан зохицуулна.

*Тайлбар : *Ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүс гэдэгт улсын төсвөөс цалин авахгүйгээр өмчийн олон хэвшлийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний байгууллагад ажиллах болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэх хүмүүсийг хамруулан ойлгоно.*

1.3.Сум, дүүргийн ажлын хэсэг өөрийн нутаг дэвсгэрийн сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоог оновчтой болгох хувилбаруудыг боловсруулан, хамгийн

ур авъгтайг нь сонгон авахын сацуу илүүдэлтэй болон дутуу орон тоог байгууллага нэг бүрээр тогтооно. Илүүдэлтэй орон тоон дээр ажиллаж байгаа хүмүүст ажлаас чөлөөлөгдсөн тохиолдолд эдлэх эрх, үүргийн талаар танилцуулна.

1.4.Сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн ажлын хэсэг дээд шатны ажлын хэсгээс ирүүлсэн аливаа мэдээлэл, зөвлөмжийн талаар сургалтын байгууллагуудын хамт олонд мэдээлэхийн хамт ажлаас чөлөөлөгдөх хүмүүст тэтгэмж олгох бэлтгэл ажлыг зохион байгуулна.

1.5.Бодлогын хөтөлбөрийн дагуу ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүсийг хөдөлмөр зохицуулалтын алба тусгайлан бүртгэн авч, аль нэг төсөвт байгууллагад хөдөлмөр эрхлэхгүй байхаар гэрээ байгуулсан 3 жилийн хугацаанд нь тэднийг ажилгүйчүүдийн тоонд оруулахгүй.

Хоёр.Ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст тэтгэмж олгох

2.1.1997 оны 1 дүгээр сарын 1-нд бэлэн байсан тухайн сургалтын байгууллагын орон тоог "Бодлогын хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх үндэс болгоно.

2.2.Бүтэц, орон тоог оновчтой болгох явцад ажлын байр нь илүүдэлтэй байгаа нь тогтоогдож ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст "Бодлогын хөтөлбөр"-ийн ээлийн хөрөнгийн санхүүжилтээс тэдний ажилласан хугацааг харгалзан нэг удаагийн тэтгэмж олгоно.

2.3.Сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн ажлын хэсэг нь ажлын байрны илүүдлээс шалтгаалан ажлаас чөлөөлөгдөх шийдвэр гарсан хүмүүсийн улсад ажилласан нийт хугацаа (цэргийн алба хаасан, сургуульд суралцсанаас бусад хугацаа орно) болон сарын үндсэн цалингийн хэмжээг Засгийн газрын 1997 оны 88 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрийн үйлчилгээний албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн жишиг"-ийн дагуу сургалтын холбогдох байгууллага ба нэгжээр гаргуулж баталгаажуулна.

2.4.Ажлаас чөлөөлөгдөх хүнд олгох тэтгэмжийн хэмжээг тогтоохдоо энэхүү журмын 1 дүгээр хавсралтыг үндэс болгоно.

2.5.Тэтгэвэрт гарахад 3 хүртэл жил дутуу байгаа боловч ажлын байр нь илүүдэлтэй нь тогтоогдсон нөхцөлд зөвхөн тэтгэвэрт гарах хүртэлх хугацааны цалингийн жишигтэй тэнцэх тэтгэмжийг олгоно. Хэрэв

3 буюу түүнээс дээш жил дутуу бол гурван жилийн цалингийн хэмжээтэй тэнцэх тэтгэмжийг олгоно.

2.6.Ажлаас чөлөөлөгдсөний тэтгэмжийг тогтоосны дараа энэ тухайгаа сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн ажлын хэсэг хүн бүрт танилцуулна.

2.7.Авах тэтгэмжийнхээ хэмжээг мэдсэний дараа ажлаас чөлөөлөгдөх хүн банкинд хадгаламжийн дэвтэр нээлгэнэ.

2.8.Ажлаас чөлөөлөгдөх хүн бүртэй 2 дугаар хавсралтын дагуу гэрээ байгуулж, түүнийг 5 хувь үйлдэнэ. Гэрээний хувийг ажлаас чөлөөлөгдсөн хүнд, бусад хувийг нь тухайн сургууль, сум, дүүрэг, аймаг (нийслэл)-ийн Засаг даргын Тамгын газрын нийгмийн бодлогын хэлтэс болон хөдөлмөр зохицуулалтын албанд тус тус хүргүүлнэ.

2.9.Сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн ажлын хэсэг илүүдэлтэй ажлын байр болон ажлаас чөлөөлөгдөх хүмүүсийн нэгдсэн судалгаар 1998,1999 онд тухайн жилийн 5 дугаар сарын 15-ны дотор аймаг, нийслэлийн болон Гэгээрлийн яамны ажлын хэсэгт ирүүлнэ. Судалгаанд холбогдох хүснэгтийг Гэгээрлийн яамнаас гаргаж мөрдүүлнэ.

2.10.Бүтэц, орон тоог оновчтой болгохтой уялдан ажлаас чөлөөлөх тухай аймаг, нийслэл болон мэргэжлийн боловсролын сургуулиудын ажлын хэсгийн ирүүлсэн албан ёсны шийдвэр, протокол, судалгаа, тооцоотой Гэгээрлийн яамны ажлын хэсэг танилцаж, тэтгэмж олгох асуудлыг Сангийн яаманд хүргүүлж шийдвэрлүүлнэ. Сангийн яам аймаг, нийслэлийн тэтгэмж олгох эрх бүхий холбогдох байгууллагад тэтгэмжийн хөрөнгийг шилжүүлэх ба аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын шийдвэрээр сум, дүүргийн холбогдох санхүүгийн дансанд буюу банкинд хуваарилж ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст тэдэнтэй байгуулсан гэрээг үндэс болгон тэтгэмж олгоно.

2.11.Гэрээ байгуулагдсан өдрөөс эхлэн ажлаас чөлөөлөгдсөний тэтгэмж авах эрх баталгаажна. Багш нарын хувьд хичээлийн шинэ жилийн эхэн буюу жил бүрийн 8 дугаар сарын 15-ныг гэрээний хүчин төгөлдөр болох хугацаа гэж тооцож тэтгэмж олгоно. Бусад ажиллагчдын хувьд гэрээ байгуулсан өдрөөс эхлэж тэтгэмж олгох хугацааг тооцно.

2.12.Ажлын хэсгүүд шилжүүлсэн тэтгэмжийн тооцоо, ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүсийн бүртгэлийг хөтөлж, тэдний иргэний бүртгэл, мэдээллийн баримт бичиг,

регистрийн дугаар, овог нэр, нас, хүйс, боловсрол, мэргэжил, ажиллаж байсан байгууллага, албан тушаал, тэтгэмж авсан тухай нэгдсэн мэдээллийн нэг хувийг нь аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын хөдөлмөр зохицуулалтын албанд бүрдүүлж өгнө. Энэхүү мэдээллийг төсвийн байгууллагууд шинээр ажиллагчид авч ажиллуулахдаа харгалзан үзнэ.

2.13.Зургаагаас дээш сарын тэтгэмж авсан хүн ажлаас чөлөөлөгдсөнөөс хойш гурван жилийн дотор төсөвт байгууллагын аль нэгэн ажлын байранд төсвөөс цалинжиж ажиллахгүй байх болзлын талаар үндсэн байгууллага, ажлын хэсэгтэй тохиролцоно.

2.14.Хэрэв тухайн хүн уг болзлыг эс зөвшөөрвөл тэтгэмж авахгүйгээр өөр байгууллагад ажлын байраа сонгон ажиллаж болно.

2.15.Багш дутагдалтай сургууль, цэцэрлэгт очиж ажиллах хүмүүст энэхүү журмын 1.5-д заасан заалт үл хамаарна.

2.16.Гэгээрлийн яамнаас гаргасан багшлах боловсон хүчин онц дутагдалтай орон нутгийн жагсаалтад хамрагдсан сургууль, цэцэрлэгт ажлаас чөлөөлөгдсөн багш очиж ажиллавал тухайн сургуультай байгуулсан гэрээ, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ажлын хэсгийн шийдвэрийг үндэслэн үлсад ажилласан нийт хугацааг үл харгалзан 3 жилийн жишиг цалинтай тэнцэх тэтгэмжийг олгож болно.

2.17.Хэрэв төсвийн аль нэг байгууллагын эрх баригч энэхүү бодлогын хөтөлбөрийн хүрээнд ажлаас чөлөөлөгдөж тэтгэмж авсан хүнийг ажилд авбал аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар нь гэрээний дагуу үлдсэн хугацааны тэтгэмжтэй тэнцэх хэсгийг тухайн үеийн банкны зээлийн хүүгийн хамт тооцож уг байгууллагын данснаас Сангийн яаманд буцаан шилжүүлнэ.

Гурав.Тэтгэмж авагчдад зориулан сургалт зохион байгуулах

3.1."Бодлогын хөтөлбөр"- ийн санхүүжилтээр ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст зориулан "Тэтгэмжийн мөнгийг хэрхэн үр ашигтай зарцуулах" талаар сургалтыг тусгай хөтөлбөрөөр зохион байгуулна.

3.2.Сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн ажлын хэсэг ажлаас чөлөөлөгдөх хүмүүст зориулан тэтгэмжийг хэрхэн зарцуулах талаар тухайн аймаг, нийслэлийн болон Гэгээрлийн яамны ажлын хэсгийн

эгсэн удирдамжийн дагуу сургалтыг зохион байгуулна. Сургалт явуулах багшийг сонгон шалгаруулж гэрээгээр ажиллуулна.

3.3.Сургалтад хамрагдах хүмүүсийн тоо, боловсролын түвшин, мэргэжлийн талаархи мэдээллийг зохих шатны ажлын хэсгүүд нэгтгэн Гэгээрлийн яаманд ирүүлж, түүний дагуу сургалтын хөтөлбөр болон зардлыг тодорхойлж хүргүүлнэ.

Дөрөв.Ажлаас чөлөөлөгдсөний тэтгэмжийг олгохгүй байх нөхцөлүүд

4.1.Ажлаас чөлөөлөгдсөний тэтгэмжийг бусад тэтгэмж, тэтгэвэр, нөхөн олговортой давхардуулан олгохгүй.

4.2.Цагаар багшилж байгаа болон түр ажиллагчид, мөн тэтгэвэрт гарсан хүнд ажлаас чөлөөлөгдсөний тэтгэмж олгохгүй.

4.3.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн болон мэргэжлийн сургуулийн "Бодлогын хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу илүүдэлтэй байгаа нь тогтоогдсон ажлын байрнаас бусад орон тоон дээр ажиллаж байгаа хүнд өөрийн хүсэлтээр ажлаас чөлөөлөгдвөл тэтгэмж олгохгүй.

4.4.Хөдөлмөрийн хуулийн сахилгын шийтгэлээр болон багшлах эрх, мэргэжлийн зэрэг олгох, хасах журмын дагуу ажлаас халагдсан хүмүүст тэтгэмж олгохгүй.

4.5.1997 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс хойш тухайн байгууллагад ажилд орсон хүмүүст тэтгэмж олгохгүй.

Тав.Бусад зүйл

5.1.Ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүс нийгмийн даатгалын шимтгэл төлнө. Түүний ач холбогдлыг ажлын хэсгүүд ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст сурталчилж тайлбарлана.

5.2."Бодлогын хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх явцад Хөдөлмөрийн хууль болон бусад хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтэд ажлын хэсгүүд хяналт тавьж ажиллана.

5.3.Ажлаас чөлөөлөх ба тэтгэмж олгохтой холбогдсон маргааныг хөдөлмөрийн хууль, бусад холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар шийдвэрлэнэ.

5.4.Энэхүү журмын биелэлтэд Сангийн яам, Гэгээрлийн яам, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам хяналт тавина.

АЖЛААС ЧӨЛӨӨЛӨГДӨХ ХҮМҮҮСТ ОЛГОХ ТЭТГЭМЖ (сараар)

Б А Г Ш															
Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)
30 хүртэл	6 сарын цалин	49	9.8	58	13.6	87	17.4	106	21.2	125	25.0	144	28.8	163	32.6
31	6.2	50	10.0	69	13.8	88	17.6	107	21.4	126	25.2	145	29.0	164	32.8
32	6.4	51	10.2	70	14.0	89	17.8	108	21.6	127	25.4	146	29.2	165	33.0
33	6.6	52	10.4	71	14.2	90	18.0	109	21.8	128	25.6	147	29.4	166	33.2
34	6.8	53	10.6	72	14.4	91	18.2	110	22.0	129	25.8	148	29.6	167	33.4
35	7.0	54	10.8	73	14.6	92	18.4	111	22.2	130	26.0	149	29.8	168	33.6
36	7.2	55	11.0	74	14.8	93	18.6	112	22.4	131	26.2	150	30.0	169	33.8
37	7.4	56	11.2	75	15.0	94	18.8	113	22.6	132	26.4	151	30.2	170	34.0
38	7.6	57	11.4	76	15.2	95	19.0	114	22.8	133	26.6	152	30.4	171	34.2
39	7.8	58	11.6	77	15.4	96	19.2	115	23.0	134	26.8	153	30.6	172	34.4
40	8.0	59	11.8	78	15.6	97	19.4	116	23.2	135	27.0	154	30.8	173	34.6
41	8.2	60	12.0	79	15.8	98	19.6	117	23.4	136	27.2	155	31.0	174	34.8
42	8.4	61	12.2	80	16.0	99	19.8	118	23.6	137	27.4	156	31.2	175	35.0
43	8.6	62	12.4	81	16.2	100	20.0	119	23.8	138	27.6	157	31.4	176	35.2
44	8.8	63	12.6	82	16.4	101	20.2	120	24.0	139	27.8	158	31.6	177	35.4
45	9.0	64	12.8	83	16.6	102	20.4	121	24.2	140	28.0	159	31.8	178	35.6
46	9.2	65	13.0	84	16.8	103	20.6	122	24.4	141	28.2	160	32.0	179	35.8
47	9.4	66	13.2	85	17.0	104	20.8	123	24.6	142	28.4	161	32.2	180 ба түүнээс дээш	36.0
48	9.6	67	13.4	86	17.2	105	21.0	124	24.8	143	28.6	162	32.4		

Багш бус ажилтагчид									
Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)	Үлдэд ажилласан сар	Олгох тэтгэмж (сараар)
24 хүртэл	6 сарын цалин	44	13.2	64	19.2	84	25.2	104	31.2
25	7.5	45	13.5	65	19.5	85	25.5	105	31.5
26	7.8	46	13.8	66	19.8	86	25.8	106	31.8
27	8.1	47	14.1	67	20.1	87	26.1	107	32.1
28	8.4	48	14.4	68	20.4	88	26.4	108	32.4
29	8.7	49	14.7	69	20.7	89	26.7	109	32.7
30	9	50	15.0	70	21.0	90	27	110	33.0
31	9.3	51	15.3	71	21.3	91	27.3	111	33.3
32	9.6	52	15.6	72	21.6	92	27.6	112	33.6
33	9.9	53	15.9	73	21.9	93	27.9	113	33.9
34	10.2	54	16.2	74	22.2	94	28.2	114	34.2
35	10.5	55	16.5	75	22.5	95	28.5	115	34.5
36	10.8	56	16.8	76	22.8	96	28.8	116	34.8
37	11.1	57	17.1	77	23.1	97	29.1	117	35.1
38	11.4	58	17.4	78	23.4	98	29.4	118	35.4
39	11.7	59	17.7	79	23.7	99	29.7	119	35.7
40	12	60	18.0	80	24.0	100	30		
41	12.3	61	18.3	81	24.3	101	30.3	120 ба түүнээс дээш	36.0
42	12.6	62	18.6	82	24.6	102	30.6		
43	12.9	63	18.9	83	24.9	103	30.9		

Журмын 2 дугаар хавсралт

Сургалтын байгууллагуудын бүтэц, орон тоог оновчтой болгох явцад ажлаас чөлөөлөгдсөн ____________ овогтой ____________ - тай байгуулсан

ГЭРЭЭ

Дугаар______

________________ аймаг, нийслэлийн ________________ сум, дүүргийн

________ сургууль / байгууллага / - д ________ ажил эрхэлдэг, улсад нийт______ сар ажилласан________ боловсролтой, ________ мэргэжилтэй, ______ дугаартай иргэний үнэмлэхтэй, __________ дугаартай регистрийн бүртгэлтэй ________________ овогтой ____________________ нь

а) Бүтэц, орон тооны өөрчлөлттэй холбогдон өөрийн саналаар ажлаас чөлөөлөгдөнө

б) Улсад нийт_____сар ажилласан ба сарын жишиг цалин ________ төгрөг тул ________ сарын жишиг цалинтай тэнцэх __________ (тоогоор)

/____мөнгөний дүн үсгээр/ төгрөгийн нэг удаагийн тэтгэмж авна

в) Гэрээ хүчин төгөлдөр болсон 199__оны__сарын__-ны өдрөөс 199__ оны __ сарын___ - ны өдрийг хүртэл гурван жилийн хугацаанд улсын төсөвт аль нэг байгууллагад хөдөлмөр эрхлэхгүй гэж тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулав.

Ажлын хэсгүүдийн хүлээх үүрэг

Аймаг , нийслэл, сум, дүүргийн ажлын хэсэг ажлаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст зориулан тусгай хөтөлбөрөөр сургалт зохион байгуулж, тэдэнд гэрээнд заасан тэтгэмжийг холбогдох банкны дансанд мөнгө шилжиж ирснээс хойш графикийн дагуу олгоно.

Тэтгэмж авагчийн хүлээх үүрэг

Тэтгэмж авагч нь гэрээнд заасан хугацаанд төсвийн аль нэг байгууллагад ажиллахгүй байх болно.

Аймаг, нийслэлийн ажлын хэсгийн дарга
__________ овогтой __________
/гарын үсэг/
____

Сургууль /цэцэрлэг/-ийн захирал, /эрхлэгч/
________ овогтой ________
/гарын үсэг/
____

Сум /дүүрэг/ - ийн ажлын хэсгийн дарга
____________ овогтой ____________
/гарын үсэг/
____

Ажлаас чөлөөлөгдсөн
__________ овогтой __________
/гарын үсэг/
____

199__ оны __ сарын __ -ны өдөр

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр — Дугаар 158 — Улаанбаатар хот

Улс төрийн зарим албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн жишгийг шинэчлэн тогтоох тухай

Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг болон "Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг зарим албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн тухай" Улсын Их Хурлын 1996 оны 37 дугаар тогтоол, "Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" Улсын Их Хурлын 1997 оны 1 дүгээр тогтоолын 3 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг зарим албан хаагчийн албан тушаалын сарын цалингийн жишгийг дор дурдсанаар шинэчлэн тогтоож, энэ оны 7 дугаар сарын 1-нээс эхлэн мөрдүүлсүгэй:

-дүүргийн Засаг дарга	32400-38400 төгрөг;
-сумын Засаг дарга	30000-36000 төгрөг;
-хорооны Засаг дарга	24000-28800 төгрөг;
-багийн Засаг дарга	20400-25200 төгрөг.

2.Сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн даргын албан тушаалын сарын цалинг энэ тогтоолын 1 дүгээр зүйлд заасан сум, дүүргийн Засаг даргын албан тушаалын сарын цалинтай адил байхаар тогтоосугай.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Дүүрэг, сум, хороо, багийн Засаг даргын албан тушаалын цалингийн тухай" Засгийн газрын 1996 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн 136 дугаар тогтоолын 1, "Албан тушаалын цалин тогтоох, зэрэглэлд хамааруулах тухай" Засгийн газрын 1997 оны 2 дугаар сарын 28-ны өдрийн 60 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд — М.ЭНХСАЙХАН

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд — Л.ЗОРИГ

Сангийн сайд — П.ЦАГААН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр	Дугаар 159	Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг Засгийн газрын Хүндэт өргөмжлөлөөр шагнах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх, хууль ёсыг бэхжүүлэхэд үнэтэй хувь нэмэр оруулж байгааг тэмдэглэж дор дурдсан хүмүүсийг Монгол Улсын Засгийн газрын Хүндэт өргөмжлөлөөр шагнахаар тогтоосугай:

1. Цэндсүрэнгийн БАЯРБААТАР	Улаанбаатарын 4 дүгээр цахилгаан станцын дарга;
2. Түдэвдагвын БАЯРСАЙХАН	Цагдаагийн ерөнхий газрын Эргүүл хамгаалалтын 801 дүгээр хорооны эргүүлийн цагдаа, дэд ахлагч;
3. Дагвадоржийн ГАНБОЛД	Сангийн яамны харьяа Банкны өрийг барагдуулах албаны дарга;
4. Гэндэндаржаагийн ЛИДА	Сүрьеэгийн клиникийн эмнэлгийн сувилагч;
5. Мөнхийн ЭРДЭНЭ	"Гурил импэкс" хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн захирал;
6. Галсангийн ЭНХБОЛД	Газрын тосны Хэрэг эрхлэх газрын дарга.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд	**М.ЭНХСАЙХАН**
Сангийн сайд	**П.ЦАГААН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр	Дугаар 160	Улаанбаатар хот

Хөтөлбөр батлах тухай

"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай " Монгол Улсын хуулийн 33 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Төрийн өмчийг 1997-2000 онд хувьчлах хөтөлбөрийг хавсралтын ёсоор батлсугай.

2.Монгол Улсын Засгийн газрын 1996 оны 40, 228, 1997 оны 26, 75, 85 дугаар тогтоолуудаар хувьчлагдахаар заагдсан боловч хувьчлагдаагүй байгаа төрийн өмчийн эд хөрөнгийг хувьчлахдаа энэхүү хөтөлбөрийн арга зарчмыг баримталж хэрэгжүүлэхийг Сангийн сайд П.Цагаан, Төрийн өмчийн хорооны дарга З.Энхболдод тус тус даалгасугай.

3.Хөтөлбөрт тусгагдсан орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийг Төрийн өмчийн хорооны мэргэжил, арга зүйн удирдлагын дор энэхүү хөтөлбөрийн арга зарчмаар хувьчлахыг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Сангийн сайд **П.Цагаан**

Засгийн газрын 1997 оны 160
дугаар тогтоолын хавсралт

ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 1997-2000 ОНД ХУВЬЧЛАХ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1. Хувьчлалын зорилго

Монгол Улсад 1997-2000 онд явуулах хувьчлалын гол зорилго нь төр өмчийнхөө зохих хэсгийг хувийн өмчид шилжүүлж, өмч хөрөнгөө эзэмших, захиран зарцуулах эрхийг шинэ эздэд нь олгох, хуулийн дагуу тэдний хүлээх үүрэг, хариуцлагыг нь төлөвшүүлэх замаар эцсийн дүнд хувийн хэвшил улс орны эдийн засагт давамгайлж, үндэсний үйлдвэрлэлийн үр ашгийг эрс дээшлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.

2. Хувьчлалын хөтөлбөрийн үндсэн бүтэц

Хувьчлалын хөтөлбөр доор дурдсан үндсэн хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд:

1. Нийтлэг үндэслэл;
2. Хувьчлах жижиг аж ахуйн нэгжүүд;
3. Хувьчлах томоохон аж ахуйн нэгжүүд;
4. Хувьчлах хөрөнгийн жагсаалтад өөрчлөлт оруулах журам;
5. Жижиг аж ахуйн нэгжийг нийтийн дуудлагын худалдаагаар хувьчлах журам;
6. Томоохон аж ахуйн нэгжийг битүүмжилсэн дуудлагын худалдаагаар хувьчлах журам;
7. Эд хөрөнгийг хувьчлах журам;
8. Дахин дуудлагын худалдаагаар худалдагдаагүй аж ахуйн нэгжийг хувьчлах журам;
9. Хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татах аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад зөвлөх, зуучлагчийг ажиллуулах журам.

3. Хувьчлалын хөтөлбөрийн үндсэн зарчмууд

Хувьчлалыг эрчимтэй, ил тод, нээлттэй хэрэгжүүлэх, өмчлөлийг хэт тархай бутархай байдлаас төвлөрсөн эзэнтэй, хяналттай болгох нь хувьчлалын үзэл баримтлалын гол зарчим болно.

Хувьчлах эд хөрөнгө, аж ахуйн нэгжүүдийн талаархи мэдээлэл хангалтгүйгээс гадаад, дотоодын худалдан авагч, хөрөнгө оруулагчид саналаа гаргах, ирүүлэх боломж хязгаарлагдмал байгааг харгалзан аль болох эрэлт, сонирхлыг нь хөхиүлэн дэмжих бодлого баримтална. Төрийн өмчийн тооллогод хамрагдаагүй, эсвэл зохих журмын дагуу хувьчлагдаагүй төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж, эд хөрөнгийг ирүүлэн хувьчлуулах талаар иргэн, аж ахуйн нэгжүүдээс санал гаргах эрхийг бүх талаар дэмжих зарчим баримтална.

Хүнд суртал гаргах, танил тал харж хуйвалдах, авилгалд өртөх боломжийг хязгаарлахын тулд зах зээлийн зарчимд тулгуурласан, эдийн засгийн хүч уралдуулсан өрсөлдөөнт механизмыг авиглана:

- хувьчлах эд хөрөнгө, обьектыг сонгох;
- томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн өмчлөлийн зохистой бүтцийг тодруулах;
- хувьчлалд гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татах;
- хувьцаа буюу эд хөрөнгө худалдах үнийг тодорхойлох;
- шинэ өмчлөгчийг тодруулах.

Худалдаж авахыг хүссэн аль ч этгээдийг оролцох боломжоор хангаж, нийтийн дуудлагын худалдаагаар аливаа эд хөрөнгө, аж ахуйн нэгжийг хувьчлах бөгөөд хувьчлах хөрөнгийг худалдах үнэ нь гагцхүү дуудлагын худалдааны явцад илрэх эрэлтээр тогтоогдох болно.

Хувьчлалын үйл ажиллагааг Засгийн газрын хяналтын дор явуулна.

Хувьчлалд хамрагдах аж ахуйн нэгжүүд өөрийн борлуулалтын орлого, зардал, ашиг, ажиллагчдын тоо, экспортын орлого, банкны болон татварын өрийг оролцуулсан нийт өр төлбөр зэрэг мэдээллийг сүүлийн 3-5 жилээр гаргаж, үл хөдлөх хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийн жагсаалтын хамт олон нийтэд мэдээлж, сонирхсон хөрөнгө оруулагчдад газар дээр нь ямар ч хориг саадгүйгээр танилцуулах үүрэг хүлээнэ. Төрийн өмчийн хороо хувьчлах аж ахуйн нэгжийн дээрх бүх мэдээллийн үнэн зөвийг нягтлан шалгахын хамт уг мэдээлэлд тусгагдаагүй нэмэгдэл өр авлагын тухай хуулийн этгээд, иргэдээс албан ёсоор гаргасан санал хүсэлтийг дуудлагын худалдаа явагдахаас 7 хоногийн өмнө хүлээн авч дуудлагын худалдаанд оролцогчдод мэдэгдэх үүрэг хүлээнэ. Дээр дурдсан хугацаанаас хожимдож ирүүлсэн санал хүсэлтийг Төрийн өмчийн хороо хүлээж авахгүй.

4. Хувьчлалд хамрагдах төрийн өмч

1.Жижиг аж ахуйн нэгжүүд (1 дүгээр жагсаалт)

50 хүртэл ажиллагчидтай аж ахуйн нэгжийг жижиг аж ахуйн нэгжид тооцно.

2.Томоохон аж ахуйн нэгжүүд (2 дугаар жагсаалт)

50-иас дээш ажиллагчидтай аж ахуйн нэгжийг томоохон аж ахуйн нэгжид тооцно.

3.Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт болон 1, 2 дугаар жагсаалтын алинд ч ороогүй боловч иргэд, аж ахуйн нэгжүүдээс хувьчлуулах санал хүсэлт гаргасан төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, эд хөрөнгө.

5. Хувьчлах арга, хэлбэр

1.Жижиг аж ахуйн нэгжийн эд хөрөнгө, хувьцааг нэг багц болгон үнийн саналаа хэлж дуудах нийтийн дуудлагын худалдааны журмаар хувьчилна.

2.Томоохон аж ахуйн нэгжийг битүүмжилсэн хэлбэрээр санал авах дуудлагын худалдааны журмаар хувьчилна.

3.Хувьчлах төрийн өмчийн жагсаалтад өөрчлөлт оруулах, иргэд аж ахуйн нэгжүүдээс хувьчлах санал хүсэлт гаргасан эд хөрөнгийг хувьчлах, дуудлагын худалдаанд орсон боловч худалдагдаагүй аж ахуйн нэгжийг хувьчлах, гадаадын хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татах аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад зөвлөх, зуучлагчийг ажиллуулах асуудлуудыг энэхүү хөтөлбөрт заасан журмын дагуу шийдвэрлэнэ.

6. Хувьчлалыг хэрэгжүүлэх хугацаа

Энэхүү хувьчлалын хөтөлбөр Засгийн газрын бүрэн эрхийн хугацаанд хэрэгжинэ.

Хоёр. Хувьчлах жижиг аж ахуйн нэгжүүд

(1 дүгээр жагсаалт)

А. Төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүд

д/д	Аймаг, нийслэлийн нэр	Сум, дүүргийн нэр	Байгууллагын нэр	Төрийн өмчийн эзлэх хувь	Ажиллагчдын тоо
1	Архангай	Эрдэнэбулган	Арбаянхангай ХК	51	17
2	Архангай	Эрдэнэбулган	Ус Архангай ХК	51	28
3	Баян-Өлгий	Өлгий	Авто транс ХК	75	30
4	Баян-Өлгий	Өлгий	Хангамжхан ХК	51	20
5	Баян-Өлгий	Өлгий	Алтай ХК	51	30
6	Баян-Өлгий	Өлгий	Асгатын уулын үйлдвэр ХК	51	34
7	Баян-Өлгий	Өлгий	Хазна ХК	51	34
8	Баян-Өлгий	Өлгий	Худалдаа бэлтгэл ХК	20	8
9	Баянхонгор	Баянхонгор	Жинстийн нүүрсний уурхай ХК	51	11
10	Баянхонгор	Баянхонгор	Арилжаа Импекс ХК	51	16
11	Баянхонгор	Баянхонгор	Зоос трейд ХК	51	36
12	Баянхонгор	Баянхонгор	Заг-Эв ХК	51	43
13	Булган	Булган	Булган импекс ХК	30	25
14	Говь-Алтай	Есөн булаг	Дундын үйлдвэр ХК	90,9	29

15	Говь-Алтай	Есөн булаг	Хүнс-Алтай ХК	88	28
16	Говь-Алтай	Есөн булаг	Гуулин амралт ХК	58	5
17	Говь-Алтай	Есөн булаг	Мөнгөн сор ХК	51	6
18	Говь-Алтай	Есөн булаг	Тээвэр үйлчил-гээ 7-р бааз ХК	51	15
19	Говь-Алтай	Есөн булаг	Тайшир хан ХК	51	30
20	Говь-Алтай	Есөн булаг	Тээвэрчин-7 ХК	30	31
21	Говь-Алтай	Есөн булаг	Гуулин-Оргил ХК	28	8
22	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Барилга байгууламж ХК	72,8	5
23	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Тээврийн газар ХХК	69	7
24	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Баянбаянбулаг ХХК	15	36
25	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Материал импекс ХК	51	11
26	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Дархан худалдаа ХК	51	18
27	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Дархан импекс ХК	51	33
28	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Тээвэр ХК	51	41
29	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Хуртай ХК	51	45
30	Дархан-Уул	Дархан-Уул	ДА-ШИН компани	50	12
31	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Царам ХК	30	20
32	Дорноговь	Сайншанд	Атар шанд ХХК	51	10
33	Дорноговь	Сайншанд	Цагаан элс ХХК	51	11
34	Дорноговь	Сайншанд	Сайншанд ХК	51	31
35	Дорноговь	Сайншанд	Баянборгд ХК	39,9	0
36	Дорнод	Баян уул	Барс мод ХХК	30	4
37	Дорнод	Баян уул	Өвөр эрээн ХХК	30	24
38	Дорнод	Хэрлэн	Дорнод нүүрс ХХК	70	4
39	Дорнод	Хэрлэн	Дорнод импекс ХК	51	45
40	Дорнод	Хэрлэн	Гал Хэрлэн ХК	37	37
41	Дорнод	Хэрлэн	Зугаалай ХХК	30	8
42	Дорнод	Хэрлэн	Дорнод тээх ХХК	30	19
43	Дорнод	Хэрлэн	Чандмань тал ХК	30	21
44	Дундговь	Дэлгэрхангай	Мон бармат-	38	20

			инженеринг ХХК		
45	Дундговь	Дэлгэрцогт	Бурдийн домог ХК	33	11
46	Дундговь	Мандалговь	Есөн эрдэнэ ХК	70	18
47	Дундговь	Мандалговь	Мандалговь импекс ХК	30,3	40
48	Дундговь	Өлзийт	Гэсрээ ХХК	1,4	0
49	Завхан	Асгат	Журамт ХХК	30	18
50	Завхан	Тэс	Зост хайрхан ХХК	30	27
51	Завхан	Улиастай	Тээврийн газар ХХК	65	8
52	Завхан	Улиастай	Улиастай ХК	51	32
53	Завхан	Улиастай	Завхан Тээвэр ХК	51	48
54	Завхан	Улиастай	Завхан тээх ХК	51	50
55	Орхон	Орхон	Эрдэнэ хайрхан ХК	62,3	22
56	Өвөрхангай	Арвай хээр	Найд ХК	51	22
57	Өвөрхангай	Арвай хээр	Хангамж импекс ХК	51	26
58	Өвөрхангай	Арвай хээр	Разно-Импекс ХК	51	42
59	Өвөрхангай	Арвай хээр	Өвөрхангай ХХК	44,3	13
60	Өвөрхангай	Арвай хээр	Ихганхүлэг ХХК	39	17
61	Өвөрхангай	Арвай хээр	Орхон кино ХХК	28,6	3
62	Өвөрхангай	Баруунбаян-улаан	Тайван толгой ХК	51	18
63	Өвөрхангай	Бат-Өлзий	ДНЗ ХХК	51	14
64	Өвөрхангай	Баян гол	Баян-Ипч ХХК	70	13
65	Өвөрхангай	Богд	Уран-Дош ХХК	33,69	20
66	Өвөрхангай	Гучин-Ус	Дулаан Үндрага ХХК	51	17
67	Өвөрхангай	Есөн зүйл	Эх тулга ХХК	51	14
68	Өвөрхангай	Зүүнбаян-улаан	Ипч өгөөж ХХК	51	18
69	Өвөрхангай	Нарийн тээл	Тээлийн Үндраа ХХК	51	18
70	Өвөрхангай	Өлзийт	Дулаан хайрхан ХК	51	13
71	Өвөрхангай	Сант	Улаан-овоо ХК	70	14
72	Өвөрхангай	Тарагт	Хан-Үндрах ХХК	51	18
73	Өвөрхангай	Төгрөг	Хувт ХХК	51	17
74	Өвөрхангай	Уянга	Дулаан жаргалан ХК	45	18

75	Өвөрхангай	Хайрхан дулаан	Эрчим хүч ХК	51	18
76	Өвөрхангай	Хужирт	Дулаан ХХК	51	24
77	Өмнөговь	Даланзадгад	Сав Шим-ХК	51	16
78	Өмнөговь	Даланзадгад	Баян итгэлт ХК	51	16
79	Өмнөговь	Цогтцэций	Таван толгой ХХК	51	43
80	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Ганга үйлдвэр	50	29
81	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Талын гал ХК	70	48
82	Сүхбаатар	Баруун-Урт	ХАА-н бирж ХХК	66,6	16
83	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Бармат ХК	51	16
84	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Дэлгэр трейд ХК	51	28
85	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Баруун урт Ус ХК	51	37
86	Сүхбаатар	Баяндэлгэр	Эх орны төлөө ХХК	3,4	47
87	Сүхбаатар	Онгон	Бадрах үйлс ХХК	3	15
88	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Бадралын оч ХХК	32,4	26
89	Сүхбаатар	Түвшинширээ	Мөнх манлай ХХК	3	9
90	Сүхбаатар	Уулбаян	Баянмөнх уул ХХК	15,5	10
91	Сэлэнгэ	Баруун бүрэн	Амарбаясгалант өргөө ХХК	26	16
92	Сэлэнгэ	Зүүнбүрэн	Сэлэнгэ хүрд ХК	51	23
93	Сэлэнгэ	Мандал	Ноён хайрхан ХК	51	15
94	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Ивээл ХХК	71,3	12
95	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Сэлэнгэ импекс ХК	51	29
96	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Цагаан эрэг орхон ХК	51	35
97	Төв	Батсүмбэр	Мөнгөнтэмдэгт ХК	51	22
98	Төв	Борнуур	Наран ХХК	88,6	47
99	Төв	Зуунмод	Өгөөмөр ХК	51	18
100	Төв	Зуунмод	Увдрам ХК	51	42
101	Төв	Зуунмод	Тулга ХК	33,3	33
102	Төв	Лүн	Алтантүрүү ХХК	57,2	22
103	Төв	Төв	Төв ус ХК	20	49
104	Увс	Малчин	Замын ус ХК	81	7
105	Увс	Малчин	Мандал ХХК	29	4

106	Увс	Сагил	Улаан хотгор ХК	22	11
107	Увс	Тэс	Таван гол ХХК	55	35
108	Увс	Улаангом	Арвижаа Увс ХК	60	19
109	Увс	Улаангом	Их барилга ХК	51	45
110	Увс	Улаангом	Алтан дуулга ХК	29,6	45
111	Увс	Хяргас	Эрдэнэт ХХК	33,6	17
112	Улаанбаатар	Багануур	Гүн-гануут ХК	51	46
113	Улаанбаатар	Багануур	Хорол эрдэнэ ХК	40	30
114	Улаанбаатар	Багануур	Мон-Орос Цахим ХХК	30,9	33
115	Улаанбаатар	Баянгол	Солонго импекс ХК	51	30
116	Улаанбаатар	Баянгол	Хонгоож трейд	48	7
117	Улаанбаатар	Баянгол	Насан импекс ХХК	70	25
118	Улаанбаатар	Баянгол	Тэнхлэг-Ус ХК	30	15
119	Улаанбаатар	Баянгол	Монгол худалдаа ХК	18,4	8
120	Улаанбаатар	Баянзүрх	Од банн ХК	51	30
121	Улаанбаатар	Баянзүрх	Монил ХХК	40	22
122	Улаанбаатар	Баянзүрх	Ургац өгөөж ХК	20	35
123	Улаанбаатар	Баянзүрх	Туул Баян ХК	10,3	11
124	Улаанбаатар	Налайх	Ард ХХК	51	34
125	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Гүнжийн хиймгт /Өрнөх/ ХК	51	24
126	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Хайрт хаани амрант ХК	51	26
127	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Тапст компани	4,5	15
128	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Монсам ХХК	80	23
129	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Саул ХХК	47	38
130	Улаанбаатар	Хан-Уул	Төв цэнгэлдэх хүрээлэн ХХК	70	14
131	Улаанбаатар	Хан-Уул	Их өртөө ХХК	30	42
132	Улаанбаатар	Хан-Уул	Далай буян ХХК	30	45
133	Улаанбаатар	Хан-Уул	Шинэ эхлэл ХХК	10	30
134	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Байшин ХХК	51	8
135	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Жимтрейд ХХК	34	5
136	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Барилга корпораци	25,8	19
137	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монбармат ХК	25,3	20

138	Ховд	Жаргалан	Ховд ХК	51	25
139	Ховд	Жаргалан	Баатархайрхан ХХК	51	36
140	Ховд	Жаргалан	Миний өргөө ХХК	49	5
141	Ховд	Жаргалан	Ач Буян ХХК	30	16
142	Хөвсгөл	Мөрөн	Материал тех-ник хангамжХХК	51	21
143	Хөвсгөл	Мөрөн	Хөвсгөл-Ус ХХК	51	23
144	Хөвсгөл	Мөрөн	Хөвсгөл худалдаа ХК	51	30
145	Хөвсгөл	Мөрөн	Хөвсгөлбармат ХХК	51	31
146	Хөвсгөл	Мөрөн	Хөвсгөл ХК	51	32
147	Хөвсгөл	Мөрөн	Тээвэрчин ХК	51	44
148	Хөвсгөл	Тариалан	Мандал ХК	51	47
149	Хөвсгөл	Төмөрбулаг	Уржил ХХК	51	12
150	Хөвсгөл	Хатгал	Усан зам ХК	51	16
151	Хөвсгөл	Хатгал	Дамжлага баян ХК	51	21
152	Хөвсгөл	Хатгал	Шинэс ХХК	51	36
153	Хөвсгөл	Эрдэнэбулган	Газар шороо ХХК	32,3	5
154	Хөвсгөл	Эрдэнэбулган	Үүрийн долгио ХХК	25,7	4
155	Хэнтий	Гурванбаян	Хурх гол ХК	51	37
156	Хэнтий	Дадал	Тэмүүн тал ХХК	80	16
157	Хэнтий	Мөрөн	Чандганы нүүрсний уурхай ХХК	49	42
158	Хэнтий	Өлзийт	Атар чандгана ХК	51	35
159	Хэнтий	Хэрлэн	Хэнтий трейд ХК	51	14
160	Хэнтий	Цэнхэрмандал	Баян мод уул ХК	51,3	49

В. ҮХГ-ууд

1	Архангай	Батцэнгэл	Хилдэнчийн зуух	100	12
2	Архангай	Тариат	Алмааз шинжил-гээний анги	100	9
3	Архангай	Тариат	Уурын зуух	100	6
4	Архангай	Тариат	Залуусын хашаа	100	4
5	Архангай	Эрдэнэбулган	Ой Ан Жуулчин нэгтгэл	100	35
6	Архангай	Эрдэнэбулган	Тээврийн газар	100	30

7	Архангай	Эрдэнэбулган	Таван тансаг хүнсний үйлдвэр	100	15
8	Архангай	Эрдэнэбулган	Архангайн Үнэн сонины үйлдвэр	100	15
9	Архангай	Эрдэнэбулган	Амин хүсэл ҮҮГ	100	9
10	Архангай	Эрдэнэбулган	ХАА-н бирж	100	9
11	Архангай	Эрдэнэбулган	Баянцагааны уурхай	100	7
12	Баян-Өлгий	Өлгий	Нийтийн үйлчилгээний алба	100	36
13	Баян-Өлгий	Өлгий	Хус ОСАКонтор	100	24
14	Баян-Өлгий	Өлгий	Ой, ангийн аж ахуй	100	19
15	Баян-Өлгий	Өлгий	Радио нэвтрүүлгийн редакци	100	16
16	Баян-Өлгий	Өлгий	Барааны зах	100	14
17	Баян-Өлгий	Өлгий	Хот тохижуулах алба	100	12
18	Баян-Өлгий	Өлгий	Сансар сувилал	100	9
19	Баян-Өлгий	Өлгий	Усны аж ахуй ББАГазар	100	8
20	Баян-Өлгий	Өлгий	Ажноры компани	100	8
21	Баян-Өлгий	Өлгий	Жана Өмир сонины газар	100	5
22	Баян-Өлгий	Өлгий	Курылысшы компани	100	3
23	Баян-Өлгий	Өлгий	Зуучлагчдын Харажат" товчоо"	100	2
24	Баян-Өлгий	Өлгий	ХАА-н даатгал	100	1
25	Баян-Өлгий	Өлгий	Ак-су рашаан	100	0
26	Баян-Өлгий	Сагсай	Зост амралт сувиллын газар	100	9
27	Баянхонгор	Баянхонгор	Чандмань компани	100	50
28	Баянхонгор	Баянхонгор	Худалдааны төв Дээж	100	19
29	Баянхонгор	Баянхонгор	Агнуурын аж ахуй	100	14
30	Баянхонгор	Баянхонгор	Ойн аж ахуй	100	12
31	Баянхонгор	Баянхонгор	Тээврийн газар	100	6
32	Баянхонгор	Баянхонгор	Алтан гагнуур эмийн үйлдвэр	100	5
33	Баянхонгор	Баянхонгор	Хэвлэл мэдээллийн алба	100	5

34	Баянхонгор	Баянхонгор	Эрдмийн үндраа брокерийн пүүс	100	4
35	Баянхонгор	Баянхонгор	Давс ҮҮГ	100	3
36	Булган	Булган	Хот тохижилт	100	40
37	Булган	Булган	Нийтийн аж ахуйн газар	100	35
38	Булган	Булган	Архи үндааны үйлдвэр	100	27
39	Булган	Булган	Ой аж ахуй	100	20
40	Булган	Булган	Спиртийн үйлдвэр	100	18
41	Булган	Булган	Бөөний бааз	100	11
42	Булган	Булган	Ангийн аж ахуй	100	8
43	Булган	Булган	Тээврийн газар	100	5
44	Булган	Булган	ХАА-н даатгал	100	5
45	Булган	Булган	Барилга захиалагчийн товчоо	100	2
46	Булган	Могод	Марал бугын аж ахуй	100	23
47	Булган	Өлзийт	Чандмань үйлдвэр	100	35
48	Булган	Хишиг-Өндөр	Жагайт	100	32
49	Булган	Хялганат	Ус суваг	100	32
50	Говь-Алтай	Бигэр	Хүрэн харганат хоршоо	100	3
51	Говь-Алтай	Есөн булаг	Хот тохижуулах анги	100	18
52	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Ус суваг ашиглалтын анги	100	42
53	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Ойн үржүүлгийн аж ахуй	100	18
54	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Тахийн тал компани	100	17
55	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Бөөрний сувилал	100	15
56	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Монгол даатгал компаний салбар	100	14
57	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Усны аж ахуйн контор	100	13
58	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Хэвлэл мэдээллийн нэгдсэн алба	100	11
59	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Говийн өргөө ҮҮГ	100	9
60	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Завхан гол компани	100	6

61	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Алтай ҮҮГ	100	5
62	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Жолоо ҮҮГ	100	5
63	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Ханын материалын үйлдвэр	100	4
64	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Худалдаа үйлчилгээний төв	100	1
65	Говь-Алтай	Цээл	Алтайн бүрэн хайрхан Компани	100	45
66	Говь-Алтай	Чандмань	Ахуй үйлчилгээ	100	0
67	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Боржигон	100	12
68	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Хэрлэн захын контор	100	4
69	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Да-Ит компани	100	45
70	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Тулгуур компани	100	41
71	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Хэвлэл мэд-ийн нэгдсэн редакц	100	35
72	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Усалтын системийн контор	100	28
73	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Орхон цогцолбор	100	27
74	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Шарын гол ОСНАА Газар	100	26
75	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Илчит Бумба ҮҮГ	100	23
76	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Ацетилений станц	100	16
77	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Ой Хөвч компани	100	12
78	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Нүүрс борлуулах цэг	100	12
79	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Хүнс ХАА-н даатгал компаний салбар	100	11
80	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Монгол даатгал компаний салбар	100	8
81	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Найрамдал кино компани	100	5
82	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Дархан кино компани	100	5
83	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Ургац компани	100	4
84	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Иргэдийг үйлчлэх товчоо	100	4
85	Дорноговь	Замын-Үүд	Тохижилт	100	12
86	Дорноговь	Сайншанд	Усжуулагч компани	100	48

87	Дорноговь	Сайншанд	Карьерийн аж ахуй	100	29
88	Дорноговь	Сайншанд	Уламжлалт монгол эмнэлэг	100	27
89	Дорноговь	Сайншанд	Тээврийн газар	100	16
90	Дорноговь	Сайншанд	Үйлчилгээ аж ахуйн газар	100	14
91	Дорноговь	Сайншанд	Ой агнуурын аж ахуй	100	7
92	Дорнод	Баян уул	Ойн аж ахуй	100	15
93	Дорнод	Баян уул	Улзын гэгээ компани	100	8
94	Дорнод	Баянтүмэн	Сүлд мод компани	100	5
95	Дорнод	Булган	Жавхлантгэрэл компани	100	8
96	Дорнод	Гурванзагал	Булан цагаан компани	100	10
97	Дорнод	Дашбалбар	Үүрийн толом компани	100	2
98	Дорнод	Матад	Ундрах гэрэл компани	100	2
99	Дорнод	Сэргэлэн	Ямз компани	100	6
100	Дорнод	Халхгол	Халх гол ҮҮГ	100	4
101	Дорнод	Халхгол	Долгион	100	2
102	Дорнод	Халхгол	Халх эрчим компани	100	1
103	Дорнод	Хөлөнбуйр	Барга хонь ҮҮГ	100	9
104	Дорнод	Хэрлэн	Тээвэр үйлчилгээ	100	38
105	Дорнод	Хэрлэн	Хэвлэл мэдээллийн төв	100	22
106	Дорнод	Хэрлэн	Тээврийн газар	100	15
107	Дорнод	Хэрлэн	Ангийн аж ахуй	100	14
108	Дорнод	Хэрлэн	Кино үзвэрийн газар ҮҮГ	100	7
109	Дорнод	Хэрлэн	Даатгал ХАА-н салбар	100	6
110	Дорнод	Хэрлэн	Дорнын зуух компани	100	4
111	Дорнод	Хэрлэн	Шонхор төв ҮҮГ	100	4
112	Дорнод	Хэрлэн	ХАА бирж	100	3
113	Дорнод	Цагаан овоо	Ильичийн гэрэл компани	100	7
114	Дорнод	Чойбалсан	Талын гэрэл компани	100	6
115	Дорнод	Чойбалсан	Өнгөт од ҮҮГ	100	1

116	Дорнод	Чулуун хороот	Дэлбэрэлт компани	100	4
117	Дорнод	Чулуун хороот	Ангирт ҮҮГ	100	2
118	Дундговь	Говьугтаал	Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний төв	100	0
119	Дундговь	Мандалговь	"Чандмань ДУ" компани	100	26
120	Дундговь	Мандалговь	Мах хүнсний үйлчилгээний трест	100	20
121	Дундговь	Мандалговь	Тээврийн газар	100	14
122	Дундговь	Мандалговь	Кино үзвэрийн газар	100	9
123	Дундговь	Мандалговь	Ой ангийн аж ахуй	100	8
124	Дундговь	Мандалговь	Мандал хүрээ зах	100	3
125	Дундговь	Мандалговь	ХАА-н даатгал	100	3
126	Дундговь	Мандалговь	Барилга захиалагчийн товчоо	100	2
127	Дундговь	Мандалговь	Хөдөө аж ахуйн бирж	100	2
128	Дундговь	Мандалговь	Хөдөө аж ахуй машин засвар үйлчилгээний хэсэг	100	1
129	Дундговь	Өлзийт	Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ	100	5
130	Дундговь	Сайнцагаан	Арвижихдалай хоршоо	100	0
131	Завхан	Булнай	Тосонхангай ҮҮГ	100	10
132	Завхан	Булнай	Товхош ҮҮГ	100	5
133	Завхан	Отгон	Отгонтэнгэр рашаан сувилал	100	32
134	Завхан	Улиастай	Хот тохижуулах алба	100	37
135	Завхан	Улиастай	Туяа сонины газар	100	23
136	Завхан	Улиастай	Ойн аж ахуйн ҮҮГ	100	13
137	Завхан	Улиастай	Завхан зах контор	100	10
138	Завхан	Улиастай	Геологи хайгуулын анги	100	8
139	Завхан	Улиастай	Мөнгөн сор компани	100	7

140	Завхан	Улиастай	Кино үзвэр	100	5
141	Завхан	Улиастай	ХАА-н даатгалын салбар	100	3
142	Завхан	Улиастай	Байгал УҮГ	100	2
143	Завхан	Улиастай	Биндэрхайрхан	100	2
144	Завхан	Эрдэнэ-хайрхан	Хайрхан үйлдвэрийн газар	100	7
145	Орхон	Орхон	Хүнсний зах	100	48
146	Орхон	Орхон	Номын төв	100	16
147	Орхон	Орхон	Барилга засварын анги	100	15
148	Орхон	Орхон	Хэвлэл мэдээллийн төв	100	15
149	Орхон	Орхон	Эсгий эсгий гутлын үйлдвэр	100	14
150	Орхон	Орхон	Цомцог	100	9
151	Орхон	Орхон	Ой, ангийн аж ахуй	100	7
152	Орхон	Орхон	Тээвэр зохицуулах алба	100	7
153	Орхон	Орхон	Жаргалантын орон сууцны алба	100	6
154	Орхон	Орхон	ХАА-н даатгал	100	3
155	Өвөрхангай	Арвай хээр	Мал түүхий эд бэлтгэлийн газар	100	27
156	Өвөрхангай	Арвай хээр	Ойн аж ахуй	100	13
157	Өвөрхангай	Арвай хээр	Тээврийн газар	100	12
158	Өвөрхангай	Арвай хээр	Монгол даатгал салбар	100	11
159	Өвөрхангай	Арвай хээр	Ан агнуурын аж ахуй	100	7
160	Өвөрхангай	Арвай хээр	Хөдөлмөрийн төлөө сонин	100	6
161	Өвөрхангай	Арвай хээр	ХАА-н даатгал компани	100	3
162	Өвөрхангай	Бүрд	Онгон хайрхан	100	14
163	Өвөрхангай	Хар хорин	Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний төв	100	18
164	Өмнөговь	Гурвантэс	Хөгжөө компани	100	11
165	Өмнөговь	Даланзадгад	Ардын эмнэлэг	100	14
166	Өмнөговь	Даланзадгад	Монгол даатгал компаний салбар	100	5

167	Өмнөговь	Даланзадгад	Ангийн аж ахуй	100	5
168	Өмнөговь	Даланзадгад	Тээврийн газар	100	5
169	Өмнөговь	Даланзадгад	Ой ангийн аж ахуй	100	3
170	Өмнөговь	Цогтцэций	Эрчим хүчний салбар	100	13
171	Сүхбаатар	Асгат	Өлзийт Давхар компани	100	9
172	Сүхбаатар	Асгат	Алдарын овоо компани	100	4
173	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Төмөр бетоны үйлдвэр	100	45
174	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Монгол даатгал компаний салбар	100	30
175	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Харгуй компани	100	18
176	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Байгалийн засал Компани	100	18
177	Сүхбаатар	Баруун-Урт	ХАА-н даатгалын салбар	100	14
178	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Тээврийн хяналт зохицуулалтын газар	100	10
179	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Ойжуулалтын анги	100	7
180	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Хэвлэл мэдээллийн алба	100	6
181	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Ангийн аж ахуй	100	5
182	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Кинотеатр	100	5
183	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Нийтийн хоолны Баруун Урт компани	100	5
184	Сүхбаатар	Онгон	Баавхайн Говь	100	20
185	Сүхбаатар	Халзан	Вали халзан компани	100	9
186	Сэлэнгэ	Алтанбулаг	Төгсгөөбулаг ҮҮГ	100	12
187	Сэлэнгэ	Баруун бүрэн	Нийтлэг үйлчилгээний алба	100	14
188	Сэлэнгэ	Баянгол	Усан хангамж ҮҮГ	100	23
189	Сэлэнгэ	Баянгол	Баруун хараа ҮҮГ	100	18
190	Сэлэнгэ	Жавхлант	Үндраа ҮҮГ	100	4
191	Сэлэнгэ	Мандал	Ой аж ахуй	100	44
192	Сэлэнгэ	Мандал	Чандмань эрдэнэ ҮҮГ	100	17

193	Сэлэнгэ	Мандал	Ерөө рашаан сувилал	100	7
194	Сэлэнгэ	Орхон	Орхон Гэрэл ҮҮГ	100	5
195	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Туул ҮҮГ	100	14
196	Сэлэнгэ	Сайхан	Хөтөл ОСАКонтор	100	40
197	Сэлэнгэ	Сайхан	Хөтөл импекс компани	100	25
198	Сэлэнгэ	Сайхан	Ус суваг ҮҮГ	100	8
199	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Ой ан төв	100	35
200	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Барилга захиалагчийн товчоо	100	13
201	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Өгөөж ҮҮГ	100	13
202	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Нүүрс борлуулах цэг	100	10
203	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Монгол даатгал компанийн салбар	100	9
204	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Алтанбулаг кинотеатр	100	6
205	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	ХАА-н даатгал	100	3
206	Сэлэнгэ	Түшиг	Номт ҮҮГ	100	7
207	Сэлэнгэ	Хүдэр	Ус суваг ҮҮГ	100	13
208	Сэлэнгэ	Хүдэр	Ивээл	100	9
209	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Жаргалант ҮҮГазар	100	22
210	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Хангай ҮҮГазар	100	3
211	Сэлэнгэ	Шаамар	Монапи ҮҮГ	100	35
212	Сэлэнгэ	Шаамар	Илч ҮҮГ	100	16
213	Сэлэнгэ	Шаамар	Бүүрэгтолгой	100	9
214	Төв	Аргалант	Аргалант эрчим ҮҮГ	100	35
215	Төв	Батсүмбэр	Ойн анги	100	30
216	Төв	Баян	Эрчимт ҮҮГ	100	14
217	Төв	Баянцагаан	Жаргалант ҮҮГ	100	1
218	Төв	Баянцогт	Бунят ҮҮГ	100	18
219	Төв	Баянчандмань	Таван-эрдэнэ	100	4
220	Төв	Борнуур	Тулга ҮҮГ	100	25
221	Төв	Бүрэн	Бүрэн сумын Бадрах ҮҮГ	100	6
222	Төв	Дэлгэрхаан	Дэлгэрхаан Дэлгэр ҮҮГ	100	5
223	Төв	Жаргалант	Гал ҮҮГ	100	24

224	Төв	Заамар	Хайлайстайн-ам компани	100	13
225	Төв	Зуунмод	Зуунмод Хот Тохижилтын Газар	100	35
226	Төв	Зуунмод	Барилга захиалагчийн товчоо	100	4
227	Төв	Зуунмод	ХАА-н бирж	100	0
228	Төв	Лүн	Дулааны зуух	100	14
229	Төв	Өндөрширээт	Дэл компани	100	13
230	Төв	Төв	Ой, ангийн аж ахуй	100	10
231	Төв	Төв	ХАА -н даатгал	100	3
232	Төв	Угтаал	Чандманьэрдэнэ	100	19
233	Төв	Цээл	Чандмань-эрдэнэ ҮҮГ	100	21
234	Төв	Эрдэнэ	Аржанчивлан сувилал	100	45
235	Төв	Эрдэнэ	Тулга ҮҮГ \дулааны\	100	5
236	Төв	Эрдэнэсант	Илч ҮҮГ	100	20
237	Төв	Эрдэнэсант	Бадын гол	100	0
238	Увс	Баруунтуруу	Эрчим хүч ҮҮГ	100	10
239	Увс	Давст	Давст давсны уурхай	100	10
240	Увс	Өмнөговь	Эрдэс ҮҮГ	100	21
241	Увс	Улаангом	Нам даралтын зуух	100	18
242	Увс	Улаангом	Автобусны хэсэг	100	16
243	Увс	Улаангом	Тээврийн бирж	100	10
244	Увс	Улаангом	ХАА-н даатгал	100	10
245	Увс	Улаангом	Ой, ангийн аж ахуй	100	8
246	Увс	Улаангом	Мал, түүхий эд бэлтгэлийн газар	100	6
247	Увс	Улаангом	Номын худалдаа	100	5
248	Увс	Улаангом	Ангийн аж ахуй	100	3
249	Увс	Улаангом	Чацаргана ҮҮГ	100	2
250	Улаанбаатар	Багануур	Барилга үйлдвэрлэлийн нэгдэл	100	36
251	Улаанбаатар	Багануур	33-р бааз	100	26
252	Улаанбаатар	Багануур	Багануур эм хангамж	100	24

253	Улаанбаатар	Багахангай	ОСТҮГазар	100	26
254	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н автобааз	100	45
255	Улаанбаатар	Баянгол	Худалдаа хангамж компани	100	43
256	Улаанбаатар	Баянгол	Бараа солилцоо, хил худалдаа.нэгдэл	100	37
257	Улаанбаатар	Баянгол	Варьете чуулга	100	35
258	Улаанбаатар	Баянгол	Алтай эмийн сан /34-р эмийн сан/	100	24
259	Улаанбаатар	Баянгол	Түлшний мод борлуулах контор	100	20
260	Улаанбаатар	Баянгол	Асгат компани	100	18
261	Улаанбаатар	Баянгол	41-р эмийн сан	100	18
262	Улаанбаатар	Баянгол	Ган хийлэ	100	12
263	Улаанбаатар	Баянгол	Нүдний шилний газар	100	7
264	Улаанбаатар	Баянгол	Долгион сонины газар	100	4
265	Улаанбаатар	Баянгол	7-р эмийн сан	100	2
266	Улаанбаатар	Баянзүрх	Их алт үйлдвэр	100	48
267	Улаанбаатар	Баянзүрх	Илгээмжийн худалдаа	100	48
268	Улаанбаатар	Баянзүрх	Уламжлалт эм, эмийн ургамал компани	100	42
269	Улаанбаатар	Баянзүрх	Информатикийн төв	100	34
270	Улаанбаатар	Баянзүрх	Төр хурах успэг ан ангийн аж ахуй	100	20
271	Улаанбаатар	Баянзүрх	Ахуйн шавьж мэрэгчтэй тэмцэх төв	100	20
272	Улаанбаатар	Баянзүрх	Хот компани	100	18
273	Улаанбаатар	Баянзүрх	Авто засварын газар	100	18
274	Улаанбаатар	Баянзүрх	Баримтат кино студи	100	16
275	Улаанбаатар	Баянзүрх	Стандартын хэвлэх үйлдвэр	100	14
276	Улаанбаатар	Баянзүрх	Энэрэл Интернейшнл Компани	100	12
277	Улаанбаатар	Баянзүрх	Багачууд компани	100	12

278	Улаанбаатар	Баянзүрх	Цугтуурын төв лаборатори	100	4
279	Улаанбаатар	Баянзүрх	Ган жолоо	100	4
280	Улаанбаатар	Баянзүрх	Дэл барилга захиалагчийн товчоо	100	3
281	Улаанбаатар	Баянзүрх	6-р эмийн сан	100	2
282	Улаанбаатар	Баянзүрх	24-р эмийн сан	100	2
283	Улаанбаатар	Баянзүрх	29-р эмийн сан	100	2
284	Улаанбаатар	Налайх	Тохижилт үйлчилгээний трест	100	43
285	Улаанбаатар	Налайх	Засвар үйлчилгээний Туул төв	100	20
286	Улаанбаатар	Налайх	Эмийн сан	100	18
287	Улаанбаатар	Налайх	Хүнс, барааны зах	100	13
288	Улаанбаатар	Налайх	Кинотеатр	100	4
289	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн төв	100	45
290	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Дэлгэрэх	100	43
291	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Мон-Эн-Зим нэгдэл	100	40
292	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Баянголын жалга алт ҮҮГ	100	39
293	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Үндрах ҮҮГ	100	25
294	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	51-р эмийн сан	100	20
295	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Тахилт ҮҮГ	100	16
296	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Чандмань	100	11
297	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	25-р эмийн сан	100	10
298	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Өнөр хорооллын ашиглалтын захиргаа	100	10
299	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	16-р эмийн сан	100	4
300	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	31-р эмийн сан	100	3
301	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	49-р эмийн сан	100	2
302	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	42-р эмийн сан	100	2
303	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Ардын эрх сонин	100	50
304	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Дэлгэрэх нэгдэл	100	40
305	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Мах тос бэлтгэлийн компани	100	40

306	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Гэгээрэл ач	100	28
307	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Зах зээл судалгаа хөвлөх цех	100	28
308	Улаанбаатар	Сүхбаатар	ШУТМК	100	26
309	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Залуу аялагч компани	100	23
310	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Үндэсний хөгжим урлалын компани	100	21
311	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Улсын гэрэл зургийн газар	100	21
312	Улаанбаатар	Сүхбаатар	2-р эмийн сан	100	13
313	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Монгол овун	100	8
314	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Сэргэлт авто зам	100	20
315	Улаанбаатар	Хан-Уул	Авто засварын завод	100	45
316	Улаанбаатар	Хан-Уул	БЗҮКонтор	100	45
317	Улаанбаатар	Хан-Уул	Монгол тэмээний ноос компани	100	40
318	Улаанбаатар	Хан-Уул	Хүүхдийн сүүн тэжээлийн үйлдвэр	100	40
319	Улаанбаатар	Хан-Уул	Буга корпораци	100	38
320	Улаанбаатар	Хан-Уул	Жолоо	100	32
321	Улаанбаатар	Хан-Уул	Монгол машин концерн	100	30
322	Улаанбаатар	Хан-Уул	МТХГазар	100	28
323	Улаанбаатар	Хан-Уул	Багаж хэмжилтийн товчоо	100	26
324	Улаанбаатар	Хан-Уул	Нөөц компани	100	24
325	Улаанбаатар	Хан-Уул	Дунжингарав өргөө	100	15
326	Улаанбаатар	Хан-Уул	Хэрэгч угсралтын үйлдвэр	100	15
327	Улаанбаатар	Хан-Уул	Цагаан лавай	100	14
328	Улаанбаатар	Хан-Уул	Багажны үйлдвэр	100	13
329	Улаанбаатар	Хан-Уул	Хэмжил үйлдвэр	100	12
330	Улаанбаатар	Хан-Уул	Дугуй засвар резин эдлэлийн үйлдвэр	100	10
331	Улаанбаатар	Хан-Уул	4-р эмийн сан	100	10
332	Улаанбаатар	Хан-Уул	Барилга захиалагчийн товчоо	100	9

333	Улаанбаатар	Хан-Уул	Заагт компани	100	5
334	Улаанбаатар	Хан-Уул	22-р эмийн сан	100	3
335	Улаанбаатар	Хан-Уул	43-р эмийн сан	100	2
336	Улаанбаатар	Хан-Уул	12-р эмийн сан	100	2
337	Улаанбаатар	Хан-Уул	20-р эмийн сан	100	1
338	Улаанбаатар	Хан-уул	Эрчим хүчний тоног төхөөрөмж, турших тохируулгын үйлдвэр	100	0
339	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Долгоц кино компани	100	43
340	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монгол экспорт компани ХХК	100	35
341	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Өргөө зочид буудал	100	30
342	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Шинжлэх ухаан хүрээлэнгийн Эрдэм компани ХХК	100	26
343	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний төв	100	22
344	Улаанбаатар	Чингэлтэй	21-р эмийн сан	100	19
345	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Ус-эрдэнэ	100	18
346	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Хотын эураг төслийн товчоо	100	17
347	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Ахуйн үйлчилгээний төвийн авигаалтын захиргаа	100	14
348	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Хотын төв эмийн сан	100	12
349	Улаанбаатар	Чингэлтэй	1-р эмийн сан	100	12
350	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Улаанбаатар ус	100	10
351	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Уран ХХК	100	10
352	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Тэнхлэг	100	7
353	Улаанбаатар	Чингэлтэй	27-р эмийн сан	100	7
354	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Миний өргөө	100	6
355	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ДБХЯ-ны ЭХХОИБГазар	100	6
356	Улаанбаатар	Чингэлтэй	46-р эмийн сан	100	5
357	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Аянга компани ХХК	100	4
358	Улаанбаатар	Чингэлтэй	37-р эмийн сан	100	4

359	Улаанбаатар	Чингэлтэй	35-р эмийн сан	100	3
360	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Номин-эрдэнэ ҮҮГ	100	2
361	Ховд	Алтай	Угаалз компани	100	15
362	Ховд	Булган	Булган сервис компани	100	5
363	Ховд	Дуут	Зочид буудал	100	5
364	Ховд	Жаргалан	Цементийн үйлдвэр	100	45
365	Ховд	Жаргалан	Доп компани	100	20
366	Ховд	Жаргалан	Хувс нийтийн хоолны трест	100	19
367	Ховд	Жаргалан	Арилжаа ҮҮГ	100	17
368	Ховд	Жаргалан	Зочид буудал	100	15
369	Ховд	Жаргалан	Ой ангийн аж ахуй	100	12
370	Ховд	Жаргалан	Хот тохижилт	100	10
371	Ховд	Жаргалан	Жимсний аж ахуй	100	8
372	Ховд	Жаргалан	Барлаг	100	7
373	Ховд	Жаргалан	Монгол даатгал	100	6
374	Ховд	Жаргалан	Түлшний аж ахуй	100	5
375	Ховд	Жаргалан	Мон ХАА	100	4
376	Ховд	Жаргалан	Сутай	100	3
377	Ховд	Зэрэг	Алтангургалдай компани	100	7
378	Ховд	Үенч	Нийтийн үйлчилгээний алба	100	6
379	Ховд	Цэцэг	Хөшөөт	100	23
380	Хөвсгөл	Мөрөн	Ой, ангийн аж ахуй	100	23
381	Хөвсгөл	Мөрөн	Хот байгуулалт үйл.төв	100	20
382	Хөвсгөл	Мөрөн	Монгол даатгал компани	100	10
383	Хөвсгөл	Мөрөн	Кино-театр	100	8
384	Хөвсгөл	Мөрөн	Тээврийн газар	100	8
385	Хөвсгөл	Мөрөн	Хүнс ХАА-н даатгал	100	7
386	Хөвсгөл	Мөрөн	Эрх чөлөө сонины редакци	100	7
387	Хөвсгөл	Мөрөн	Радио редакци	100	5
388	Хөвсгөл	Мөрөн	Телевизийн Солонго нэгдэл	100	5

389	Хөвсгөл	Мөрөн	Нопс компани	100	0
390	Хөвсгөл	Тариалан	Нийтийн аж ахуй үйлчил-гээний төв	100	21
391	Хөвсгөл	Хатгал	Тохижилт үйл-чилгээний төв	100	8
392	Хөвсгөл	Цагаан нуур	Ан агнуур цаа бугын аж ахуй	100	48
393	Хөвсгөл	Цагаан уул	Мөнхбадрах компани	100	42
394	Хөвсгөл	Эрдэнэ булган	Энхбулган компани	100	30
395	Хөвсгөл	Эрдэнэ булган	Наранмандал компани	100	11
396	Хэнтий	Батноров	Батбаян хоршоо	100	5
397	Хэнтий	Баян-Адрага	Чин-Уул УҮГ	100	6
398	Хэнтий	Баян-Адрага	Баян-адрага Цахилгаан эрчим хүч	100	3
399	Хэнтий	Биндэр	Биндэрийн Ойн аж ахуй	100	14
400	Хэнтий	Гурванбаян	Дизель станц	100	6
401	Хэнтий	Дархан	Сэрүүн тал компани	100	18
402	Хэнтий	Дархан	Хадагтай	100	3
403	Хэнтий	Хэрлэн	Харгуй компани	100	40
404	Хэнтий	Хэрлэн	Ус суваг орон сууц ашиг-лалтын газар	100	38
405	Хэнтий	Хэрлэн	Тээвэрчин УҮГ	100	33
406	Хэнтий	Хэрлэн	Монгол эмнэлэг	100	17
407	Хэнтий	Хэрлэн	Мал түүхий эд бэлтгэлийн газар	100	15
408	Хэнтий	Хэрлэн	Жаргалан УҮГ	100	13
409	Хэнтий	Хэрлэн	Хэрлэн компани	100	12
410	Хэнтий	Хэрлэн	Тээврийн хя-налт зохицуу-лалтын хэсэг	100	10
411	Хэнтий	Хэрлэн	Хэрлэн УҮГ	100	8
412	Хэнтий	Хэрлэн	Хот тохижилт үйлчилгээний хэсэг	100	8
413	Хэнтий	Хэрлэн	Монгол даатгал компани	100	7
414	Хэнтий	Хэрлэн	Ой ан төв	100	4

415	Хэнтий	Хэрлэн	Урагшаа сонины газар	100	3
416	Хэнтий	Хэрлэн	ХАА-н даатгал	100	3

Гурав. Хувьчлах томоохон аж ахуйн нэгжүүд

(2 дугаар хавсралт)

А. Төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүд

д/д	Аймаг, нийслэлийн нэр	Сум, дүүргийн нэр	Байгууллагын нэр	Төрийн өмчийн эзлэх хувь	Ажиллагчдын тоо
1	Архангай	Эрдэнэ булган	Хүнс Архангай ХК	51	145
2	Архангай	Эрдэнэ булган	Ижч Архангай ХК	51	195
3	Баян-Өлгий	Өлгий	Хотгор ХК	92,7	130
4	Баян-Өлгий	Өлгий	Туппар ХК	51	72
5	Баян-Өлгий	Өлгий	Жол ХК	40	80
6	Баян-Өлгий	Цагаан нуур	Цагааннуур ХК	60	65
7	Баян-Өлгий	Цагаан нуур	Кызыл-Атау ХК	51	58
8	Баянхонгор	Баянхонгор	Алтан тулгуурХК	51	90
9	Баянхонгор	Баянхонгор	Хан-Өргөө ХК	51	120
10	Баянхонгор	Жаргалант	Баянбайдраг ХК	70	1495
11	Булган	Булган	Эрдэнэт суварга ХК	81	110
12	Булган	Сэлэнгэ	Ингэттолгой ХК	20	523
13	Говь-Алтай	Есөн булаг	Тулга Алтай ХК	31	64
14	Говь-Алтай	Есөн булаг	Баянтоорой ХК	31	106
15	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Кракулын Говь сүмбэр ХК	60	147
16	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Баянхайрхан ХК	30	60
17	Говьсүмбэр	Шивээговь	Шивээ-Овоо ХК	90	275
18	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Шарын гол ХК	80	1455
19	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Дархан зочид буудал ХК	51	60
20	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Содот ХК	51	64
21	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Мөнхөлөг ХК	51	94
22	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Торгон ур ХК	51	169
23	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Уужимхангай ХК	20	140

24	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Цемент ХК	20	377
25	Дорноговь	Сайншанд	Говь шанд ХК	51	70
26	Дорнод	Хэрлэн	Адуунчулуун ХК	90	116
27	Дорнод	Хэрлэн	Дорнод худалдаа ХК	51	51
28	Дорнод	Хэрлэн	Хаан буудай ХК	51	121
29	Дорнод	Чойбалсан	Баян талбай ХК	51	109
30	Дундговь	Мандалговь	Өлзий Дундговь ХК	47,9	56
31	Дундговь	Сайнцагаан	Тэмээний говь ХК	51	86
32	Завхан	Улиастай	Завхан гутал ХХК	90	63
33	Завхан	Улиастай	Улбаа ХК	80	104
34	Завхан	Улиастай	Арбет ХХК	51	78
35	Завхан	Улиастай	Баян-Алдар ХК	51	88
36	Завхан	Улиастай	Завхан баялаг компани ХК	51	156
37	Орхон	Орхон	Эрдэнэт зам ХК	51	77
38	Орхон	Орхон	Эрдэнэт үйлдвэр	51	7393
39	Орхон	Орхон	Өргөн хэрэглээ ХК	51	53
40	Өвөрхангай	Арвай хээр	Усжуулагч ХК	51	98
41	Өвөрхангай	Нарийн тээл	Баян тээг ХК	70	83
42	Өвөрхангай	Хар хорин	Ган тээрэм ХК	60	123
43	Өвөрхангай	Хар хорин	Орхон бэлчир ХХК	51	88
44	Сүхбаатар	Баруун-урт	Автожинчин ХК	30,4	64
45	Сүхбаатар	Түмэнцогт	Түмэнцогт ХК	51	325
46	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан	Эрдэнэцагаан ХХК	5	124
47	Сэлэнгэ	Баруун бүрэн	Бүрэн Бургалтай ХК	34,2	349
48	Сэлэнгэ	Ерөө	Хандгайт гол ХХК	51	62
49	Сэлэнгэ	Зүүнбүрэн	Зүүнбүрэн ХК	51	87
50	Сэлэнгэ	Зүүнбүрэн	Их бүрэн ХК	29	118
51	Сэлэнгэ	Мандал	Спирт бал бурам ХК	51	600
52	Сэлэнгэ	Мандал	Барилгын эргээ ХК	30	84
53	Сэлэнгэ	Орхон	Орхондалай ХК	30	278
54	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Сэлэнгэ сүрэг ХК	40	130

55	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Орхонбулаг ХК	40	176
56	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Цуу тайж ХК	33	145
57	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Жинчин ХК	51	76
58	Сэлэнгэ	Түшиг	Зэлтэр ХК	7	220
59	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Сэлэнгэ найрамдал ХК	25	150
60	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Баяндулаан Уул ХК	25	169
61	Сэлэнгэ	Цагааннуур	Товхон хан ХК	25	176
62	Төв	Жаргалант	Жаргалант ХК	59	412
63	Төв	Заамар	Хайлааст ХК	90	200
64	Төв	Заамар	Заамар ХК	9,6	111
65	Төв	Зуунмод	Тээвэр ХК	51	65
66	Төв	Сүмбэр	Сүмбэр өвзий ХК	52	57
67	Төв	Төв	Эрдэнэ ХК	60	194
68	Төв	Цээл	Залуучууд компани ХК	20	600
69	Төв	Эрдэнэсант	Хоргохайрхан ХК	20,1	144
70	Төв	Эрдэнэсант	Буянт төв ХК	16	301
71	Увс	Баруунтуруу	Усжуулах ХК	51	95
72	Увс	Сагил	Ялалт ХХК	12,4	223
73	Увс	Тариалан	Хар тарвагатай ХК	51	60
74	Увс	Улаангом	Увс ХК	60	80
75	Увс	Улаангом	Чацаргана ХК	60	130
76	Увс	Улаангом	Гурил ХК	60	171
77	Увс	Улаангом	Ачаа тээвэр ХК	23,2	57
78	Улаанбаатар	Багануур	Багануур ХК	75	1393
79	Улаанбаатар	Багануур	Хишиг-Уул ХК	39,3	70
80	Улаанбаатар	Баянгол	Ачлал ХКомпани	51	56
81	Улаанбаатар	Баянгол	Орхон цоолбор ХК	51	65
82	Улаанбаатар	Баянгол	Техник импорт компани ХК	51	80
83	Улаанбаатар	Баянгол	Байгууламж компани ХК	51	118
84	Улаанбаатар	Баянгол	Нийслэл өргөө ХК	51	228
85	Улаанбаатар	Баянгол	Бөөний худалдаа компани ХК	51	239
86	Улаанбаатар	Баянгол	Материал импекс ХК	51	280

87	Улаанбаатар	Баянгол	УБ Барилга угсралтын контор ХК	51	285
88	Улаанбаатар	Баянгол	РадиоимпексХК	51	611
89	Улаанбаатар	Баянгол	Ус орчин компани ХК	40	62
90	Улаанбаатар	Баянгол	АСБИ ХК	40	106
91	Улаанбаатар	Баянгол	Монромебель ХК	30	69
92	Улаанбаатар	Баянгол	Хан-Орд ХК	30	260
93	Улаанбаатар	Баянгол	Бат хийц ХК	15	52
94	Улаанбаатар	Баянгол	Уран барилга ХК	10	53
95	Улаанбаатар	Баянзүрх	Агротехимпэкс ХК	51	121
96	Улаанбаатар	Баянзүрх	Монголпроцветмет	51	3931
97	Улаанбаатар	Баянзүрх	Хөдөөгийн тээвэр ХК	30	101
98	Улаанбаатар	Налайх	Баянгаг-Налайх ХК	51	52
99	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Ган хийц ХК	51	83
100	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Авто импекс ХК	51	139
101	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Монгол тээх ХК	51	250
102	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Мах импекс ХК	51	1210
103	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Монголчехметалл үйлдвэр	45,8	82
104	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Сонсголон бармаа ХК	38	110
105	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Ханын материал ХК	35	220
106	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Талх чихэр ХК	30	706
107	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Алмаас ХК	20	240
108	Улаанбаатар	Сүхбаатар	НИК	80	3612
109	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Мон наб ХК	51	150
110	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Эмнэлгийн техник компани ХК	51	160
111	Улаанбаатар	Хан-Уул	Говь ХК	75	1353
112	Улаанбаатар	Хан-Уул	Монгол аммикаль	55	211
113	Улаанбаатар	Хан-Уул	Хүнс тээвэр ХК	51	97
114	Улаанбаатар	Хан-Уул	Наб сан ХК	51	103
115	Улаанбаатар	Хан-Уул	АПУ ХК	51	512
116	Улаанбаатар	Хан-Уул	Улаанбаатар барилга ХК	51	675
117	Улаанбаатар	Хан-Уул	Атар өргөө ХК	40	331

118	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Ёаан Ус ХК	51	96
119	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Зоос гоёл ХК	51	135
120	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монинжбар ХК	51	206
121	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Хурд компани ХК	51	266
122	Ховд	Жаргалан	Алтай анчин ХК	51	96
123	Ховд	Жаргалан	Алтайн булан ХК	20	65
124	Ховд	Жаргалан	Тулга ХК	9	80
125	Хөвсгөл	Мөрөн	Дулааны нэгдсэн төв ХХК	95	128
126	Хөвсгөл	Мөрөн	Барилгачин ХХК	51	102
127	Хөвсгөл	Тариалан	Алтандуулга ХК	70,7	179
128	Хөвсгөл	Тариалан	Ар тархи ХК	65,7	62
129	Хөвсгөл	Хатгал	Далайн түрлэг ХХК	51	78
130	Хөвсгөл	Цэцэрлэг	Могойн гол ХК	77	86
131	Хэнтий	Батноров	Жоншит тээвэр ХК	51	83
132	Хэнтий	Хэрлэн	Буудайн цацал компани ХК	51	190
133	Хэнтий	Хэрлэн	Тахилгат ХК	51	237
134	Хэнтий	Хэрлэн	Сэлхит эрдэнэс ХХК	50	52
135	Улаанбаатар	Баянзүрх	28-р авто бааз	51	78

В. УХГ-ууд

д/д	Аймаг, нийслэлийн нэр	Сум, дүүргийн нэр	Байгууллагын нэр	Төрийн өмчийн эзлэх хувь	Ажиллагчдын тоо
1	Архангай	Эрдэнэбулган	Геологийн анги	100	114
2	Архангай	Эрдэнэбулган	Үндрага	100	57
3	Баянхонгор	Баянхонгор	Шаргалжуут рашаан сувилал	100	105
4	Баянхонгор	Баянхонгор	Эрчим хүч, ус суваг ашиглалтын "Их богд" компани	100	98
5	Баянхонгор	Баянхонгор	Хүнсний үйлдвэр	100	60
6	Баянхонгор	Баянхонгор	Хот тохижилт үйлчилгээний алба	100	52

7	Булган	Сайхан	Сайхан-овоо уурхай	100	57
8	Говьсүмбэр	Сүмбэр	Нийтийн аж ахуй үйлчил-гээний газар	100	170
9	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Төмөрлөгийн үйлдвэр	100	475
10	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Автобус бааз	100	140
11	Дархан-Уул	Дархан-Уул	Тохижилт үйл-чилгээний газар	100	130
12	Дархан-Уул	Дархан-Уул	ОСА3-р компани	100	94
13	Дархан-Уул	Дархан-Уул	ОСА2-р компани	100	89
14	Дархан-Уул	Дархан-Уул	ОСА1-р компани	100	72
15	Дархан-Уул	Дархан-Уул	НАБУКонтор	100	56
16	Дархан-Уул	Дархан-Уул	БУЯН Хүнсний зах	100	54
17	Дорноговь	Сайншанд	ОСНААГ	100	73
18	Дорнод	Хэрлэн	Нийтийн аж ахуй үйлчил-гээний газар	100	228
19	Дундговь	Мандалговь	Ус суваг орон сууц ашиглал-тын газар	100	83
20	Завхан	Улиастай	НҮ Газар	100	65
21	Орхон	Орхон	Өргөө компани	100	201
22	Орхон	Орхон	Сүүний аж ахуй	100	193
23	Орхон	Орхон	ОСНАА-н газар	100	160
24	Орхон	Орхон	Бүтээл компани	100	100
25	Орхон	Орхон	Зорчигч тээврийн бааз	100	76
26	Орхон	Орхон	Шинэс үйлдвэр	100	61
27	Орхон	Орхон	Хот тохижуулах	100	58
28	Орхон	Орхон	ХАА-н бирж	100	56
29	Өвөрхангай	Арвай хээр	Чандмань-Эрдэнэ ҮҮГ	100	70
30	Өвөрхангай	Хар хорин	Илч ҮҮГ	100	113
31	Өвөрхангай	Хужирт	Рашаан сувилал	100	78
32	Сүхбаатар	Баруун-Урт	Дөрвөлж компани	100	56
33	Сэлэнгэ	Баянгол	Бороогийн үйлдвэр	100	104
34	Сэлэнгэ	Мандал	Хараа амралт ҮҮГ	100	52
35	Сэлэнгэ	Сайхан	Цемент шохойн	100	740

			компани		
36	Сэлэнгэ	Сайхан	Хотол Ган үйлдвэр	100	60
37	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	Урсгал ҮҮГазар	100	195
38	Төв	Заамар	Заамар Эрчим-ҮҮГ	100	61
39	Төв	Төв	Манзушир ҮҮГ	100	53
40	Төв	Эрдэнэ	Өөрөжанчивлан сувилал	100	99
41	Увс	Улаангом	Нийтийн аж ахуй үйлчил-гээний газар	100	110
42	Улаанбаатар	Багануур	Ус суваг орон сууц ашиглал-тын газар	100	168
43	Улаанбаатар	Багануур	Хот тохижуулах контор	100	67
44	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н 7-р контор	100	261
45	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н 15-р контор	100	172
46	Улаанбаатар	Баянгол	Комплэкс Им-порт компани	100	150
47	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н 8-р контор	100	130
48	Улаанбаатар	Баянгол	Тохижилт үйл-чилгээ компани	100	125
49	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н 14-р контор	100	110
50	Улаанбаатар	Баянгол	Дизель зуухны угсралт зас-варын газар	100	85
51	Улаанбаатар	Баянгол	ОСНАА-н 9-р контор	100	80
52	Улаанбаатар	Баянгол	Улаанбаатар хот орчмын зам засвар, ашиг-лалт, хангамж компани	100	120
53	Улаанбаатар	Баянгол	Өлзий компани	100	68
54	Улаанбаатар	Баянгол	Монгол лифт компани	100	67
55	Улаанбаатар	Баянгол	Эрчим хүчний АММ бааз	100	65
56	Улаанбаатар	Баянзүрх	Автобус-3	100	208
57	Улаанбаатар	Баянзүрх	ОСНАА-н 6-р контор	100	158
58	Улаанбаатар	Баянзүрх	ОСНАА-н 13-р контор	100	128

59	Улаанбаатар	Баянзүрх	Тохижилт үйлчилгээний компани	100	111
60	Улаанбаатар	Баянзүрх	ОСНАА-н 5-р контор	100	110
61	Улаанбаатар	Баянзүрх	Хот тохижилт компани	100	90
62	Улаанбаатар	Баянзүрх	Монгол кино компани	100	70
63	Улаанбаатар	Баянзүрх	Цэцэрлэгжилт компани	100	70
64	Улаанбаатар	Баянзүрх	Гэрэлтүүлэг чимэглэлийн компани	100	68
65	Улаанбаатар	Налайх	ОСНААГазар	100	163
66	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Цахилгаан тээвэр компани	100	995
67	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Автобус-2 компани	100	819
68	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Жаргалант ҮҮГ	100	300
69	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	ОСНАА-н 10-р контор	100	214
70	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Хүнс трейд	100	150
71	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	ОСНАА-н 12-р контор	100	135
72	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	ОСНАА-н 11-р контор	100	128
73	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Улаанбаатар импекс	100	124
74	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	ШҮҮ-ийн Эрдэс компани	100	105
75	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Тохижилт үйлчилгээний компани	100	96
76	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Элэгний эмгэг эмчлэх монгол эмнэлэг	100	92
77	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Тохижилт үйлчилгээний компань	100	425
78	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Монгол даатгал компани	100	370
79	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Ярглийг үйлчлэх Буян компани	100	340
80	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Залаат" компани"	100	198
81	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Авто тээврийн газар	100	167

82	Улаанбаатар	Сүхбаатар	ОСНАА-н 1-р контор	100	120
83	Улаанбаатар	Сүхбаатар	ОСНАА-н 18-р контор	100	115
84	Улаанбаатар	Сүхбаатар	ОСНАА-н 3-р контор	100	110
85	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Хотын тээврийн газар	100	103
86	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Гэрлэх ёслолын ордон	100	97
87	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Соёмбо хэвлэлийн компани	100	94
88	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Эмийн үйлдвэр	100	78
89	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Авто зам барилгын Улаанбаатар компани	100	73
90	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Үнэт цаас компани	100	65
91	Улаанбаатар	Сүхбаатар	Шороон орд компани	100	60
92	Улаанбаатар		Халдварт өвчний ааиглалтын төв	100	246
93	Улаанбаатар	Хан-Уул	МИАТ	100	596
94	Улаанбаатар	Хан-Уул	Био комбинат	100	295
95	Улаанбаатар	Хан-Уул	ЭХБҮТрест	100	294
96	Улаанбаатар	Хан-Уул	Их тэнгэр цогцолбор	100	136
97	Улаанбаатар	Хан-Уул	ОСНАА-н 4-р контор	100	125
98	Улаанбаатар	Хан-Уул	Оргил рашаан сувилал	100	103
99	Улаанбаатар	Хан-Уул	2-р цахилгаан станц	100	98
100	Улаанбаатар	Хан-Уул	Тохижилт үйлчилгээний компани	100	88
101	Улаанбаатар	Хан-Уул	Нисэх тас	100	86
102	Улаанбаатар	Хан-Уул	Нухт компани	100	70
103	Улаанбаатар	Хан-Уул	Буянт ухаа ресторан	100	69
104	Улаанбаатар	Хан уул	Барилга угсралт засварын контор	100	98
105	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Улсын их дэлгүүр	100	395
106	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Эм хангамж компани	100	147

107	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ЧУД-гийн Тохижилт үйлчилгээний компани	100	140
108	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монгол импекс	100	136
109	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ОСНАА-н 2-р контор	100	130
110	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монгол эрдэнэ холдинг ҮҮГ	100	127
111	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ОСНАА-н 16-р контор	100	104
112	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Гэгээ компани ҮҮГ	100	85
113	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ОСНАА-н 17-р контор	100	81
114	Улаанбаатар	Чингэлтэй	ОСНАА-н компани	100	56
115	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Нүүрсний газар	100	52
116	Улаанбаатар	Чингэлтэй	Монголын хөрөнгийн бирж	100	71
117	Ховд	Жаргалан	Алтай трест	100	174
118	Ховд	Жаргалан	ОСНААКонтор	100	86
119	Ховд	Жаргалан	Нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газар	100	75
120	Хөвсгөл	Мөрөн	ОСНАА компани	100	86
121	Хэнтий	Дадал	Гурван нуурын рашаан сувилал	100	60
122	Хэнтий	Дэлгэрхаан	Аврага тосон сувилал	100	65
123	Улаанбаатар	Сонгино-хайрхан	Галба	100	63

Нийгмийн салбарын хувьчлалын туршилтын төсөл хэрэгжүүлэх байгууллагуудын жагсаалт
(ашгийн төлөө бус хэлбэрээр)

1. Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг;
2. Санхүү эдийн засгийн дээд сургууль.

Дөрөв. ХУВЬЧЛАХ ЖАГСААЛТАД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ЖУРАМ

1.Хувьчлах төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, төрийн өмчийн эд хөрөнгийн жагсаалтад өөрчлөлт оруулахад энэхүү журмыг мөрдөнө. Хувьчлагдах аж ахуйн нэгжийн жагсаалт нь дараахь хоёр хэсгээс бүрдэнэ:

а)үнийн саналаа хэлж дуудах нийтийн дуудлагын удалдааны хэлбэрээр хувьчлах жижиг аж ахуйн эгжүүд (1 дүгээр жагсаалт);

б)битүүмжилсэн хэлбэрээр санал авах дуудлага удалдааны журмын дагуу хувьчлах томоохон аж ахуйн эгжүүд (2 дугаар жагсаалт).

2.Дээрх жагсаалтуудад орсон бүх аж ахуйн нэгжүүд увьчлагдсан байх бөгөөд тэдгээрийн ажиллагчдын эог энэ хөтөлбөрийн дагуу хувьчлах үйл ажиллагааны ух тооцоонд аливаа өөрчлөлтийг харгалзан үзэхгүй-эр тогтмол үзүүлэлт болгож ашиглана.

3.Хувьчлах аж ахуйн нэгжийн жагсаалтад зөвхөн араахь нөхцөлийг хангасан тохиолдолд өөрчлөлт эуулж, мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд ил тод сур-алчилна:

а)Монгол Улсын иргэн, эсвэл гадаадын иргэн, этоод, гадаадын аж ахуйн нэгж тухайн компанийг увьчлуулах санал хүсэлтийг Төрийн өмчийн хороонд аргаж, тэдгээрийг хувьчлахыг Засгийн газраас эвшөөрсөн;

б)аж ахуйн нэгж татан буугдсан тохиолдолд Төрийн мчийн хорооноос томилсон төлөөлөгч тухайн аж ахуйн эгж татан буугдсан ажиллагааг биечлэн шалгаж эрийн өмчийн хорооны хуралд албан ёсоор танил-уулж шийдвэр гаргуулсан.

Татан буугдсан аж ахуйн нэгжийг дээрх жагсаалтаас асч хөрөнгийг нь зохих журмын дагуу хувьчилна;

в)тухайн аж ахуйн нэгжийг энэхүү хөтөлбөрийн урамд заасныас өөр аргаар хувьчлах шийдвэр асгийн газраас гаргасан;

г) Улсын Их Хурлаас тухайн аж ахуйн нэгжийг увьчилж үл болох шийдвэр гаргасан;

д)жагсаалтуудад орсон аж ахуйн нэгж хуваагдах юу тусгаарласны үндсэн дээр шинээр байгуулагдсан ахуйн нэгжүүдийн аль нь ч компанийхаа анхны рийг өвлөн аваагүй тохиолдолд анх жагсаалтад сон аж ахуйн нэгжийн нэрийг жагсаалтаас хасч нээр бий болсон аж ахуйн нэгжүүдийн нэрийг лбогдох жагсаалтад шууд оруулна.

4.Дараахь нөхцөлийг хангасан тохиолдолд жагсаал-удад орсон аж ахуйн нэгжийг энэхүү хөтөлбөрийн рчмаар задлан салгаж хувьчилж болно:

а) тухайн аж ахуйн нэгж 100-гаас дээш ажиллаг-тай байх;

б) Монгол Улсын иргэн, эсвэл гадаадын иргэн, дотоод, гадаадын аж ахуйн нэгж тухайн аж ахуйн нэгжийг салган хувьчлуулах санал гаргаж түүнийг нь Сангийн яам, тухайн салбарын яам болон Төрийн өмчийн хороо албан ёсоор зөвшөөрсөн байх ба хэрэв тухайн аж ахуйн нэгж өр зээлтэй бол томоохон зээлдүүлэгчдийн санал авсан байх.

5.Аж ахуйн нэгжийг салгаж хувьчлах тухай санал нь дараахь мэдээллийг агуулсан байвал зохино:

а\салган хувьчлах үндэслэл, давуу тал;

б\ хэдэн нэгжид, хэрхэн хуваах;

в\анхны аж ахуйн нэгжийн хөрөнгийг шинээр бий болсон нэгжүүдэд хэрхэн хуваарилах;

г\анхны аж ахуйн нэгжийн өр төлбөрийг шинээр бий болсон нэгжүүдэд хэрхэн хуваарилах;

д\анхны аж ахуйн нэгж төрийн өмчийн оролцоотой бол түүний төрд ногдох хэсгийг шинээр бий болсон нэгжүүдэд хэрхэн хуваарилах зэрэг болно.

Тав. ЖИЖИГ АЖ АХУЙН НЭГЖИЙГ НИЙТИЙН ДУУДЛАГЫН ХУДАЛДААГААР ХУВЬЧЛАХ ЖУРАМ

1.Жижиг аж ахуйн нэгжүүд (1 дүгээр жагсаалтад заагдсан)-ийн үнийн саналыг хэлж дуудах нийтийн дуудлагын худалдааны хэлбэрээр хувьчлахад энэ журмыг мөрдөнө.

Дуудлагын худалдаанд хоёроос доошгүй этгээд оролцсоноор хүчин төгөлдөр болно.

2.Дуудлагын худалдаанд оролцогч нь Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, дотоод, гадаадын хуулийн этгээд байж болно. Дуудлагын худалдаанд оролцогч гадаадын иргэн, хуулийн этгээд гэдэгт Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хөрөнгөө тус улсад оруулж ирсэн гадаадын иргэн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

3.Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг дуудлагын худалдаанд оролцохыг хориглоно.

4.Дуудлагын худалдаанд оролцогч нь өөрийн биеэр, эсвэл итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөрөө дамжуулан оролцож болно.

5.Дуудлагын худалдаанд оролцогчоос тавих дэнчингийн хэмжээ нь хувьчлах тухайн аж ахуйн нэгжийн энэхүү хөтөлбөрийн жагсаалтад дурдсан ажиллагчдын тоог 200000 төгрөгөөр үржүүлсэн үнийн дүнтэй тэнцүү байна. Дэнчинг бэлэн мөнгөөр Төрийн өмчийн хороонд авахыг хориглоно.

6.Дэнчинд тушаасан мөнгөний баримтыг дуудлагын худалдаанд оролцогч саналынхаа хамт битүүмжилсэн байна.

Дуудлагын худалдааг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд нийцүүлэн Төрийн өмчийн хорооноос гаргасан журмын дагуу явуулна.

8.Дуудлагын худалдаанд ялагчийн төлбөрийн хэмжээ нь дараах байдлаар тодорхойлогдоно:

а)дотоодын оролцогчдын хувьд тухайн объектын худалдагдсан үнэтэй тэнцэнэ.

б)гадаадын оролцогчдын хувьд тухайн объектын худалдагдсан үнийг 50 хувиар нэмэгдүүлсэн үнэтэй тэнцэнэ.

9.Дуудлага худалдаанд оролцохоор тавьсан дэнчинг төлбөрт оруулан тооцно.

10.Дуудлагын худалдаанд ялагч нь 14 хоногийн хугацаанд төлбөрөө бүрэн төлөөгүй бол дуудлагын худалдаанд оролцохоор тавьсан дэнчинг улсын орлого болгож, уг этгээдийг 6 сарын хугацаанд дуудлагын худалдаанд оролцохыг хориглоно.

11.Ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг дуудлагын худалдаа явагдсан өдрөөс хойш ажлын 3 өдрийн дотор багтаан бүрэн хэмжээгээр буцааж олгоно.

12.Ялагч нь төлбөрөө тогтоосон хугацаанд төлөөгүй тохиолдолд тухайн аж ахуйн нэгжийг худалдаж авах эрхийг хамгийн өндөр үнэ санал болгосон удаах оролцогч /цаашид "удаах оролцогч" гэх/-д шилжүүлнэ. Удаах оролцогч нь ялагчийн санал буцсан өдрөөс хойш 14 хоногийн хугацаанд төлбөрөө гүйцэтгэсэн тохиолдолд тухайн объектын дуудлагын худалдааны ялагч болно. Удаах оролцогчийн хувьд төлбөр нь түүний санал болгосон хамгийн дээд үнэ байна.

13. Тухайн аж ахуйн нэгжийн төрийн өмчийн хөрөнгө, хувьцааг худалдах доод үнийг дараах журмаар тодорхойлно:

а) төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад хувьчлалын хөтөлбөр батлагдахаас өмнөх 52 долоо хоногт хөрөнгийн биржээр арилжаалагдсан тухайн аж ахуйн нэгжийн нэгж хувьцааны жинлэсэн дундаж ханшийг хувьчлах төрийн өмчийн хувьцааны тоогоор үржүүлсэн үнийн дүн;

б) төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж болон хөрөнгийн биржэд бүртгэгдээгүй аж ахуйн нэгжийн хувьд Төрийн өмчийн тооллогын дүнгээр тогтоогдсон (1996 оны жилийн эцсийн) цэвэр активын хэмжээ;

в) төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж алдагдалтай ажилласан бол түүний доод үнэ нэг төгрөг байна.

14. Худалдах доод үнийг дээр дурдсан аргачлалаар тодорхойлж болохгүй онцгой тохиолдолд магадлан тогтоох комиссыг Засгийн газраас томилно. Онцгой тохиолдолд хамрагдах аж ахуйн нэгжийн тоо нь

1 дүгээр жагсаалтад байгаа аж ахуйн нэгжийн 10 хувиас хэтэрч болохгүй.

15. Дуудлагын худалдааны доод үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс дээш үнийн санал гараагүй, мөн түүнчлэн ялагч, удаах оролцогч нар тогтоосон хугацаанд төлбөрөө хийгээгүй тохиолдолд дуудлагын худалдааг дахин зарлана. Удаах оролцогчийн санал буцсан өдрөөс хойш ажлын 7 хоногийн дотор дахин дуудлага худалдааг зарлаж, зарласан өдрөөс хойш 14 хоногийн дараа явуулна.

16. Дахин дуудлагын худалдааны тухайн объектын дуудлагын худалдааны доод үнэтэй тэнцэх буюу түүнээс дээш үнийн санал гараагүй, эсвэл уг дуудлагын худалдаанаас ялагч, удаахь оролцогч нар тогтоосон хугацаанд төлбөрөө бүрэн гүйцэтгээгүй тохиолдолд уг объектыг зарагдаагүйд тооцох бөгөөд дуудлага худалдааг дахин зарлахгүй. Дахин дуудлагын худалдаагаар худалдагдаагүй объектыг энэхүү хөтөлбөрийн " найм " -д заасан журмын дагуу шийдвэрлэнэ.

17.Дуудлагын худалдаанд ялагч нь дуудлагын худалдааны бүртгэлд санаатайгаар буруу мэдээлэл өгсөн нь тухайн дуудлагын худалдаа явагдсан өдрөөс хойш бэсрын дотор илэрвэл тухайн дуудлагын худалдааг хүчингүй болгож, бэсрын хугацаанд хувьчлалын дуудлага худалдаанд оролцох эрхийг хасч, дуудлагын худалдааны төлбөрийг улсын орлого болгоно.

18.Дуудлагын худалдаагаар хувьчлагдсан хөдлөх үндсэн хөрөнгийг (тоног төхөөрөмж, автомашин г.м) 5 жилийн хугацаанд Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээс гаргахыг хориглоно.

Зургаа. ТОМООХОН АЖ АХУЙН НЭГЖИЙГ БИТҮҮМЖИЛСЭН ДУУДЛАГЫН ХУДАЛДААГААР ХУВЬЧЛАХ ЖУРАМ

1.2 дугаар жагсаалтад орсон 50 хас дээш ажиллагчидтай томоохон аж ахуйн нэгжүүдийг битүүмжилсэн хэлбэрээр санал авах дуудлагын худалдаагаар хувьчлахад энэхүү журмыг мөрдөнө.

2.Тухайн аж ахуйн нэгжийн төрийн өмчийн хөрөнго, хувьцааг худалдах доод үнийг тодорхойлохдоо энэ хөтөлбөрийн " Тав" -ын 13-т заасан журмыг баримтална.

3.Худалдах доод үнийг энэ **хөтөлбөрийн "Тав"-ын 13-т** заасан журмаар тодорхойлох боломжгүй онцгой тохиолдолд магадлан тогтоох хөндлөнгийн комиссыг Засгийн газраас **томилно. Онцгой тохиолдолд хамрагдах аж ахуйн нэгжийн тоо нь 2 дугаар жагсаалтад байгаа аж ахуйн нэгжийн 10 хувиас хэтэрч болохгүй.**

4.Битүүмжилсэн дуудлагын худалдааг явуулахад энэ хөтөлбөрийн "Тав"-ын 1, 2, 3, 4, 5, 6-д заасан шаардлагыг бүрэн хангуулсан байх бөгөөд битүүмжилсэн дуудлагын худалдаанд оролцогчоос дуудлагын худалдаанд тавих дэнчин нь өөрийн гаргаж буй үнийн саналын дүнгийн 10-аас доошгүй хувьтай тэнцэнэ.

5.Битүүмжилсэн хэлбэрээр санал авах хугацаа нь дуудлагын худалдаа болохоос долоо хоногийн өмнө эхэлж, дуудлагын худалдаа эхлэхээс нэг цагийн өмнө дуусна. Санал гаргагч нь саналаа битүүмжилсэн хайрцагт хийхдээ өдөр, цагийг Төрийн өмчийн хорооны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчид албан ёсоор бүртгүүлж битүүмжлэл хийлгэнэ.

6.Оролцогч худалдан авахыг хүссэн битүүмжилсэн саналдаа хувьцааны тоо болон нэгж хувьцааны үнийн дээд саналыг тусгасан байна.

7.Дуудлагын худалдаа эхлэхэд хөтлөгч битүүмжлэгдсэн хайрцагт байгаа дуудлагын худалдааны оролцогчдын битүүмжилсэн саналыг оролцогчдын өмнө ил тод шалгуулан нээж, оролцогчдын бүртгэлийн дугаар, нэр, захиалсан хувьцааны тоог санал болгосон дээд үнийн хамт танилцуулна. Үүний дараа бүх саналуудыг хайрцганд хийж дахин битүүмжилнэ. Оролцогч бүр дуудлагын худалдааны дараа уг хайрцганд буй саналуудтай танилцаж, хөтлөгч саналуудыг зөв танилцуулсан эсэхийг шалгах эрхтэй. Хэрэв аливаа алдаа, зөрчил илэрвэл дуудлагын худалдааг хүчингүйд тооцно.

8.Дуудлагын худалдааны хөтлөгчийн туслах нь саналуудтай холбогдсон мэдээллийг компьютерт оруулж саналын хүснэгтийг нийтэд танилцуулна.

9.Саналуудыг нийтэд танилцуулсны дараа санал болгосон үнийн буурах дарааллын дагуу оролцогч тус бүрт гаргасан саналаа эргүүлэн татаж авах боломжийг олгоно. Хэрэв нэгээс дээш оролцогчид ижил үнийн саналтай бол санал болгосон хувьцааны тооны буурах дарааллын дагуу оролцогч тус бүрт хувьцаа авахаас татгалзах боломжийг олгоно. Оролцогчдын санал болгосон үнэ ба хувьцааны тоо хэмжээ ижил бол бүртгүүлсэн дарааллын дагуу саналаа татах боломж олгоно.

10.Саналаа татаж авснаас бусад саналуудыг хүснэгтэд нэгтгэх бөгөөд тэр нь оролцогчдын санал болгож буй бүх үнийн түвшинд зарагдах боломжтой хувьцааны тоог харуулна. Уг хүснэгтийг нийтэд танилцуулна.

Уг хүснэгтээс дараах тодорхойлолт, тооцоог гаргана.

- зах зээлийн үнэ - нийт хувьцаа бүрэн худалдагдах боломжтой хамгийн дээд үнэ;
- хяналтын багцын үнэ - нийт хувьцааны 50 буюу түүнээс дээш хувь нь зарагдах хамгийн дээд үнэ;
- Нооц үнэ - хяналтын багцын үнийн тэн хагас;
- дуудлагын худалдааны үнэ - зах зээлийн болон нооц үнийн аль их нь;

- шалгарсан санал - дуудлагын худалдааны үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс доош үнэ бүхий санал;
- хязгаарын санал - дуудлагын худалдааны үнэтэй тэнцүү үн бүхий санал.

11. Хувьцааг дараах байдлаар хуваарилна:

а/хэрэв нөөц үнэ нь зах зээлийн үнээс бага буюу түүнтэй тэнцүү байвал зах зээлийн үнэ нь дуудлагын худалдааны үнэ болно. Эн тохиолдолд зах зээлийн үнээс давсан үнийн санал гаргасан оролцогчи савал гаргасан тооны хувьцаагаа зах зээлийн үнээр авах эрхтэй боло Үлдэх хувьцааг энэ журмын 12 дугаар зүйлийн дагуу хязгаарын саналта оролцогчдод зах зээлийн үнээр хуваарилан зарна. Энэ тохиолдолд бү хувьцаа зарагдсан байна;

б/хэрэв нөөц үнэ нь зах зээлийн үнээс давсан өөрөөр хэлбэл нөөц үн нь дуудлагын худалдааны үнэ болох тохиолдолд шалгарсан сана гаргагчид нь захиалга хийсэн хувьцаагаа нөөц үнээр авна. Худалдагдаагү үлдэх хувьцааг шалгарсан санал тус бүрт тэдний анхны санал болгосо хувьцааны тоогоор хувь тэнцүүлэн хуваарилна;

в/энэ зүйлийн "а", "б" заалтад дурдсаныг харгалзахгүйгээ хувьцааг дуудлагын худалдааны тухайн үнээр борлуулснаас олох нийт орлого нь энэ журмын 2 дугаар зүйлд дурдсан дуудлагын худалдаан доод үнийн хэмжээнд хүрч буй эсэхийг магадлан шалгана.

Хэрэв тухайн аж ахуйн нэгжийн төрийн өмчийн хувьцаа худалдсанаас олох орлогын хэмжээ доод үнээс бага байвал хэтлэ эхүү орлогыг оролцогчдын санал болгосон аль нэг үнээр олс боломжтой байгаа эсэхийг эрэлтийн хүснэгтээс шалгаж тухайн аж ахуй нэгжийн хувьцааг худалдан оруулах орлогын доод хэмжээтэй дор хаяж тэнцүү түвшинд тогтооно. Ийм үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс давсан бү саналууд захиалсан хэмжээнийхээ хувьцааг авах эрхтэй болох бөгө үлдэх хувьцааг дээрх санал тус бүрт анхны хүссэн тоо хэмжээнд ху тэнцүүлэн хуваарилна;

г/хэрэв оролцогчдын санал болгосон аль ч үнээр доод хэмжээн орлого олох боломжгүй тохиолдолд нийт хувьцааг худалдахгүй.

12. Хэрэв дуудлагын худалдааны үнээр худалдагдах боломжт хувьцааны тоо нь нийт худалдах хувьцааны тооноос их байвал хувьц хязгаарын саналтай оролцогчдод дараах байдлаар хуваарилна:

а/хязгаарын саналтай оролцогчдын захиалсан хувьцааны тооны буур дараалын дагуу;

б/хэрэв хэд хэдэн хязгаарын саналтай оролцогчид нь тэн хэмжээний хувьцаа захиалсан байвал аль түрүүлж бүртгүүлснээр;

в/хэрэв үлдсэн хувьцаа нь удаах хязгаарын саналтай оролцогч захиалсан тоо хэмжээнд хүрэхгүй бол уг оролцогч нь үлдсэн хувь

нах, аль эсвэл буцаах эрхтэй. Уг оролцогч үлдсэн хувьцааг аваагүй буцаасан тохиолдолд түүний дэнчинг буцааж олгоно.

13. Санал нь шалгараагүй оролцогчийн дэнчинг дуудлага худалдаа явагдсан өдрөөс хойш ажлын 3 өдөрт багтаан буцаан олгоно. Дуудлагын худалдаа явагдаж байгаа үед саналаа татсан оролцогчийн тавьсан дэнчингийн 50 хувийг улсын орлого болгоно. Харин захиалсан тоонд нь хувьцаа хүрээгүйгээс саналаа татаж буй тохиолдолд дэнчин нь бүрэн хэмжээгээр буцааж олгоно. Санал буцсан бусад тохиолдолд оролцогчийн тавьсан дэнчин улсын орлого болно.

14.Битүүмжилсэн дуудлагын худалдаанд санал нь шалгарсан ялагчид дуудлага худалдаа явагдсан өдрөөс эхлэн 14 хоногийн дотор төлбөрөө төлсөн байна. Дуудлагын худалдааны ялагчид нь дээрх хугацаанд төлбөрөө бүрэн төлөөгүй бол дуудлагын худалдаанд оролцохоор тавьсан дэнчинг улсын орлого болгож, уг этгээдийг 6 сарын хугацаанд дуудлагын худалдаанд оролцохыг хориглоно.

15. Дуудлагын худалдаагаар худалдсан хувьцааны төлбөр нь:

а)Дотоодын оролцогчийн хувьд дуудлагын худалдааны нэгж хувьцааны үнийг худалдаж авсан хувьцааны тоогоор үржүүлсэнтэй тэнцэнэ;

б)Гадаадын оролцогчийн хувьд хувьчлах аж ахуйн нэгжийн ажиллагчдын тоо 51-100 бол дуудлагын худалдааны үнийг худалдаж авсан хувьцааны тоогоор үржүүлсэн үнийн дүнг 20 хувиар нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэнэ;

в)Гадаадын оролцогчийн хувьд хувьчлах аж ахуйн нэгжийн ажиллагчдын тоо 101-ээс дээш бол дуудлагын худалдааны үнэ ба худалдаж авсан хувьцааны тоо хоёрын үржвэртэй тэнцэнэ.

16. Нэгж хувьцааны доод үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс дээш үнийн санал гараагүй бол дуудлагын худалдааг дахин явуулна. Дахин дуудлагын худалдааг эхний худалдаа болсон өдрөөс хойш ажлын 7 хоногийн дотор зарлаж, зарласан өдрөөс 14 хоногийн дараа явуулна.

17. Хэрэв нийт олох орлого нь тухайн аж ахуйн нэгжийг худалдах доод үнэд хүрэхгүй байвал уг объектыг битүүмжилсэн дуудлагын худалдаагаар худалдагдаагүйд тооцно.

18. Хувьчлагдсан аж ахуйн нэгжийн хөдлөх үндсэн хөрөнгө (техник, тоног төхөөрөмж, автомашин г.м.)-ийг 5 жилийн хугацаанд Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээс гаргахыг хориглоно.

19. Оролцогчид саналаа татаж авснаас шалтгаалан худалдагдаагүй үлдэх хувьцааг дараах байдлаар хуваарилагдана:

а)Саналаа татаагүй үлдсэн оролцогчдын саналын үнийн буурах дарааллын дагуу;

б)Хэд хэдэн оролцогч ижил үнэ санал болгосон бол захиалсан хувьцааны тооны буурах дарааллын дагуу;

в)хэд хэдэн оролцогчийн санал болгосон үнэ ба хувьцааны тоо тэнцсэн хэмжээ ижил бол бүртгүүлсэн дарааллын дагуу;

г)хуваарилагдаагүй үлдсэн нийт хувьцааг энэ зүйлийн "а", "б", "в"-д дурдсан дарааллын дагуу оролцогчдод дуудлагын худалдааны үнээр худалдана.

20. Дээр дурдсан байдлаар хувьцааг худалдах ажиллагаа дараах 2 нөхцөлийн аль нэг нь биелэгдэх хүртэл үргэлжлэн хийгдэнэ:

а)нийт хувьцаа хуваарилагдан худалдагдах;

б)шалгарсан бүх оролцогчдод хувьцаа авах боломж олгосон боловч хувьцаа худалдагдаагүй үлдсэн тохиолдолд хөтлөгч олох нийт орлого нь худалдах доод үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс давсан эсэхийг шалгана. Хэрэв олох нийт орлого нь доод үнэтэй тэнцүү буюу их бөгөөд үлдсэн хувьцаа нь нийт хувьцааны 20-иос доош хувь бол худалдагдаагүй үлдсэн хувьцааг хөрөнгийн биржээр худалдана. Хэрэв олох нийт орлого нь доод үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс их, харин үлдсэн хувьцаа нь нийт хувьцааны 20-иос дээш хувь байвал үлдсэн хувьцааг захиа дуудлагын худалдаанд оруулна. Хэрэв хувьцаа борлуулсны орлого доод үнэд хүрээгүй бол дуудлагын худалдааг явагдаагүйд тооцно.

21.Дуудлагын худалдаанд ялагчид нь дуудлагын худалдааны бүртгэлд буруу мэдээлэл өгсөн нь тухайн дуудлагын худалдаа явагдсан өдрөөс хойш 6 сарын дотор илэрсэн тохиолдолд энэ хөтөлбөрийн "тав"-ын 17-д заасан журмаар хохиуулна.

22.Төрийн өмчийн хороо битүүмжилсэн хэлбэрээр санал авах дуудлагын худалдааны журмыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд ил тод тайлбарлах, сонирхогчдод зориулсан сургалт семинар зохион байгуулж сурталчлах үүрэгтэй.

Долоо. ЭД ХӨРӨНГИЙГ ХУВЬЧЛАХ ЖУРАМ

1.Төрийн өмчийн аливаа эд хөрөнгийг хувьчлахад энэхүү журмыг мөрдөнө.

2.Хувьчлалд дараахь төрлийн эд хөрөнгийг хамруулна:

а)төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгө;

б)төр, засгийн байгууллагуудын эд хөрөнгө;

в)төрийн өмчийн тооллогод хамрагдаагүй хувьчлах жагсаалтад ороогүй аж ахуйн нэгжийн эд хөрөнгө;

г)эзэнгүй буюу эзэн нь мэдэгдэхгүй эд хөрөнгө.

3. Эд хөрөнгийг хувьчлах саналыг доор дурдсанаар гаргана:

а)тухайн эд хөрөнгийг эзэмшигч нь хувьчлуулах саналаа Төрийн өмчийн хороонд гаргах;

б) Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, дотоод, гадаадын аливаа аж ахуйн нэгж эд хөрөнгийг хувьчлуулахаар Төрийн өмчийн хороонд санал гаргах.

4.Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, дотоод, гадаадын аливаа аж ахуйн нэгжээс эд хөрөнгийг хувьчлуулахаар санал ирүүлсэн тохиолдолд Төрийн өмчийн хороо, тухайн эд хөрөнгө түүнийг одоогоор эзэмшиж буй хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд зайлшгүй шаардлагатай эсэх, түүнээс салган хувьчилж болох эсэхийг тодорхойлно.

5.Тухайн эд хөрөнгийг салган хувьчилж болох эсэхийг тодорхойлохдоо түүнийг одоо эзэмшиж буй хуулийн этгээдийн саналыг харгалзан үзнэ. Уг саналд дараах мэдээллийг заавал тусгасан байна:

а)эд хөрөнгийн дэлгэрэнгүй тодорхойлолт, танилцуулга;

б) эд хөрөнгийн элэгдлийг тооцсон тайлан тэнцэлийн үлдэгдэл өртөг;

в)тухайн эд хөрөнгийг эзэмшигч хуулийн этгээд одоо хэрхэн ашиглаж байгаа тухай танилцуулга;

г)эд хөрөнгийг салгаж хувьчилсан тохиолдолд одоо эзэмшиж буй хуулийн этгээдэд учирч болох хохирлын тооцоо.

6. Дээрх мэдээллийг 14 хоногийн хугацаанд Төрийн өмчийн хороонд гаргаж өгөх бөгөөд уг мэдээллийг үндэслэн Төрийн өмчийн хороо хувьчлах шийдвэрийг гаргана. Хувьчлах шийдвэр гаргасан тохиолдолд эд хөрөнгийн доод үнийг тогтоож, нийтийн дуудлагын худалдаа зохион байгуулна.

7.Дуудлагын худалдаанаас олсон орлогыг улсын төсөв болон эзэмшиж байсан хуулийн этгээдийн хооронд тэнцүү хэмжээгээр хуваарилна.

8.Хэрэв тухайн эд хөрөнгийг эзэмшиж байсан этгээд зориудаар буруу ташаа мэдээлэл өгсөн тохиолдолд тухайн эд хөрөнгийн хувьчлалын орлогоос хувь хүртэх эрхээ алдана.

Найм. ДАХИН ДУУДЛАГЫН ХУДАЛДААГААР ХУДАЛДАГДААГҮЙ АЖ АХУЙН НЭГЖИЙГ ХУВЬЧЛАХ ЖУРАМ

1.Дахин дуудлагын худалдаанд оруулахад худалдах доод үнэтэй тэнцүү буюу түүнээс дээш үнийн санал ирээгүй төрийн өмчийн болон төрийн өмчийн орол-

цоотой аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад энэхүү журмыг мөрдөнө.

2.Харьцангуй бага үнэтэй нөхцөлөөр дахин дуудлагын худалдаанд оруулахад худалдагдаагүй үлдсэн аж ахуйн нэгжийг дараахь хоёр төрөлд ангилж үзнэ:

а) тухайн аж ахуйн нэгж өргүй буюу бага өртэй;

б) тухайн аж ахуйн нэгж цаашдаа ажиллах ирээдүйтэй боловч их өртэй.

3. Өргүй боловч хөрөнгө оруулагчдын сонирхол татаагүй, ямар ч үнэ цэнэгүй болох нь зах зээлийн эрэлтээр тогтоогдсон энэхүү журмын 2-ын "а"-д дурдсан аж ахуйн нэгжийг Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу дампууруулах буюу татан буулгана.

4.Дахин дуудлагын худалдаагаар худалдагдаагүй аж ахуйн нэгжийн өр зээлийн хэмжээ тухайн аж ахуйн нэгжийн ажиллагчдын тоог 300000-аар үржүүлсэнтэй тэнцэх үнийн дүнгээс их байвал энэхүү журмын 2-ын "б" ангилалд оруулна.

5.Өртэй аж ахуйн нэгжийн өрийг зохих журмаар шийдвэрлэсэн тохиолдолд хувьчлагдан үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэн ажиллах боломжтой аж ахуйн нэгжийг татан буулгалгүйгээр өрийг нь хувьцаагаар солих аргыг хэрэглэж хувьчилна. Ингэхдээ 100 төгрөгийн тайлан тэнцлийн өртөг бүхий өр 100 төгрөгийн нэрлэсэн өртөг бүхий хувьцаатай тэнцүү гэсэн томъёоллоор тухайн аж ахуйн нэгжийн нийт өрийн хэмжээгээр шинээр хувьцаа гаргаж солино.

6.Өр зээлийг хувьцаагаар сольсноор тухайн аж ахуйн нэгж өргүй болж, өрийг хувьцаагаар сольж авсан зээлдүүлэгч эзэд өмчлөгч болно.

7.Нийт зээлдүүлэгчид нь хувийн өмчит аж ахуйн нэгж, хувь хүн байвал өр зээлийг хувьцаагаар сольсноор тухайн аж ахуйн нэгж хувьчлагдсанд тооцно.

8.Зарим зээлдүүлэгчид нь төрийн өмчийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, банк байх тохиолдолд хувьчлалыг бүрэн гүйцэж дуусгахын тулд дараахь арга хэмжээг авна:

а)өрийг хувьцаагаар сольсноор үүссэн нийт хувьцаа эзэмшигчдээ хувийн болон төрийн гэж хоёр хуваах;

б)төрийн өмчийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн нийт хувьцааг нэг багц болгон дахин дуудлагын худалдаагаар худалдах.

9.Өрийг хувьцаагаар сольсноор үүссэн төрийн өмчийн хувьцааг дуудлагын худалдаагаар хувьчилснаас олох орлогыг хувьцаа эзэмшигч төрийн өмчийн болон

төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад хувь тэнцүүлэн хуваарилж, өрийг барагдуулсанд тооцно.

Хс. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДЫН СОНИРХЛЫГ ТАТАХ АЖ АХУЙН НЭГЖИЙГ ХУВЬЧЛАХАД ЗӨВЛӨХ, ЗУУЧЛАГЧИЙГ АЖИЛЛУУЛАХ ЖУРАМ

1.Энэ журмаар хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахуйц аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад зөвлөх, зуучлагчийг ажиллуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

2.Хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахуйц аж ахуйн нэгжүүдийг хувьчлахад зөвлөх, зуучлах үүрэгтэй хөрөнгө оруулалтын банк, зөвлөлгөө өгөх компанийн төлөөлөгч (цаашид зөвлөх, зуучлагч гэнэ)-ийг хөлсөөр ажиллуулж болно.

3.Хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татах аж ахуйн нэгжийг хувьчлахад зөвлөх дараахь туслалцаа үзүүлнэ:

а/хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахуйц аж ахуйн нэгжүүдийн талаархи мэдээлэл бэлтгэж боловсруулан аль болох өргөн хүрээнд чөлөөтэй хүргэж сурталчлах;

б/тодорхой аж ахуйн нэгжийг сонирхох хөрөнгө оруулагчдыг судлах.

4.Хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахуйц компанийг хувьчлахад зөвлөх, зуучлагчдын дунд чөлөөтэй оролцох боломжтой тендерийг холбогдох яамны албан ёсны саналыг тусган Төрийн өмчийн хороо зарлана.

5.Төрийн өмчийн хороо нь Монгол Улсын Засгийн газрын хувьчлалын хөтөлбөртэй уялдуулан гадаадын хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татах боломжтой гэж үзэж буй зарим аж ахуйн нэгжийн талаархи товч мэдээллийг багтаасан танилцуулга бэлтгэж тендерт оролцож болох зөвлөхүүдэд явуулна. Уг танилцуулгад тендер дүгнэхэд ашиглах аргыг нарийвчлан тайлбарлана.

6.Зөвлөхүүдэд тендерт оролцох саналаа бэлтгэх боломжийг олгохын тулд 60-аас доошгүй хоногийн өмнө тендерийг зарлана.

7.Тендерт оролцогчдоос ирүүлэх саналд дараахь мэдээллийг тусгасан байна:

а) Монгол Улстай ижил төстэй орнуудад хувьчлалын зөвлөлгөө өгч байсан ажлын туршлага;

б)зөвлөх, зуучлагчийн Төрийн өмчийн хороо болон хөрөнгө оруулагчтай хийх гэрээний төсөл, төлбөрийн нөхцөл;

в)зөвлөх, зуучлагчийн ажлаа хэрхэн зохион байгуулах төлөвлөгөө.

8.Төрийн өмчийн хороо нь тендерт ирүүлсэн зөвлөх, зуучлагчдын саналуудыг дараахь зарчмаар шалгаруулна:

а)хувьчлалын асуудлаар зөвлөлгөө өгөх, зуучлах ажлын зохих түвшний туршлага дутмаг болон өмнө нь энэ асуудлаар алдаа гаргаж байсан нь тогтоогдсон зөвлөхүүдийн саналыг хасах;

б)зөвлөх, зуучлагчийн санал болгосон өртгийн үнэмлэхүй хэмжээг харгалзан үзэх.

9.Тендер шалгаруулахад дараахь ерөнхий зарчим баримтална:

а)хувьчлалын үр дүнд орох орлого, үр дүнтэй холбоотой байх төлбөрийн нөхцөлийг чухалчлах;

б)зөвлөх, зуучлагчид хөрөнгө оруулагчдаас аливаа төлбөр авахгүй байх нөхцөлийг хангах;

в)зөвлөх, зуучлагчид бага орлогоос аль болох бага төлбөр авах, орлого нэмэгдэх тутам төлбөрийн хувь, хэмжээг багаар нэмэгдүүлэх;

г)үлэмж их хэмжээний орлого оруулсан тохиолдолд зөвлөх, зуучлагчийн авах шимтгэл их хэмжээтэй байж болохыг хүлээн зөвшөөрөх;

д)зөвлөх, зуучлагчдад тухайн объектыг аль болох хурдан худалдах сонирхол төрүүлэх;

е)зөвлөх, зуучлагчид тухайн аж ахуйн нэгжийн хувьцаагаар төлбөрөө авахыг зөвшөөрөх.

10.Төрийн өмчийн хороо санал ирүүлэх сүүлчийн өдрөөс хойш 10 хоногийн дотор эцсийн сонголтыг хийнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр　　Дугаар 162　　Улаанбаатар хот

Хилийн заагийг тогтоох тухай

"Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 47 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 6-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Хөгнөхаан уулын байгалийн нөөц газрын хилийн заагийг хавсралтын ёсоор тогтоосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд　　М.ЭНХСАЙХАН

Байгаль орчны сайд　　Ц.АДЪЯАСҮРЭН

Засгийн газрын 1997 оны 162 дугаар тогтоолын хавсралт

ХӨГНӨХААН УУЛЫН БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ

Баян-уул, түүнээс зүүн хойш орших Хөшөөт толгой /1246,8/, Мухарын даваа, Мухарын даваанаас зүүн урагш орших Хамар даваа, түүнээс зүүн тийш орших Урд ендор, Холбоо толгой,Гэр даваа, Гэр даваанаас зүүн урагш орших Шамбын гозгор /1386,2/, түүнээс баруун урагш орших Ганьдгаарт /1386,5/, Угалз толгой, 1462,0 тоот, 1462,0 тоотоос урагш хадан хошууны зүүн талд орших шон №1, түүнээс баруун урагш орших Тойн цохио, Луу толгой, Таван цохионы баруун талд Шилүүт голын хойт эрэг дээр орших шон №2, түүнээс баруун хойш Шилүүт голын зүүн эргээр уруудан Шилүүт, Тарнайн голын бэлчир, тэндээс баруун хойш Тарнайн голын зүүн эргээр уруудан 1153,0 тоот, түүнээс зүүн хойш орших Баян-уул.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр | Дугаар 164 | Улаанбаатар хот

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг зөвшөөрөх, тус яамны бүтцийг батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1."Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр"-ийг хавсралтын ёсоор зөвшөөрсүгэй.

2.Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны зохион байгуулалтын бүтцийг дор дурдсанаар батлсугай:

а/Стратегийн удирдлага, төлөвлөлтийн газар;

б/Төрийн захиргааны удирдлагын газар;

в/Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар;

г/Мэдээлэл, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний газар.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Зарим яамдын бүтцийг батлах тухай" Засгийн газрын 1996 оны 8 дугаар сарын 7-ны өдрийн 182 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлийн "е" заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд — **М.ЭНХСАЙХАН**

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд — **Л.ЗОРИГ**

Засгийн газрын 1997 оны 164 дүгээр
тогтоолын хавсралт

ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ СТРАТЕГИ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН БҮТЦИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ХӨТӨЛБӨР

I. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1. Оршил

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр (цаашид "Хөтөлбөр" гэх)-т Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын болон Засгийн газрын танхимын шийдвэрийг боловсруулан гаргах, хэрэгжүүлэхэд чиглэгдсэн стратегийн төлөвлөлт, бодлогын удирдамж, төрийн захиргааны удирдлага, зохицуулалтаар хангах, бодлогын хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ (мониторинг) хийх, үр дүнд нь үнэлгээ өгөх асуудлыг хамарсан Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратегийн болон бүтцийн загварыг тодорхойлов.

1.2. Үндэслэл

Хөтөлбөрийг Улсын Их Хурлын 1996 оны 38 дугаар тогтоолоор зөвшөөрсөн *"Монгол Улсын тэргүүн Засгийн газрын үйл ажиллагааны чиглэл, бүтцийн үндсэн тогтолцооны өөрчлөлт, шинэчлэлийн талаар баримтлах бодлого"*-ын баримт бичиг, Засгийн газрын 1996 оны 205 дугаар тогтоолоор зөвшөөрсөн *"Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр"*, "Засгийн газрын Удирдлагын онолын хөтөлбөрийн *"Төрийн захиргаа, төрийн албаны өөрчлөлт, шинэчлэл"* зөвлөх хэсгийн МОН/94/102 төслийн хүрээнд боловсруулсан *"Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлт загвар"* төслийн тайланг тус тус үндэслэн боловсруулав.

1.3. Хууль тогтоомжийн орчин

Хөтөлбөрийг доор дурдсан хууль тогтоомжийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ:

- **Монгол Улсын Үндсэн хууль;**
- **Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль;**
- **Монгол Улсын Төрийн албаны тухай хууль;**
- **Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль;**
- **Монгол Улсын Эрүүлийг хамгаалах хууль;**
- **Хөдөлмөрийн хамтын маргааныг зохицуулах тухай Монгол Улсын хууль;**
- **Нийгмийн даатгалын тухай Монгол Улсын хууль /багц/;**
- **Нийгмийн халамжийн тухай Монгол Улсын хууль /багц/;**
- **Хүүхдийн эрхийг хамгаалах тухай Монгол Улсын хууль;**
- **Хөдөлмөрийн тухай Монгол Улсын хууль;**
- **Бусад холбогдох хууль тогтоомж.**

1.4. Арга зүй

Хөтөлбөрийг боловсруулахад олон улсын шилдэг туршлага, өөрчлөлтийн удирдлага, үйл ажиллагаа (бизнес)-ны төлөвлөлт болон дахин инженерчлэл, байгууллагын өөрчлөлтийн зэрэг арга зүйг хэрэглэв.

1.5. Чиглэлийн яамны үүрэг хариуцлагын ерөнхий хуваарь

Чиглэлийн яамдын нэг болох Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны стратегийг хэрэгжүүлэх талаар үүрэг хариуцлага хүлээж, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд Засгийн газрын Танхимд бүх талын зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлнэ.

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам нь салбарын бодлого, төлөвлөлтийн болон бодлого, төсвийн зарцуулалтын тэнцвэр, харилцан уялдаа холбоог хангах асуудалд Засгийн газар, яамны өндөрлөгөөс өргөн хүрээтэй хандаж, зөв зохистой удирдахад анхаарлаа төвлөрүүлнэ.

Засгийн газрын зорилт, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий чиглэлийн яамдын нэг болох Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам нь Засгийн газрын эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын зөвлөхийн үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ.

1.6. Стратегийн удирдлага, зохион байгуулалтын хэрэгцээний эх үүсвэр

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны стратегийн удирдлага, зохицуулалтын хэрэгцээний эх үүсвэр, нэн ялангуяа үндсэн үйлчлүүлэгч буюу хэрэглэгчийг зөв тодорхойлох нь тус яамны үйл ажиллагааны стратегийг үндэслэл сайтай тогтооход чухал ач холбогдолтой юм. Энэ хэрэгцээний эх үүсвэрт доор дурдсан үйлчлүүлэгч буюу хэрэглэгч хамрагдана:

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны стратегийн удирдлага, зохицуулалтын хэрэгцээний эх үүсвэр

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үндсэн үйлчлүүлэгч буюу хэрэглэгч нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газрын танхим байна.

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны стратегийн удирдлага, зохицуулалт нь дээр дурдсан хэрэгцээний эх үүсвэр, ялангуяа үндсэн үйлчлүүлэгч буюу хэрэглэгчийн эрэлт хэрэгцээг хангахтай холбогдон үүсэх олон төрлийн нарийн түвэгтэй харилцааг зохицуулахад чиглэнэ.

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны стратегийн удирдлага, зохицуулалтын хэрэгцээг хангах үйлчилгээний хүрээ, төрөл, хэлбэрийг хэрэгцээний эх үүсвэр тус бүрээр тогтоон тус яамны зохион байгуулалтын бүтцийн нэгжүүдийн зорилт, чиг үүрэг, төрийн албан хаагчдын ажлын байр (албан тушаал) - ны тодорхойлолтод нарийвчлан тусгаж хэрэгжүүлнэ.

2. ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ СТРАТЕГИ

2.1. Үйл ажиллагааны стратегийн мөн чанар

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратегийн мөн чанар нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэл, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний зорилт, чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын үйл ажиллагаанд өндөр мэргэжлийн, цаг үеэ олсон, шуурхай зөвлөгөө, бүх талын дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

2.2. Үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэл

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам нь дор дурдсан үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлтэй ажиллана:

1. Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны үр нөлөө, үр ашгийг дээшлүүлж, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газрын танхимд үзүүлэх зөвлөгөө, үйлчилгээ, дэмжлэгийн үр дүнг сайжруулах;
2. Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын салбарын удирдлагын чадавхийг нэмэгдүүлж, бүтэц, үйл ажиллагааг өөрчлөн, боловсронгуй болгох;
3. Улсын болон хувийн хэвшлийн зохистой харьцаа тогтоож, хувийн хэвшлийг бүх талаар дэмжин хөгжүүлэх;
4. Иргэдийг эрүүл мэндээ хамгаалах, бэхжүүлэх, хөдөлмөрлөх, сайн сайхан амьдрах арга зүйд сургах, нийгмийн эмзэг хэсгийг хамгаалах.

2.3. Үйл ажиллагааны эрхэм зорилго

ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Монгол Улсын хүн ам эрүүл өсч хөгжих, бүтээлчээр хөдөлмөрлөх, сайн сайхан амьдрах нийгмийн хамгаалал, халамжийн зохистой нөхцөл бүрдүүлэх

2.4. Үйл ажиллагааны стратегийн зорилт

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яам нь эрхэм зорилгынхоо хүрээнд үйл ажиллагааны стратегийн доор дурдсан зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

1. Хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын стратегийн төлөвлөлт, бодлогын удирдамжаар хангахад цаг үеэ олсон зөвлөлгөө, үйлчилгээ үзүүлэх;

2. Төрийн захиргааны удирдлагын манлайллыг хангах;

3. Эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах;

4. Хүн ам, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгэм хамгааллын бодлогын хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ (мониторинг) хийх, үнэлгээ өгөх.

2.5. Үйл ажиллагааны гол зорилт

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны стратегийн зорилт тус бүрийн хүрээнд тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн доор дурдсан үйл ажиллагааны гол зорилтыг дэвшүүлэн ажиллана:

1. Үйл ажиллагааны стратегийн 1 дүгээр зорилтын хүрээнд:

1.1. Хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын урт, дунд, богино хугацааны стратегийн төлөвлөлт, бодлогын удирдамжаар хангахад мэргэшлийн зөвлөлгөө, үйлчилгээ үзүүлэх;

1.2. Хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын хөтөлбөр, төсөл боловсруулахад мэргэшлийн зөвлөлгөө, дэмжлэг үзүүлэх;

2. Үйл ажиллагааны стратегийн 2 дугаар зорилтын хүрээнд:

2.1. Төрийн захиргааны удирдлагын манлайллыг хангах, сайд болон аппарат шийдвэр боловсруулан гаргахад эрх зүйн болон дотоод дэмжлэг үзүүлэх;

2.2. Хүний нөөцийн удирдлагын манлайллыг хангах;

2.3. Эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарыг хүний нөөцийн удирдлагаар хангах.

3. Үйл ажиллагааны стратегийн 3 дугаар зорилтын хүрээнд:

3.1. Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах бодлогын хэрэгжилт, нийгмийн бол[…] мэргэжлийн өрөө хэмжээг зохицуулах;

3.2. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлогын хэрэгжилт болон халам[ж] асрамж, үйлчилгээний өргөө хэмжээг зохицуулахад зөвлөлгөө өгөх, бүх тал[ын] дэмжлэг үзүүлэх;

3.3. Хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын газ[ар] хамтын ажиллагааг хөгжүүлэхэд мэргэшлийн зөвлөлгөө, үйлчилгээ үзүүлэ[х]

4. Үйл ажиллагааны стратегийн 4 дүгээр зорилтын хүрээнд:

4.1. Хүн ам, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлого, хөтөлбөр, төсөл, норм, норматив, стандартын хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ (мониторинг) хийх, үр дүнг үнэлэх;

4.2. Хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх, нөөц илрүүлэх, чанарын удирдлагын тогтолцоог хэрэгжүүлэх;

4.3. Хүн ам, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын мэдээллийн тогтолцоог боловсронгуй болгох, мэдээллийн сан, мэдээллийн үйлчилгээ үзүүлэх.

2.6. Үйл ажиллагааны зорилт

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны гол зорилт тус бүрийн хүрээнд тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааны зорилтыг тус нам тодорхойлж хэрэгжүүлнэ.

2.7. Үйл ажиллагааны стратегийн загвар

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагаа (бизнес)-ны стратегийн загварыг доор дурдсанаар тодорхойлж байна.

ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА (БИЗНЕС)-НЫ СТРАТЕГИЙН ЗАГВАР

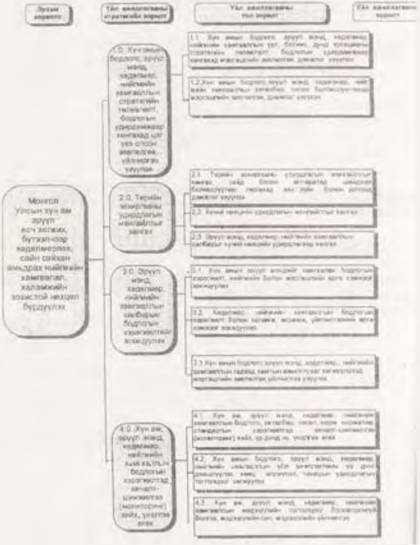

3. ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БҮТЦИЙН ЕРӨНХИЙ ТОГТОЛЦОО, САНАЛ БОЛГОЖ БУЙ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН БҮТЭЦ, ТЭДГЭЭРИЙН ҮҮРЭГ, ЧИГ ҮҮРЭГ

3.1. *Бүтцийн ерөнхий тогтолцоо боловсруулахад баримтлах зарчим*

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагааны бүтцийн ерөнхий тогтолцоо, санал болгож буй зохион байгуулалтын бүтцийг боловсруулахад доор дурдсан зарчим баримтлав.

1. *Засгийн газрын үйл ажиллагааны стратегитай уялдсан тухайн яамны стратегийн зорилтыг тусгасан байх зарчим* (тухайн яамны үйл ажиллагааны бүтцийн ерөнхий тогтолцоо, зохион байгуулалтын бүтэц нь тус яамны үйл ажиллагааны стратегийн зорилттой уялдсан байх).

2. *Эрх мэдлийн ялгаа заг нь тодорхой, итгэл хүлээхүйц байх зарчим* (бүтцийн нэгжүүд, тэдгээрийн удирдах албан тушаалын түвшин, нэр нь аль нэгж ямар асуудал эрхэлдэг, аль албан тушаал ямар эрх мэдэлтэй болохыг тодорхой мэдэж болохуйц байх, тэдгээрийн ажлын уялдаа, ажиллах чадвар нь итгэл хүлээхүйц байх).

3. *Үзэгдэхүйц үйлчилгээний болон стратегийн удирдлагын баримжаатай байх зарчим* (байгууллагын нэр, бүтцээс тухайн байгууллагын үйл ажиллагааны дүр төрх харагдахуйц байх, тухайлбал, тухайн яамны бүтэц, бүтцийн нэгжийн нэр нь яамны үйл ажиллагааны стратегийг тусгасан байх).

4. *Бүтцийн хувьд энгийн байх зарчим* (тухайн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаас хамгийн доод нэгжээ хүртэл аль болох цөөн (3-аас илүүгүй) шат дамжлагатай байх).

5. *Тэнцвэрийг хангах, хяналтын хүрээг тогтоох зарчим* (тухайн яамны үйл ажиллагааны стратеги, бүтэц хоёрын зөв зохистой тэнцвэрийг хангах замаар аль болох хялбар удирдах, хянах боломжтой байх, үйл ажиллагааны стратегийн зорилтыг аль болохоор оновчтой биелүүлэх замаар бүтцийн ерөнхий тогтолцоог тогтоосон байх, энэ нь удирдлагын чиг үүрэг, хүн хүчний болон бусад нөөцийг зөв хуваарилан хэрэглэгчийнхээ хэрэгцээнд нийцсэн үйлчилгээ үзүүлэх, үүрэг хариуцлагыг жигд хуваарилах боломжийг бүрдүүлсэн байх).

6. *Улс төрийн хувьд төвийг сахисан байх зарчим* (тухайн яамны төрийн захиргааны албан хаагч нь тухайн сайд, Засгийн газар (танхим), бусад үйлчлүүлэгч буюу улс төрийн аливаа нөлөөлөлд автахгүй төвийг сахисан өндөр мэргэшлийн зөвлөлгөө, дэмжлэг үйлчилгээ үзүүлж байх).

7. *Хангалттай чадавхи, бодитой үйл ажиллагааны зарчим* (бүтцийн ерөнхий загвар, зохион байгуулалтын бүтэц нь чадавхиа бүрэн дүүрэн илрүүлэхэд чиглэсэн хэрэгжихүйц бөгөөд ажиллах чадвартай байх).

3.2. Үйл ажиллагааны бүтцийн ерөнхий тогтолцооны загвар

Дээр дурдсан зарчим болон Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагаа (бизнес)-ны стратегийн загварыг үндэслэн тус яамны үйл ажиллагааны бүтцийн доор дурдсан ерөнхий тогтолцооны загварыг санал болгож байна:

ЭРҮҮЛ МЭНД, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БҮТЦИЙН ЕРӨНХИЙ ТОГТОЛЦООНЫ ЗАГВАР

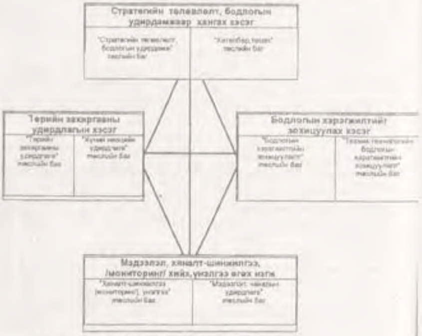

3.3. Зохион байгуулалтын бүтэц

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны үйл ажиллагаа (бизнес)-ны стратегийн болон бүтцийн ерөнхий тогтолцооны загвараас тус яамны доор дурдсан зохион байгуулалтын бүтцийн нэгж урган гарч байна:

1. Стратегийн удирдлага, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн зохион байгуулалтын бүтцийн нэгжийн үндсэн үүрэг, чиг үүрэг

Энэ нэгж нь үйл ажиллагааны стратегийн 1 дүгээр зорилтын хүрээнд Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний бодлого,

төлөвлөгөө, хөтөлбөр боловсруулах үндсэн үүргийг хүлээж, хүн амын бодлого, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын урт, дунд болон хугацааны стратегийн төлөвлөлөө, бодлогын удирдамжаар хангах, хөтөлбөр, төсөл боловсруулах, гадаад хамтын ажиллагааг хөгжүүлэхэд мэргэжлийн зөвлөгөө, үйлчилгээ, дэмжлэг үзүүлэх зэрэг үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Энэ нэгжийн үйл ажиллагаа нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газрын танхимын үйл ажиллагааны үр нөлөө, үр ашгийг дээшлүүлэхэд чиглэнэ.

Энэ нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газрын танхимын стратегийн төлөвлөлт, бодлогын удирдамжаар хангахтай холбогдсон шийдвэр боловсруулан гаргах механизмд дэмжлэг үзүүлэх, Засгийн газрын гишүүн, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдыг шаардлагатай мэдээлэл, өндөр мэргэжлийн цаг үеэ олсон шуурхай зөвлөлгөө, үйлчилгээ, бүх талын дэмжлэгээр хангах замаар эрэгжинэ.

Энэ нэгжээс үзүүлэх үйлчилгээний үндсэн хэрэглэгч нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газар (танхим) байх бөгөөд шууд бус хэлбэрээр энэ үйлчилгээг хэрэглэгч нь бусад яам, Засгийн газрын тохируулагч, хэрэгжүүлэгч агентлаг, нутгийн захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж болон эвсэл, мэдээлэл, олон нийтийн байгууллага, ард иргэд байна.

Энэ үйлчилгээг үзүүлэхэд оролцох гол түнш нь Сангийн яам, Гадаад харилцааны яам, Хууль зүйн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар байна.

2. Төрийн захиргааны удирдлагын асуудал эрхэлсэн зохион байгуулалтын бүтцийн нэгж, түүний үндсэн үүрэг, чиг үүрэг

Үйл ажиллагааны стратегийн 2 дугаар зорилтын хүрээнд энэ нэгж нь төрийн захиргааны удирдлагын болон хүний нөөцийн удирдлагын манлайллыг хангах үндсэн үүргийг хүлээж, яамны үйл ажиллагаанд удирдлагын шилдэг ерөнхий туршлага, арга зүйг нэвтрүүлэх, хүний нөөцийн удирдлага, хөгжлийн асуудлыг шийдвэрлэх, ажлын тайлагнах, хариуцлага тооцох тогтолцоог хөгжүүлэх зэрэг үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Энэ нэгжийн үйл ажиллагаа нь цөөхөн, чадварлаг төрийн албан хаагч бүхий төрийн захиргааны мэргэжсэн албаны хүчээр яамны тасралтгүй, хэвийн ажиллагааг хангахад чиглэнэ.

Энэ нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдад болон яамны аппаратад шийдвэр боловсруулан гаргах, хэрэгжүүлэхэд эрх зүйн болон дотоод үйлчилгээ үзүүлэх, шаардлагатай мэдээлэл, зөвлөлгөө, дэмжлэгээр хангах, удирдлагын ур чадварыг дээшлүүлэх, тэргүүний арга барил, туршлагыг нэвтрүүлэх, төрийн захиргааны албан хаагчдыг сургаж хөгжүүлэх, тэдний үйл ажиллагаа, мэргэжлийн ур чадварыг нь үнэлж дүгнэх, ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах замаар хэрэгжинэ.

Энэ нэгжээс үзүүлэх үйлчилгээний үндсэн хэрэглэгч нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга, зохион байгуулалтын бүтцийн нэгжүүд, төрийн захиргааны албан хаагчид байх бөгөөд шууд бус хэлбэрээр энэ үйлчилгээг хэрэглэгч нь Засгийн газрын тохируулагч болон

хэрэгжүүлэгч агентлаг, төсөвт байгууллага, аж ахуйн нэгж, ард иргэд бусад хэрэглэгч байна.

Үйлчилгээг үзүүлэхэд оролцох гол түнш нь Хууль зүйн яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, боловсрол, сургалт, эрдэм шинжилгээний болон гадаад орон, олон улсын байгууллага байна.

3. Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах асуудал эрхэлсэн зохион байгуулалтын бүтцийн нэгж, түүний үндсэн үүрэг, чиг үүрэг

Үйл ажиллагааны стратегийн 3 дугаар зорилтын хүрээнд энэ нэгж нь эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төслийн хэрэгжилтийг зохицуулах үндсэн үүргийг хүлээж, нийгмийн болон мэргэжлийн тэрчлэн халамж, асрамж, үйлчилгээний арга хэмжээг зохицуулах зэрэг үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Энэ нэгжийн үйл ажиллагаа нь бодлого, төсвийн тэнцвэрт байдал харилцан уялдаа холбоог хангахад, Засгийн газар, Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын бодлого, шийдвэрийн хэрэгжилт, гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг зохицуулах, зохион байгуулан хэрэгжүүлэхэд чиглэнэ.

Энэ нь төсөв, санхүүгийн болон бусад нөөцийг оновчтой хуваарилах замаар бодлого хэрэгжүүлэхэд оролцож байгаа бүх байгууллагатай түншийн харилцаа тогтоож, тэдний үйл ажиллагааг бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэн зохион байгуулах, зохицуулах замаар хэрэгжинэ.

Энэ нэгжээс үзүүлэх үйлчилгээний үндсэн хэрэглэгч нь Эрүүл мэнд нийгмийн хамгааллын сайд, Засгийн газрын холбогдох тохируулагч, хэрэгжүүлэгч агентлаг, нутгийн захиргааны байгууллага байх бөгөөд шууд бус хэлбэрээр энэ үйлчилгээг хэрэглэгч нь төсөвт байгууллага, улсын үйлдвэрийн газрууд, аж ахуйн нэгж, ард иргэд болон бусад хэрэглэгч байна. Энэ үйлчилгээг үзүүлэхэд оролцох гол түнш нь Сангийн яам, Гадаад харилцааны яам, Засгийн газрын түүнчлэн олон улсын болон төрийн бус зарим байгууллага байна.

4. Мэдээлэл, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний асуудал эрхэлсэн зохион байгуулалтын бүтцийн нэгж, түүний үндсэн үүрэг, чиг үүрэг

Энэ нэгж нь үйл ажиллагааны стратегийн 4 дүгээр зорилтын хүрээнд бодлогын хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ (мониторинг) хийх, үнэлгээ өгөх үндсэн үүргийг хүлээж, эрүүл мэнд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төсөл, норм, норматив, стандартын хэрэгжилтийн явц байдалд хяналт-шинжилгээ хийх, үр дүнд нь үнэлгээ өгөх, мэдээллийн сүлжээ, сан бүрдүүлэх, мэдээллээр үйлчлэх зэрэг үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Энэ нэгжийн үйл ажиллагаа нь яамны бодлого боловсруулах, түүний хэрэгжилтийг зохицуулах, төрийн захиргааны удирдлагын манлайллыг хангах, үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэхэд чиглэнэ.

Энэ нь бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төслийн хэрэгжилт, үр дагаврыг ажиглах замаар яамны бүтцийн нэгжүүдийн болон бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд оролцож байгаа бүх байгууллага, тэдгээрийн удирдах, гүйцэтг

албан тушаалтны үйл ажиллагааг сайжруулахад чиглэсэн зөвлөгөө, дэмжлэгээр цаг тухайд нь хангах замаар хэрэгжинэ.

Энэ нэгжээс үзүүлэх үйлчилгээний үндсэн хэрэглэгч нь Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга, зохион байгуулалтын бүтцийн нэгжүүд, Засгийн газрын холбогдох тохируулагч, хэрэгжүүлэгч агентлаг байх бөгөөд энэ үйлчилгээг шууд бус хэлбэрээр хэрэглэгч нь төсөвт байгууллага, аж ахуйн нэгж, ард иргэд, бусад хэрэглэгч байна.

Энэ үйлчилгээг үзүүлэхэд оролцох гол түнш нь Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, сургалт, эрдэм шинжилгээний байгууллага байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдөр	Дугаар 165	Улаанбаатар хот

Хувьчлах объектын жагсаалт батлах тухай

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэг болон 29 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Дуудлагын худалдаагаар хувьчлах барилга байгууламж, дуусаагүй барилгын жагсаалтыг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2.Халдварт өвчин судлалын төвийн барилгыг эмнэлгийн зориулалтаар ашиглуулахаар хязгаартай дуудлага худалдаагаар, бусад объектуудыг нийтийн дуудлага худалдаагаар 1997 оны III улиралд багтаан хувьчлах арга хэмжээ авахыг Төрийн өмчийн хорооны дарга З.Энхболдод даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд	**М.ЭНХСАЙХАН**
Сангийн сайд	**П.ЦАГААН**

Засгийн газрын 1997 оны 165 дугаар тогтоолын хавсралт

ДУУДЛАГЫН ХУДАЛДААГААР ХУВЬЧЛАХ БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ, ДУУСААГҮЙ БАРИЛГЫН ЖАГСААЛТ

№	Аймаг, хотын нэр	Үйлдвэр, аж ахуйн нэгжийн нэр	Түрээсээр эзэмшиж буй аж ахуйн нэгжийн нэр	Хувьчлах барилга байгууламжийн нэр
А	1	2	3	4
1	Улаанбаатар	Налайх дүүргийн ОСНАА-н газар	"Их тэнгис интер-нэйшнль" компани	ОСНААГ-ын контор байсан 2 давхар хуучин барилга
2	Улаанбаатар	Баянгол дүүргийн ОСНАА-н 14 дүгээр контор		ОСНАА-н 14 дүгээр конторын дэргэдэх дуусаагүй барилга
3	Улаанбаатар	Сэргээгдэх эрчим хүчний хүрээлэн	Ашиглалтгүй байгаа	Төмөр бетон заводын (хуучин нэрээр) ашиглагдахгүй бай-гаа хуучин барилга
4	Улаанбаатар	Дэд бүтцийн хөгжлийн яамны дэргэдэх Авто тээврийн газар		Меркурий худалдааны төвийн барилга
5	Улаанбаатар	МУИС		Цайз захын баруун хойд талд байдаг агуулахын 4 барилга
6	Улаанбаатар	Вийслэлийн өмчийн газар	"Жаран" ХХК	Аж үйлдвэрийн барааны 45 дугаар дэлгүүрийн (хуучин нэрээр) контор, ариун цэврийн өрөө
7	Улаанбаатар	Чингэлтэй дүүргийн ОСНАА-н 2 дугаар контор	"Мандах-цог" ХХК	Ялалт кино театрын ар талын "Мандах-цог" ХХК-ны түрээсээр эзэмшиж байгаа барилга

[illegible]	Улаанбаатар	Эх нялхсын эрдэм шинжилгээний төв		Хүүхдийн больниц (хуучин нэрээр)-ын барилга
[illegible]	Улаанбаатар	Халдварт өвчин судлалын төв		Халдварт өвчин судлалын төв байрлаж байсан барилга
0	Улаанбаатар	Улсын аюулгүй байдлыг хангах газар		Музейн барилга
1	Улаанбаатар	Улсын цирк		Хуучин циркийн дугана барилга
2	Улаанбаатар	"Авто-импэкс"ХК		Амгалан дахь нөөцийн агуулахын барилга
3	Улаанбаатар	Төр, засгийн Үйлчилгээ, аж ахуйг эрхлэх газрын харьяа Бага тэнгэрийн захиргаа		Барилга байгууламжууд
4	Улаанбаатар	Чингэлтэй дүүргийн ОСНАА-н 16 дугаар конторын 7 дугаар байр	"Монпольрайд" ББ нөхөрлөл	ОСНАА-н 16 дугаар конторын харьяа YП байрын I давхрын "Монпольрайд" ББ нөхөрлөлийн түрээсээр эзэмшиж буй байр

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 7 дугаар сарын 16-ны өдөр — Дугаар 166 — Улаанбаатар хот

Дүрэм батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1."Улсын байнгын онцгой комиссын дүрэм"-ийг хавсралтын ёсоор шинэчлэн батлсугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Улсын байнгын онцгой комиссын бүрэлдэхүүн,дүрмийг шинэчлэн

батлах тухай" Засгийн газрын 1993 оны 6 дугаар сарын 4-ний өдрийн 97 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХАН

Батлан хамгаалахын сайд Д.ДОРЛИГЖАВ

Засгийн газрын 1997 оны 166 дугаар тогтоолын хавсралт

УЛСЫН БАЙНГЫН ОНЦГОЙ КОМИССЫН ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.Байгалийн болон нийтийг хамарсан гамшиг /газар хөдлөлт, хүчтэй цасан болон шороон шуурга, ган, зуд, үер, ой, хээрийн түймэр, хүн, малын гоц халдварт өвчин зэрэг/ тохиолдсон, үйлдвэрлэлийн томоохон осол болсон, цацраг идэвхт буюу хүчтэй үйлчилгээтэй хорт бодис алдагдсан, эсвэл тэдгээрээс хүн ам, мал, байгаль орчинд аюултай байдал, бохиртол үүссэн /цаашид "гамшиг, осол" гэнэ/-ий улмаас учруулсан хор уршгийг арилгах, аврах, хамгаалах, нэрвэгдэгсдэд тусламж үзүүлэх, нүүлгэн шилжүүлэх, сэргээн босгох, бусад хойшлуулшгүй арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд тухайн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, бүс нутгийн хүч хүрэлцэхгүй болж тусламж, дэмжлэг үзүүлэх талаар тэдгээрийн удирдлагаас албан ёсны хүсэлт тавьсан үед Улсын байнгын онцгой комиссоос хүн хүч, техник хэрэгсэл, материаллаг нөөцийг зохих хууль тогтоомжийн дагуу дайчлан гаргах, үүссэн цагийн байдалтай холбогдуулан хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээг удирдан зохион байгуулахад энэ дүрмийг дагаж мөрдөнө.

2.Улсын байнгын онцгой комисс /цаашид "комисс" гэнэ/-ын бүрэлдэхүүнийг Засгийн газар батална. Комиссыг Засгийн газрын гишүүн, сайд тэргүүлнэ.

3.Комисс нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хамгаалалтын тухай хууль, бусад холбогдох хууль, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн зохих эрхийн актыг мөрдлөг болгоно.

4.Комиссын өдөр тутмын үйл ажиллагааг эрхлэх алба нь Улсын иргэний хамгаалалтын газар байна.

5.Комисс нь зохих хууль тогтоомж, энэ дүрмээр олгогдсон үүрэг, зорилтоо хэрэгжүүлэхтэй холбогдо

асуудлыг хурлаараа хэлэлцэж эрх хэмжээнийхээ хүрээнд Монгол Улсын хууль тогтоомжид нийцүүлэн тогтоол, протокол, албан даалгавар гаргана. Комиссын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагаа явуулахтай холбогдсон хөрөнгө захиран зарцуулах эрх зүйн акт нь комиссын дарга /орлогч/-ын тушаал байна.

6.Комиссоос эрх хэмжээнийхээ дагуу гаргасан шийдвэрийг төв, орон нутгийн төрийн захиргааны бүх шатны холбогдох байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтан, иргэд дагаж мөрдөх үүрэгтэй.

7.Комисс нь тогтоосон журмын дагуу хийсэн тамга, тэмдэг, албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

Хоёр.Комиссын үүрэг, эрх

8.Комисс дараахь үүрэг гүйцэтгэнэ:

а/гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангуулах ажлыг төрийн захиргааны төв, орон нутгийн холбогдох байгууллагуудтай хамтран авч хэрэгжүүлэх;

б/гамшиг, ослын цагийн байдал, нөхцөлд мэргэжлийн холбогдох байгууллага, албадтай хамтран үнэлэлт, дүгнэлт өгч тухайн засаг захиргаа, бүс нутгийн хүч хэрэгслээр уг гамшиг, ослыг арилгах боломжгүй болох нь нотлогдсон үед хүн хүч, техник хэрэгслийг хугацаа алдалгүй дайчлан гаргаж учруулсан хор уршгийг арилгах, аврах, хамгаалах арга хэмжээ авах, нэрвэгдэгсэдэд тусламж үзүүлэх ажлыг шуурхай зохицуулан зохион байгуулах замаар тус улсын хүн ам, нийгэм, эдийн засгийг хохирол, сүйрлээс хамгаалах;

в/гамшиг, ослын үед дайчлан гаргах хүн хүч, техник хэрэгслийн байршил, бүрэлдэхүүн, хангалт, тэдгээрийн бэлэн байдлыг байнгын хяналтдаа байлгах, Улсын иргэний хамгаалалтын газар, төрийн захиргааны төв, орон нутгийн холбогдох байгууллага, аймаг, нийслэлийн Засаг даргаар шаардлагатай арга хэмжээг авахуулж байх;

г/гамшиг, ослын голомтод ажиллагсдын ажиллах журмыг тухайн нөхцөл, байдалтай уялдуулан тогтоон өгч хэрэгжилтийн явцад хяналт тавих;

д/гамшиг, ослын үед учруулсан хор уршгийг арилгах, аврах, хамгаалах, нэрвэгдэгсэдэд шуурхай тусламж үзүүлэх, нүүлгэн шилжүүлэх ажилд шаардагдах хүн хүч, тээврийн болон холбооны хэрэгсэл, материаллаг нөөцийг зохих хууль тогтоомжийн дагуу дайчлан гаргах асуудлыг төв, орон нутгийн засаг захиргааны холбогдох байгууллага, албан тушаалтантай

хамтран шийдвэрлэж зохицуулах, шаардлагатай нэмэгдэл хүн хүч, техник хэрэгсэл дайчлан гаргах санал боловсруулж шийдвэрлүүлэх;

е/гамшиг, осол бүхий нутаг дэвсгэр, бүс нутаг, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хорио цээр, дэглэм тогтоох талаар санал боловсруулж зохих хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлүүлэх, хэрэгжүүлэх, мөрдүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

ж/гамшиг, осолтой тэмцэх асуудлаар эрх хэмжээнийхээ хүрээнд зохих хууль тогтоомжийн дагуу гадаад орон, олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах, тэдний арга туршлагыг нэвтрүүлэх, хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

з/комиссын орон тооны ажилтны цалин, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал гаргах.

9.Комисс дараахь эрхтэй байна:

а/гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангах, учруулсан хор уршгийг арилгахтай холбогдсон асуудлаар төрийн захиргааны төв, орон нутгийн байгууллага, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг, даалгавар өгч биелэлтийг нь хангуулах, хяналт тавих;

б/гамшиг, осол бүхий нутаг дэвсгэрт тогтоосон хорио цээр, дэглэмийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон журмыг батлан гаргаж, биелэлтийг хангуулах;

в/гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангах, учруулсан хор уршгийг арилгах, хөрөнгө захиран зарцуулах зэрэг асуудлыг холбогдох төрийн захиргааны төв, орон нутгийн байгууллага, аж ахуйн нэгжид шалгаж шаардлагатай арга хэмжээг авахуулах, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт, дүгнэлт, чиглэл өгөх, эрх баригчдынх нь мэдээлэл, илтгэлийг хэлэлцэж шийдвэр гарган биелүүлэхийг шаардах;

г/гамшиг, осолд нэрвэгдэгсдэд тусламж үзүүлэх, аврах, хамгаалах, учруулсан хор уршгийг арилгах, сэргээн босгох ажилд шаардагдах тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, эм тариа, хүнсний болон бусад бараа материал, хөрөнгө зэргийг улсын нөөцөөс гаргуулах тухай асуудлыг зохих хууль тогтоомжийн дагуу Засгийн газарт оруулж шийдвэрлүүлэх;

д/гамшиг, ослын хор уршгийг арилгах, шалтгааныг тогтоох ажилд мэргэжлийн холбогдох байгууллага, албан тушаалтан, хүмүүсийг татан оролцуулах, тэд-

нээр шаардагдах судалгаа, дүгнэлт, материалыг гаргуулан авах;

е/гамшиг, ослын тухайн үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан зохих хууль тогтоомж, эрх хэмжээнийхээ хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодотгох, боловсронгуй болгох, бусад асуудлыг шийдвэрлэх;

ж/шаардлагатай гэж үзвэл гамшиг, ослын бүс нутаг, байгууламжийг харьяалдаг аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг Улсын байнгын онцгой комиссын бүрэлдэхүүнд оруулан ажиллуулах шийдвэр гаргах.

Гурав.Орон нутгийн байнгын онцгой комисс

10.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн байнгын онцгой комиссын бүрэлдэхүүнийг тухайн шатны Засаг дарга, дүрмийг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлах бөгөөд комиссын өдөр тутмын үйл ажиллагааг цэрэг, иргэний хамгаалалтын штаб, ажилтан эрхэлнэ.Тухайн шатны байнгын онцгой комиссын дарга нь Засаг дарга байна.

11.Аймаг, нийслэлийн комисс нь нутаг дэвсгэртээ гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангах, нэрвэгдэгсдэд тусламж үзүүлэх, аврах, хамгаалах, учруулсан хор уршгийг арилгах арга хэмжээг хариуцан зохион байгуулах, энэ талаар шийдвэр гаргаж хэрэгжүүлэх, дээд шатны комиссоос өгсөн үүрэг, даалгаврын биелэлтийг зохион байгуулах үүрэгтэй ажиллана.

12.Аймаг, нийслэлийн комисс нь энэ дүрмийн 8,9 дүгээр зүйлд заасан эрх, үүргийн өөрийн эрх хэмжээнд хамаарах хэсгийг нутаг дэвсгэртээ хэрэгжүүлнэ.

13.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн комисс нь нутаг дэвсгэртээ гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангах, учруулсан хор уршгийг арилгахтай холбогдсон хөрөнгө, зардлыг жилийн төсөвтөө тусган зохих журмын дагуу, зориулалтаар нь захиран зарцуулна.

14.Аймаг, нийслэлийн комисс нь гамшиг, ослоос сэргийлэх, тэдгээртэй тэмцэх бэлтгэлийг хангах, учруулсан хор уршгийг арилгах талаар зохиосон ажил, үр дүнг Улсын байнгын онцгой комисст тогтоосон журмын дагуу тайлагнана.

Дөрөв. Комиссын хөрөнгө, түүнийг захиран зарцуулах

15.Комисс нь өөрийн мэдлийн хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэртэй байна.

16.Комиссын хөрөнгө, санхүү нь дараахь эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

а/төв, орон нутгийн төсвөөс эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр комиссын мэдэлд шилжүүлсэн мөнгө, хөрөнгө;

б/гадаад орон, олон улсын байгууллага, иргэд, түүнчлэн дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн хандив, тусламжийн мөнгө, хөрөнгө.

17.Төв, орон нутгийн байнгын комиссын мэдэлд мөнгө, хөрөнгө шилжүүлэн өгөх тухай шийдвэрийг холбогдох шатны комиссоос оруулсан саналыг үндэслэн Засгийн газар /тухайн Засаг дарга/ гаргана.

18.Комисс нь энэ дүрмийн 16 дугаар зүйлд заасан хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэрээр байгуулсан сантай байж болно. Сангийн валют, төгрөгийг тус бүр нэг дансанд төвлөрүүлнэ.

19.Комисс нь өөрийн мэдлийн хөрөнгө, санг тодорхой зориулалтаар болон үйл ажиллагаагаа санхүүжүүлэхээр захиран зарцуулах эрхтэй.

20.Комиссын мэдлийн хөрөнгийг олгогдсон эрх хэмжээнийхээ дагуу комиссын дарга, орлогч нар захиран зарцуулах эрх эдэлнэ. "Улсын байнгын онцгой комиссын мэдлийн хөрөнгийг захиран зарцуулах журам"-ыг комиссын хурлаар батлан мөрдүүлнэ.

21.Комиссын мэдлийн хөрөнгө, сангийн ашиглалт, зарцуулалтын байдлыг зохих журмын дагуу нягтлан бодох бүртгэлд тусган хагас, бүтэн жилээр баланс гаргана.

Тав.Бусад зүйл

22.Комисс нь үйл ажиллагааныхаа тайлан, хөрөнгө санхүүгийн балансаа хурлаараа хэлэлцэн дүгнэж байх бөгөөд, ажлынхаа тайланг жил бүрийн 2 дугаар сард багтаан Засгийн газарт оруулна.

23.Комисс нь өгсөн үүрэг, даалгаврыг биелүүлээгүй болон хөрөнгө, санг захиран зарцуулах журмыг зөрчсөн албан тушаалтанд захиргааны шийтгэл ногдуулах тухай саналаа холбогдох эрх бүхий албан тушаалтан, байцаагчид тавина.

СЭТГҮҮЛИЙН ЗӨВЛӨЛ

Ерөнхий эрхлэгч	**Л. Цог**
Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга	**Б. Ганбат**
Гишүүд:	**Б. Бадамханд** **Ч. Дашням** **Б. Цэнддоо** **Б. Чимид** **Б. Энэбиш**
Техник редактор	**С. Итгэлт**
Уншиж хянасан	**Сан. Жаргалсайхан** **Б. Янжинлхам**

Үйлдвэрт шилжүүлсэн 1997 оны 8-р сарын 2-нд. Өрөлтөд 1997 оны 8-р сарын 26-нд. Хэвлэлтэд 1997 оны 9-р сарын 18-нд. Хэвлэлийн хуудас 8. Хэвлэсэн тоо 3820 ш.

Манай хаяг: Улаанбаатар-12
Төрийн ордон. Утас 322838

Төр, Засгийн Үйлчилгээ Аж Ахуйг
Эрхлэх Газрын харьяа
Хэвлэх үйлдвэр